

Norads årsrapport 2020 - Vedlegg

Vedlegg til Norads årsrapport 2020, oversendt Utenriksdepartementet og Klima- og miljødepartementet
12. mars 2021.

Vedlegg 1: Tildelte drifts- og tilskuddsmidler (Utenriksdepartementet)

Vedlegg 2: Tildelte drifts- og tilskuddsmidler (Klima- og miljødepartementet)

Vedlegg 3: Norads evalueringer, rapporter, studier mv.

Vedlegg 4: Norads verv i styrer mv.

Vedlegg 5: Arrangementer arrangert av Norad/med Norad som
medarrangør

Tildelte drifts- og tilskuddsmidler 2020 (Utenriksdepartementet)

Kap 140, post 21 Spesielle driftsmidler

Tildeling: 59,797 mill. kroner

Rapport 2020

Om lag 11,5 mill. kroner ble benyttet til kjøp av tjenester til evalueringsvirksomhet. Det legges fram en egen årsrapport for evalueringsvirksomheten. Utviklingen av tilskudds- og resultatportalen utgjorde henholdsvis om lag 11,5 og 10 mill. kroner. Den øvrige tildelingen ble benyttet til kjøp av konsulent-tjenester knyttet til utviklings- og forvaltningsfaglige oppdrag innen Norads fagfelt, i hovedsak innen innsatsområdene faglig samarbeid/Kunnskapsbanken, miljø- og matsikkerhet, ren energi og global helse. Pandemien reduserte muligheten for gjennomføring av planlagte konsulenttjenester med reiseaktivitet.

Kap. 141, post 01 Driftsmidler

Tildeling: 298,115 mill. kroner

Rapport 2020

Den totale rammen for Norads drift i 2020 var på 298,115 mill. kroner inkludert overførte midler på 8,765 mill. kroner fra 2019. Om lag 79 pst. av driftsmidlene gikk til lønn og velferd. Driftsbudsjettet for øvrig ble i hovedsak benyttet til faste utgifter som husleie, kommunikasjonstjenester og inngåtte avtaler til drift og utvikling av IKT-løsninger. Store deler av underforbruket i 2020 knyttet til redusert reisevirksomhet grunnet covid-19.

Kap. 141, post 21 Spesielle driftsmidler

Tildeling: 26,818 mill. kroner

Rapport 2020

En rekke planlagte kommunikasjons-aktiviteter, herunder reiser for produksjon av film mm, ble utsatt eller avlyst. Norad gjennomfører en flerårig kampanjesatsing knyttet til bærekraftsmålene. Målet til kampanjen er at bærekraftsmålene skal løftes ut fra lukkede toppmøter og ut til befolkningen. Årets kampanje måtte tilpasses pandemien. Etter en grundig planprosess gjennomførte Norad på høsten en kampanje på nett og sosiale medier. I kampanjen *Verdens viktigste mål* ble befolkningen invitert til å ta en test for å finne ut hvilket bærekraftsmål som lå nærmest deres preferanser. Testen ble promotert gjennom filmer og målgruppetilpassede nettannonser i egne og betalte kanaler. Et femtitalls samarbeidspartnere i næringsliv og sivilt samfunn bidro til å spre testen i egne informasjonskanaler.

Lesing av webutgaven til fagbladet Bistandsaktuelt økte kraftig, og passerte i 2020 for første gang 1,5 millioner sidevisninger. I tillegg kommer 0,5 millioner sidevisninger via samarbeid med nettmedier ABC Nyheter. Antall abonnenter på nyhetsbrev pr. e-post økte med om lag 1 500.

Gjennom rapporter, fag- og landsider på norad.no, informasjonskampanje og arrangementer, bidro Norad med resultatformidling og informasjon om norsk utviklingssamarbeid. Norad arrangerte selv, eller var medarrangør på, en rekke arrangementer gjennom året, i hovedsak digitale. En oversikt over disse er gitt i vedlegg 5. Noradkonferansen ble utsatt til januar 2021.

Kap 150 Humanitær bistand

Post 70 Nødhjelp og humanitær bistand

Tildeling: 7,5 mill. kroner

Tildelingen over budsjettposten inngår i støtten til NORGLOBAL2, jfr. Kap 161, post 71 *Forskning*.

Kap 151 Fred, sikkerhet og globalt samarbeid

Post 70 Fred og forsoning

Tildeling: 22 mill. kroner

Rapport 2020

Norads tildeling over budsjettposten benyttes til en søknadsbasert tilskuddsordning for sivilsamfunnsorganisasjoner for å fremme arbeidet med kvinner, fred og sikkerhetsagendaen.

I 2020 mottok ti organisasjoner med pågående avtaler 22 mill. kroner. Prosjektene arbeider særlig for økt kvinnelig deltakelse, kvinners rettigheter og behov i fredsprosesser og gjennomføring av fredsavtaler i Colombia, Mali, Myanmar, Nigeria, Filippinene, Sør-Sudan og Midtøsten og Nord-Afrika, med særlig vekt på Syria og Palestina.

Lokale kvinnelige fredsaktivister har i 2020 aktivt bidratt til å spre informasjon om koronaviruset og smittevern, samt bidratt med basisvarer til utsatte husholdninger i konfliktsoner. Det har i tillegg blitt gjennomført virtuelle opplæringer for å bygge og vedlikeholde nettverk og sette gjemte konfliktområder på dagsorden.

I *Sør-Sudan* har Legal Action Worldwide (LAW) bidratt til økt søkelys på kjønnsbasert vold i konflikt og juridisk beskyttelse for overlevende. I samarbeid med tradisjonelle ledere bidro LAW også til å styrke bruken av sedvanerett i en ung stat med svake domstoler. I *Nigeria* har West Africa Network for Peacebuilding (WANEP) støttet etableringen av ulike kvinneplattformer som United Women Peacebuilders Network in Delta State, Coalition of Ogoni Women Development Initiative River State og Women in Peacebuilding Network Bornu State. Nettverkene har økt kvinners mulighet til å være pådrivere for kvinner, fred og sikkerhetsagendaen. WANEP har også produsert radioprogram hvor de bruker teater for å formidle temaer knyttet til kvinner, fred og sikkerhet. Programmene når ut til lite tilgjengelige områder preget av høyt konfliktnivå.

Post 73 FN og globale utfordringer

Tildeling: 16 mill. kroner

Tildelingen ble benyttet til FNs Covid-19 Respons and Recovery Multi-partner Trust Fund. Se omtale under Kap 171, post 72 *Andre tilskudd (FN)*.

Kap 159 Regionbevilgninger

Post 72 Afghanistan

Tildeling: 57,5 mill. kroner

Tildelingen har vært øremerket Kirkens Nødhjelp, Afghanistankomiteen og Flyktningshjelpen, og ble i 2020 benyttet til programmer primært innen utdanning, landsbyutvikling og økonomisk utvikling.

Rapport 2020

I *Kirkens Nødhjelps* rammeavtale for 2020-2024 er overordnet mål for Afghanistan å bidra til at 'Youth, men and women live empowered and resilient lives free from poverty'. Dette gjøres gjennom KNs Climate Smart Economic Empowerment program, samt ved å styrke det sivile samfunn i Afghanistan. Programmet etablerer lokale samfunnsgrupper for klimasmarte initiativ som får opplæring i klimatilpassede tiltak for å redusere katastroferisiko på lokalt nivå. Det gis også opplæring til lokale produsenter om klimasmart teknologi og landbrukspraksis.

Gjennom *Flyktningshjelpens* intensive utdanningsprogram i Afghanistan har mer enn 31 300 barn og unge fått tilgang til utdanning og mer enn 260 lærere fått opplæring i pedagogikk og i psykososiale mestringsferdigheter. Koronapandemien førte til at alle skoler i landet ble stengt fra mars til september, men Flyktningshjelpen lyktes i stor grad med å opprettholde tilbudet via fjernundervisning. For 1 400 elever fra første til femte trinn ble det utviklet en spesialtilpasset modul for hjemmeundervisning i mindre grupper med oppfølging fra lærer. For de eldste elevene var det dessverre ikke gjennomførbart med tilsvarende opplegg og de kunne dermed ikke fullføre det første året av det intensive programmet. Alle elever mottok imidlertid undervisningsmateriell og hygieneartikler i perioden da skolene var stengt, samt Lærerutdanningen samt informasjonsmøter for elever om viktigheten av god hygiene kunne gjennomføres i små grupper i tråd med retningslinjer fra WHO og nasjonale helsemyndigheter.

Afghanistankomiteens avtale med Norad for perioden 2019-2021 finansierer et helhetlig program med midler fra denne posten og fra Kap 170, post 70 *Sivilt samfunn*. Rapport fra juni 2020 viser til en rekke resultater, blant annet at en første år har bygget eller rehabilitert 52 klasserom, mot ti som opprinnelig planlagt. Stor etterspørsel fra lokalbefolkningen og vilje til selv å bidra sies å være viktig grunner til den høye måloppnåelsen. Afghanistankomiteen har rapportert om store utfordringer som følge av covid-19 epidemien. Befolkningen har blitt rammet hardt både av sykdommen og av tiltakene for å begrense den. Dette har også fått konsekvenser for gjennomføring av program, og da særlig utdanningsprogrammet.

Post 75 Afrika

Tildeling: 165,75 mill. kroner

Midlene er tildelt Norad som ledd i arbeidet med å konsentrere forvaltningen av støtte som kanaliseres gjennom norske sivilsamfunnsorganisasjoner for tiltak i Afrika. Tildelingen var øremerket land og mottaker. Norad har fulgt opp føringene gitt fra departementet og de respektive ambassadene.

Rapport 2020

Gjennom *Kirkens Nødhjelps* samarbeidsavtale for 2020-2024 får sju land sør for Sahara tilskudd innen ulike tematikker. Programmene omfatter tiltak for å styrke menneskerettigheter og sivil samfunn, fredsbygging, klimatiltak og tiltak mot kjønnsbasert vold og for seksuell og reproduktiv helse. Flere av programmene er en videreføring av program støttet under avtalen for 2015-2019.

'*NCA - NORAD Results 2016-2019*' som kom i 2020 omtaler resultater for avtalen som helhet. Under tema fredsbygging brakte KN sammen ungdom tilhørende ulike etniske og religiøse grupper i henholdsvis *Etiopia*, *Mali*, og *Uganda* for å forebygge radikaliserings. Dette bidro til bedret kommunikasjon, relasjonsbygging og evner til å løse konflikt. Innenfor tema kjønnsbasert vold og seksuell og reproduktiv helse i *Somalia* arbeides det for at alle kvinner og jenter skal få leve fritt for alle former for vold, tradisjonelle skadelige skikker og ha tilgang til gode helsetjenester. Dette har bidratt til at helsen til overlevende etter vold, som har fått tilgang til medisinsk og psykososial støtte, er forbedret. I tillegg er der mer åpenhet i lokalsamfunnene om kjønnslemlestelse (FGM) og barneekteskap, noe som tidligere var tabubelagt. Det er skapt trygge rom hvor religiøse ledere og lokalsamfunn, inkludert menn og unge, nå diskuterer temaene offentlig. En gjennomgang viste en høyere bevissthet i samfunnet om de negative aspektene ved FGM og barneekteskap. I *Sør-Sudan* har kapasitetsbygging av helsepersonell bidratt til at det er rapportert om lavere mødre- og nyfødt-dødelighet ved tre sykehus. Det er sannsynliggjort at dette kan knyttes til programinnsatsen.

Norsk Folkehjelps prosjekt Building Resilience and Enhancing Livelihoods (BREL) har som hovedmål å forbedre livene til konfliktrammede befolkninger i *Sør-Sudan*. I 2020 mottok 45 826 husstander, bestående av sårbare vertssamfunn, internt fordrevne, hjemvendte og flyktninger, støtte. For å bidra til styrket økonomisk utvikling, ble 65 spare- og lånegrupper, 46 fiskerkvinnegrupper, ti bondegrupper og 23 ungdomsgrupper støttet med opplæring og utstyr, samt bevisstgjøring om kjønnsbasert vold. Målgruppen fikk også forbedret tilgang til dyrehelsetjeneste og seks nye borehull.

For å bøte på den akutte humanitære situasjonen for barn som har oppstått som følge av covid-19 pandemien og tiltakene for å begrense denne, ble det i desember 2020 inngått en tilleggsavtale med *Redd Barna Norge* for utdanningstiltak i *Uganda*. Tiltaket er av seks måneders varighet og det skal rapporteres på tiltaket tre måneder etter at det er avsluttet.

Kap 160 Helse

Post 70 Helse

Tildeling: 4 879,088 mill. kroner

Bevilgningen skal støtte opp under bærekraftsmål 3 – Sikre god helse og fremme livskvalitet for alle, uansett alder.

Kap 160, post 70 - fordeling (utbetalte midler 1 000 kroner)	
Globale finansieringsmekanismer	3 495 765
Forskning, produktutvikling og innovasjon	934 000
Faglig bistand - helse	73 335
Seksuell og reproduktiv helse	70 500
Global helse	305 486

Rapport 2020

Covid-19 og Access to Covid-19 Tools Accelerator (ACT – A)

Norsk bistand til global helse bidro betydelig til den globale covid-19-responsen, en pandemi som preget 2020 i alle samfunnssektorer. I tillegg til kjernestøtte fra multilaterale organisasjoner ble om lag 4,5 mrd. kroner tildelt ACT-As pilarer for utvikling, kjøp og distribusjon av vaksiner, behandling og testutstyr til lavere inntektsland. 3 mrd. kroner av disse investeringene vil først utbetales i perioden 2021-2030, men CEPI og COVAX har tilgang til midlene gjennom norsk forpliktelse under finansieringsmekanismen IFFIm. Bidragene utgjorde i underkant av 2,24 mrd. kroner til CEPI for covid-19 vaksineutvikling, 1,28 mrd. til den internasjonale innkjøpsfasiliteten COVAX, 350 mill. kroner til Unitaid, 285,2 mill. kroner til Det globale fondet, 300 mill. kroner til GFF og 30 mill. kroner til WHO.

I 2020 investerte CEPI i ni covid-19 vaksinekandidater. AstraZeneca-vaksinen er den første av CEPIS vaksinekandidater som ble distribuert gjennom COVAX, som er i rute til å distribuere mer enn 2 milliarder vaksinedoser. 1,3 milliarder av disse vil bli distribuert gratis i 2021 til 92 lav- og mellominntektsland som resultat av støtten gjennom COVAX 'Advance Market Commitment' (AMC). Unitaid og Det globale fondet har bidratt til utvikling og godkjenning av hurtigtester og til at prisen på tester ble redusert til 5 USD i september 2020. Forventingene er å ytterligere bidra til en prisreduksjon ned mot 2,50 USD i 2021. Mer enn 40 millioner tester er distribuert til lavinntektsland. Unitaid har også bidratt til styrket regional produksjon og teknologioverføring innen diagnostikk. Initiativet er godt posisjonert til å levere på målsettingen om 900 millioner tester i 2021. Gjennom kjøp og distribusjon av beskyttelsesutstyr har Det globale fondet i tillegg bidratt til at helsearbeidere beskyttes.

WHO har gjennomført 114 gjennomganger på landnivå for å avdekke kapasitet og finansieringsbehov for vaksineutrulling. Håndteringen av covid-19-responsen er videre styrket i land gjennom WHOs kriseprogram (50 mill. kroner), Unicefs tematiske fond (107,5 mill. kroner), FNs covid-19 fond (30 mill. kroner), støtte til elektronisk sporingssystem gjennom HISP/UIO og covid-19 rettet tilleggsstøtte til Innovasjon Norge. Resultater vil rapporteres i 2021.

Flere avtaler med norske sivilsamfunnsorganisasjoner ble inngått som respons på pandemien. Støtten har bygget på eksisterende programmer og tiltak, og har gått til forebygging og behandling, samt enkelte tiltak for å redusere konsekvensene av sykdom og tiltak for sårbare grupper inkludert ofre for seksuell vold og overgrep.

Vaksinasjonsgraden i utviklingsland er høy men stagnerer

I perioden 2000-2019 bidro Vaksinealliansen Gavi til å vaksinere 822 millioner barn, hvorav 65 millioner i 2019. Det er beregnet at 14 millioner dødsfall har blitt forhindre i perioden og at målet om rutinevaksinering av 300 millioner barn i løpet av strategiperioden 2016-2020 blir nådd. Gavi vil dermed avverge mellom fem og seks millioner framtidige dødsfall. I 2019 hadde til sammen 4,8 millioner jenter blitt vaksinert mot HPV. Til tross for at flere mennesker har fått tilgang til vaksiner og at antallet sykdommer det blir vaksinert mot har økt, har rutinevaksinasjonsdekningen tilnærmet stagnert og var i 2019 på 81 pst. Likeverdig tilgang til vaksiner utgjør kjernen i Gavis arbeid. Gavi har tatt et særlig ansvar for å etablere og operasjonalisere COVAX- samarbeidet for rettferdig tilgang til covid-19 vaksiner globalt.

Antallet nye tilfeller av hiv, tuberkulose og malaria er begrenset

Det er estimert at Det globale fondet har bidratt til å redde 38 millioner liv siden 2002. I 2019 oppnådde land og regioner som fondet investerte i følgende samlede resultater:

- 20,1 millioner mennesker fikk hivbehandling
- 160 millioner myggnett ble utdelt
- 5,7 millioner personer fikk behandling for tuberkulose

Det globale fondet opprettet i 2020 en egen covid-19 respons mekanisme (C19RM) for å motvirke effekten covid-19 har på arbeidet med det tre sykdommene, samt for å bidra til ACT-A. Gjennom denne mekanismen og gjennom økt programfleksibilitet, ble USD 980 mill. utbetalt i 2020 til 106 lav- og middelinntekstland og 14 flerlandsprogrammer.

Ressursbruken på helseformål i utviklingsland, inkludert fra innenlandske kilder, er økt

Den globale finansieringsfasiliteten for kvinners, barns og ungdoms helse (GFF) støtter finansieringsreformer for å styrke nasjonal finansiering av helsetjenester i 36 GFF-land. Helseutgifter per innbygger finansiert gjennom innenlandske kilder økte i to tredeler av GFF-landene som mottok støtte i 2019. Samlet budsjett var i 2019 16,8 pst. høyere enn i 2018. Halvparten av GFF-landene har nå reformer for å øke innenlandsk ressursmobilisering. Åtte land har nå økt nasjonale tildelinger til helse, og enda flere land har redusert egenbetaling fra pasienter. I 2019 oppfylte 98 pst. av Gavi-støttede land sine samfinansieringsforpliktelser for Gavi-støttede vaksiner innen avtalt tid. Dette er en høyere andel enn tidligere. Totalt utgjorde dette USD 1 mrd. i samfinansiering til vaksine fra land i 2019. Antallet vaksineprogrammer som opprinnelig ble introdusert med finansiering fra Gavi, men som nå er fullfinansierte av land økte, fra 40 programmer i 2018 til 47 i 2019. Dette er svært positive resultater. Det globale fondets krav til samfinansiering ble opprettholdt av 86 pst. av landene som ble vurdert i perioden 2017-2019.

Sykdomsbyrden og dødeligheten blant kvinner, barn og ungdom er redusert

GFF har bidratt til å opprettholde livsviktige helsetjenester for kvinner, barn og ungdom, samtidig som det er etablert en ny covid-19 relatert støtteordning for å sikre at land kan sette i verk tiltak for å avbøte konsekvenser av pandemien. GFF bidrar dermed også inn i ACT-A.

Støtte via Kirkens Nødhjelp til Haydom Lutheran Hospital i Tanzania bidro til at sykehuset kunne gjøre effektive og gode undersøkelser og er vurdert som et av de best fungerende regionsykehus av det tanzanianske akkrediteringssystemet SafeCare.

Forekomsten av ikke-smittsomme sykdommer i lavinntektsland er redusert

Regjeringens nye strategi *Bedre helse, bedre liv. Innsats for å bekjempe ikke-smittsomme sykdommer i norsk utviklingspolitikk (2020-2024)* har tre hovedområder for innsats: Styrking av primærhelsetjenesten med vekt på forebygging, diagnostisering og behandling av enkelte ikke-smittsomme sykdommer; forebygging og reduksjon av risiko gjennom konkrete tiltak i ulike sektorer for å unngå sykdom og for tidlig død, og styrking av normativt arbeid, helsedata og -informasjon, digitalisering og forskning. Psykisk helse, tilgang til rimelige legemidler og innføring av avgifter og skatter på helsefarlige produkter er sentrale elementer.

Programmet startet opp i 2020 gjennom en forberedende fase med planlegging og utrulling av tiltak. Fra 2021 vil det kunne rapporteres på tidlige resultater.

Tilgangen på gode helserelaterte produkter er økt

I en rapport om finansiering av tuberkuloseforskning, publisert av Treatment Action Group (TAG) og Stop TB Partnership, ble Unitaid rangerte som den første multilaterale og femte største finansiør av forskning på tuberkulose hos barn.

Unitaid og The Foundation for Innovative New Diagnostics (FIND) har inngått en avtale med Premier Medical Corporation (PMC) i India for å halvere kostnadene av hurtige covid-19-tester. Gjennom å katalysere global investering sikrer organisasjonene at 250 millioner hurtigtester (Ag RDTs) er tilgjengelig hvert år med enhetspris på under 2,5 USD for lav- og mellominntektsland. Medicines Patent Pool (MPP) ble etablert av Unitaid i 2010. I fjor feiret MPP tiårsjubileum med å vise til at gjennom MPPs lisenser ble det levert 15 milliarder doser av medisiner i 141 lav- og mellominntektsland.

Saving Lives at Birth (SL@B) har mottatt norsk støtte siden oppstarten i 2011 og har bidratt til over 115 unike innovasjoner for å redde liv ved fødsel. Programmet rapporterer følgende resultater siden starten:

- tre millioner kvinner og barn har mottatt helsetjenester,
- livskvaliteten til 160 000 er forbedret,
- 11 800 liv er reddet, og
- innsatsen har ført til at innovasjonene har tiltrukket seg finansiering fra andre kilder på om lag USD 160 mill.

Gjennom forskningsprogrammet GLOBVAC har norske fagmiljøer bidratt til kapasitetsbygging av tilsvarende fagmiljøer i lav- og mellominntektsland, dette gjelder både i 2020 og i tidligere år. Ved utgangen av 2019 hadde GLOBVAC2 tildelt midler til i alt 39 forskerprosjekter, fem innovasjonsprosjekter, åtte unge forskertalenter, seks personlige doktorgradsstipend, 24 arrangementer, en forskerskole og et nettverk i løpet av programperioden. Programmet ble avsluttet i

2020 men videreføres fra 2021 i ny satsing på global helseforskning med 500 mill. kroner over ti år med direkte støtte fra UD.

Seksuell og reproduktiv helse og rettigheter er bedret

Norges mål om å øke støtten til seksuell og reproduktiv helse og rettigheter (SRHR) med 700 mill. kroner fra 2017 til 2020, ut over 2016-nivået, ble nådd i 2019.

GFF har bidratt til at SRHR inkluderes i grunnleggende helsetjenester. Prevensjonsraten (CYP) har på få år økt med 55 pst. i Afghanistan, 44 pst. i Uganda og fem pst. i Etiopia. Norsk støtte til UNFPA Supplies bidro til å avdempe effektene av redusert produksjon og transport av prevensjonsmidler som følge av covid-19 pandemien. UNFPA Supplies bidro til at produkter ble omfordelt mellom land og innad i land slik at tjenestelevering kunne fortsette i de 46 programlandene. Kjernebidraget gjorde at programmet kunne omdisponere midler til kartlegging og praktisk mobilisering. Fellesoppkjøp og distribusjon av prevensjonsmidler bidro til å avverge ni millioner uønskede graviditeter. Dette er estimert til å ha redusert mødre- og spedbarnsdødelighet for 192 200 personer samt at 2,5 millioner farlige aborter ble unngått. Dette bidro også til delmålet om tilgang til helserelaterte produkter.

Partnerskapet for mødre-, nyfødt- og barnehelse (PMNCH) lanserte ny strategi for 2021-2025 og Covid Call to Action, en syvpunktsagenda for å hindre tilbakegang for kvinner, barn og unges helse under covid-pandemien. Oppropet fikk finansiell og policytilslutning til en samlet verdi av USD 20 mrd. hovedsakelig fra nasjonale myndigheter, og forventes å gi effekter i form av forbedret helse med særlig fokus på de mest sårbare.

Norge har siden 2010 støttet Every Woman Every Child initiativet. Under FNs generalsekretærs ledelse og i tråd med hans globale strategi for kvinner, barn og unges helse er det tom 2020 mobilisert finansielle forpliktelser til en verdi av USD 186 mrd.

Helsesystemene i utviklingsland er mer bærekraftige

Working for Health Multi Donor Trust Fund bidro til å støtte helsepersonellinnsats gjennom ILO, OECD og WHO i 15-20 land.

Health Information System Programme (HISP) og Universitetet i Oslo (UiO) har utviklet programvareplattformen [DHIS2](#), som gjorde det mulig å spore og registrere koronasmittede og lage et kontaktregister for smittede, mulige smittede og kjente kontakter i 36 utviklingsland i 2020. Gjennom en app blir smittetilfeller kartlagt med GPS-posisjoner som helsemyndighetene kan følge med på. Dette har bidratt til at livsviktig informasjon om covid-19 er samlet inn og brukt til forebyggingstiltak og respons. Sri Lanka har et nasjonalt system basert på DHIS2, og var det første landet som utviklet apper for covid-19-overvåking. Appene ble brukt som modell for 19 afrikanske land. Her har effekten vært betydelig raskere utrulling av systemer for å spore covid-19, basert på eksisterende data, enn de kunne gjort uten DHIS2.

Programvaren holder for øvrig oversikt med befolkningens helsetilstand gjennom overvåking av malaria, vaksineprogrammer, tuberkulose, hiv og barnedødelighet i utviklingsland. Dette er særlig viktig for land med dårlig utbygget helseinfrastruktur. Programvareløsningen brukes nå av organisasjoner i over 100 land og antas å ha et globalt nedslagsfelt på nærmere 2,4 milliarder mennesker. Bruken av DHIS2 økte i hvert av disse landene i 2020. Flere land begynte også forberedelser for å ta i bruk DHIS2 for sitt

vaksinasjonsprogram for covid-19. DHIS2 hadde pilotstatus som utdanningsinformasjonssystem i fem land.

Folkehelseinstituttet (FHI) publiserte kunnskapsoppsummeringer av høyprioriterte covid-relaterte og helsesystemrelaterte problemstillinger og har bidratt til utvikling av WHO's normative veiledninger. I Ghana og Palestina har FHI samarbeidet med HTA (Health Technology Assessments)-styringsgrupper og gjennomført felles rapportering og opplæring med lokale samarbeidspartnere. FHIs forskning har videre bidratt til kunnskapsutvikling i nasjonale folkehelseinstitusjoner som del av Lancet-kommisjonen om universell helsedekning, folkehelse og helsesikkerhet.

I Etiopia bistår Universitetet i Bergen (UiB) regjeringen med å gjennomføre endringer i helsevesenet, blant annet med å gi beslutningsstøtte til prioriteringer som inkluderer ikke-smittsomme sykdommer, innføre en ny pakke med grunnleggende helsetjenester, inkludert rettigheter til omsorg for alle innbyggere. UiB har startet samarbeid med myndighetene på Zanzibar og i Malawi, deriblant en revisjon av grunnleggende helsetjenester, inkludert psykisk helse og ikke-smittsomme sykdommer på Zanzibar og grunnleggende akutt kirurgi i Malawi.

Folkehelseinstituttet deltar i strategisk planlegging og var sammen med Universitetet i Oslo med på å etablere et pasientregister som gjøres tilgjengelig for alle helsestasjoner i Palestina. Nesten alle helsestasjoner (over 400) har nå nødvendig utstyr for å benytte pasientregisteret. Pasientregisteret gir bedre service for pasientene og vil på sikt gi økonomiske besparelser for helsemyndighetene. Pasientregisteret driftes nå av det palestinske folkehelseinstituttet, men en bærekraftig overføring til palestinske myndigheter har foreløpig ikke latt seg realisere, hovedsakelig på grunn av den økonomiske krisen og utilstrekkelig kapasitet i helsedepartementet, særlig innen registerfaglig bruk og ledelse av helseregistre.

Mercy Ships har bidratt til opplæring av helsepersonell økt tilgang til kirurgi i flere afrikanske land. De omla arbeidet til digitale løsninger da covid-19-pandemien inntraff. I tillegg ble kurs i psykisk helse gjennomført i Benin, Kamerun, Kongo–Brazzaville, Liberia og Kamerun. Smittevernustyr for å sikre tilgang til kirurgi i helsesektoren ble donert til programland (Benin, Ghana, Liberia, Kongo-Brazzaville, Madagaskar, Senegal og Sierra Leone). Mercy Ships utarbeidet ny strategi for styrking av lands helsesystem innen avansert kirurgi og videreførte utdanning av tannleger i Guinea.

Beredskapen for pandemibekjempelse er forbedret

Norges innsats gjennom globale og nasjonale partnere har bidratt til styrket global vaksineberedskap og bedre systemer for forebygging og håndtering av pandemier. Blant annet har etableringen av CEPI ført til at vaksiner utvikles, testes og rulles ut mye raskere enn tidligere, se egen omtale.

FHIs globale helseberedskapsprogram (GHPP) ble i 2020 justert fra beredskap til respons, blant annet i Moldova og i Palestina, hvor GHPP er godt integrert med landets covid-19-respons. Innkjøpsprosessen av biosikkerhetsutstyr (BSL3-laboratorium) ble satt i gang. Norge støtter WHO-prosjekt om å styrke mikrobiologisk laboratoriekapasitet i Gaza. En gjennomgang i 2019 konkluderte med at programmet har bidratt til å bygge kapasitet innen beredskap og respons, herunder kapasitet til å innføre det internasjonale helsereglementet, og at den faglige støtten programmet har bidratt med har vært tilpasset mottaker og er verdsatt. Programmet er nå i siste fase og vil bli avsluttet i juni 2021.

I Ghana har FHI bidratt med å utvikle verktøy og retningslinjer for kontaktsporing og datahåndtering. En epidemiolog ble rekruttert til WHO's landkontor. I Malawi gjennomførte FHI sammen med I-TECH Malawi en større covid-19 prevalensstudie i 2020. Opplæring av personell og innkjøp av personlig beskyttelsesutstyr i sykehus i Moldova har bidratt til bedre smittevern i sykehus for håndtering av pandemien. I Palestina har prosjektet bidratt på mange områder for å håndtere pandemien, inklusive organisering, opplæring av helsepersonell, overvåking og bedring av laboratoriesikkerheten. Globalt har programmet bidratt faglig med erfaringer og råd inn mot de globale aktørene som håndterer pandemien, som WHO og Det europeiske smittevernbyrået (ECDC).

Post 71 WHO

Tildeling: 225 mill. kroner

Mål 2020

Bevilgningen skal støtte opp under bærekraftsmål 3 – Sikre god helse og fremme livskvalitet for alle, uansett alder.

Bevilgningen skal bidra til at WHO når sine strategiske mål for perioden 2019-2023:

- Én milliard flere mennesker drar nytte av universell helsedekning
- Én milliard flere mennesker er beskyttet mot helsekriser
- Én milliard flere mennesker opplever bedre helse og velvære

Rapport 2020

WHO's arbeid i 2020 ble svært preget av covid-19 pandemien og at organisasjonen sto i sentrum for global debatt og koordinering knyttet til pandemien. WHO har håndtert pandemien langt bedre enn under tidligere helsekriser som ebola og har vært meget aktiv globalt. Generaldirektør Tedros Ghebreyesus har ledet organisasjonen på en tilfredsstillende måte gjennom pandemien, og har blant annet gjennom rammeverket for fordeling av vaksiner gjennom COVAX-fasiliteten gitt WHO en sentral rolle.

Norske hovedprioriteringer for WHO ligger fast. Arbeidet med FNs bærekraftsmål og Agenda 2030 utgjør bærebjelken. Viktige områder er universell helsedekning, ikke-smittsomme sykdommer, helsepersonell og tilgang til legemidler, inkludert åpenhet om priser. Det er lagt særlig vekt på marginaliserte og sårbare grupper. Godt styresett, inkludert arbeid mot korrupsjon i helsesektoren er sentrale tverrgående hensyn.

I 2020 ga Norge et toårig tilskudd til WHO's arbeid med ikke-smittsomme sykdommer i lav- og mellominntektsland på totalt 220 mill. kroner. Arbeid med psykisk helse, forebygging av alkoholskader, folkehelsearbeid og utvikling av behandlingsmodeller står sentralt.

Det er store forventninger til WHO, men WHO ikke har den nødvendige finansieringen til å levere i tråd med medlemslandenes forventninger. Derfor har WHO trappet opp arbeidet med å bedre omfanget og kvaliteten på finansieringen. WHO opprettet en egen stiftelse, WHO Foundation, og arbeidet med alternative finansieringsmodeller for organisasjonen for blant annet å fange opp bidrag fra ikke-statlige aktører.

Arbeidet med reform av WHO fortsatte i 2020. Det overordnede hensynet for Norge har vært å beskytte WHO's ledende og koordinerende rolle i helsespørsmål og -kriser. Det har vært viktig å sikre at sekretariatet er satt i stand til ha en selvstendig framdrift og ledelse under kriser, og å kunne stå imot utilbørlig politisk press.

Spesialprogrammet innen SRHR forskning, Human Reproductive Program (HRP), inkluderer forskning om covid-19 vaksine og dens effekt på gravide. HRP samarbeidet med en rekke partnere i å tilrettelegge for telemedisin og digitale programmer for å gi kvinner og ungdom tilgang til reproduktiv helse produkter som prevensjonsmidler, hiv-test, graviditetstest og abortpiller under nedstengning.

Post 72 UNAIDS

Tildeling: 60 mill. kroner

Mål 2020

Bevilgningen skal støtte opp under bærekraftsmål 3 – Sikre god helse og fremme livskvalitet for alle uansett alder.

Bevilgningen skal bidra til at UNAIDS bidrar til de globale strategiske målene for perioden 2016-2021, herunder:

- Færre enn 500 000 nye hivsmittetilfeller årlig
- Færre enn 500 000 aidsrelaterte dødsfall årlig
- En verden fri for hivrelatert diskriminering

Rapport 2020

Covid-19-pandemien har hatt negative effekter på hiv-arbeidet både når det gjelder hiv-forebygging og tilgang på behandling. Unge kvinner, nøkkel-grupper, slumbeboere, eldre og personer med funksjonsnedsettelse er blitt ytterligere marginalisert. UNAIDS har i 2020 respondert med lokale, rettighetsbaserte tiltak samt infrastrukturtiltak. UNAIDS har også laget informasjonsmaterieell og statusrapporter, samt stått i spissen for kampanjer for tilgang til medisiner og sosiale beskyttelsessystemer for alle.

UNAIDS har i 2020 hatt en inkluderende og konsultativ strategiprosess og presenterte i desember outline av ny strategi for perioden 2021-2026.

Kap 161 Utdanning, forskning og faglig samarbeid

Post 70 Utdanning

Tildeling: 1 854,483 mill. kroner

Bevilgningen skal støtte opp under bærekraftsmål 4 – Sikre inkluderende, rettfærdig og god utdanning og fremme muligheter for livslang læring for alle.

Kap 161, post 70 - fordeling (utbetalte midler, 1 000 kroner)	
Globale fond og finansieringsmekanismer	1 520 412
Kvalitet og utdanning	60 365
Yrkesopplæring	106 225
NORHED	54 279
EnPe Energi og Petroleum	3 615
Støtte til tiltak innen høyere utdanning	36 620
Utdanning - sivilsamfunnsorganisasjoner	44 720
Innovasjon utdanning	28 408

Rapport 2020¹

Barn begynner på og fullfører grunnskole, og barn og unge har lært grunnleggende ferdigheter og rustes for livet

Koronapandemien har hatt store konsekvenser for barn og unges skolegang i 2020. FNs utdanningsorganisasjon UNESCO anslår at på det høyeste var mer enn 1,5 milliarder barn og unge i 194 land berørt av landsdekkende skolestenging som konsekvens av tiltak knyttet til pandemien. Det utgjør over 90 pst. av alle verdens elever og studenter. Koronapandemien er forventet å sette tilbake noe av framgangen man har hatt de siste tiårene med å sikre kvalitetsutdanning for alle, spesielt for de mest sårbare gruppene. Koronapandemien har ført til at mye av den norske utdanningsstøtten har blitt reorientert slik at partnere har kunnet respondere på den ekstraordinære situasjonen som skolestengningen har ført til, blant annet ved å tilby fjernundervisning.

Gjennom midler fra *Global Partnership for Education (GPE)* ble 48,8 millioner lærebøker distribuert, over 465 000 lærere fikk opplæring og vel 4 100 klasserom ble bygget eller rehabilitert. I land som mottok støtte gjennom GPE, økte andelen barn som fullførte grunnskolen. Dette gjaldt også for jenter og barn i sårbare stater. Framgangen var begrenset og lavere enn forventet for barneskolenivået. Evalueringer² viser at GPEs støtte har ført til bedre sektorplaner for utdanning i partnerland, men har gitt beskjedne resultater når det gjelder innføring av sektorplaner og økning av nasjonal og internasjonal

¹ Resultater for følgende organisasjoner er i hovedsak basert på deres rapporter for 2019, da 2020-rapport ikke ennå foreligger: GPE; Unicef, inkl. avtale på Sahel; UNESCO Seksualitetsundervisning; og Flyktningshjelpen. For ECW baseres tekst på foreløpig rapport. Resultater vil bli oppdatert ifm. rapportering i Prop 1S (2021-2022).

²Independent Summative Evaluation of the Global Partnership for Education 2020

finansiering til utdanning. Per desember 2019 gikk 85 pst. av utbetalt støtte til Afrika sør for Sahara og 76 pst. til sårbare stater. I 2020 har GPE i sin covid-respons mobilisert over USD 500 mill. til å støtte partnerland under pandemien. Denne støtten til 66 land bidro til at opptil 355 millioner barn kunne fortsette sin skolegang. I disse landene har GPE prioritert skolegang for de mest marginaliserte, læringsmuligheter på avstand og trygge måter å gjenåpne skoler.

Unicef er en av Norges viktigste samarbeidspartnere innen utdanning. Unicef arbeider for at jenter og gutter, spesielt de mest marginaliserte og de som er berørt av humanitære situasjoner, får lik tilgang til utdanning og læringsmuligheter. I forbindelse med koronapandemien gjennomførte Unicef sin mest omfattende utdanningsrespons noensinne, og igangsatte raskt utdanningstiltak relatert til pandemien i 152 land. I samarbeid med myndighetene har Unicef bidratt til å både sikre at det gis alternativ undervisning under skolestengingen og å forberede en trygg skoleåpning. Unicef har i samarbeid med flere FN organisasjoner gjort retningslinjer og data tilgjengelig til bruk i covid-19 respons innen utdanning. I 2019 sørget organisasjonen for at 17 millioner barn og unge fikk grunnutdanning, inkludert førskole. Av disse var 8,4 millioner jenter. Unicef hadde som mål å gi skolegang til 76 pst. av 12,3 millioner barn i humanitære situasjoner. Manglende finansiering og sikkerhetsutfordringer gjorde at Unicef nådde 60 pst. av disse barna, tilsvarende 7,4 millioner, hvorav 3,4 millioner jenter. Norge støttet i tillegg Unicefs arbeid for utdanning i Sahel. Programmet gir kvalitetsutdanning til de mest marginaliserte barna. Nesten 1 300 barn med funksjonsnedsettelse fikk tilpasset undervisning i Burkina Faso og Niger. I Mali ble 3 400 barn utenfor skolen innskrevet i komprimerte læringsprogrammer. Vel 10 400 lærere fikk opplæring innen blant annet pedagogikk i de tre landene.

Norsk utdanningsstøtte til UNESCO støtter opp om UNESCOs normative mandat og organisasjonens arbeid med å overvåke og koordinere arbeidet med bærekraftsmålet om utdanning. I 2020 spilte UNESCO og UNESCO Institute of Statistics (UIS) en vesentlig rolle i å monitorere covid-19 relaterte skolestenginger, konsekvenser av dette for lærere og elever og hvordan myndigheter responderte. Global Education Monitoring Report utviklet nye analyser av økt finansieringsgap for utdanning. UNESCO intensiverte også å legge til rette for erfaringsutveksling mellom utdanningsdepartementer i sør om policyutvikling i et landskap som endret seg dag for dag, og mellom utdanningsmyndigheter og givere. Global Education Coalition ble lansert for å systematisere og gjøre tilgjengelig ressurser for mer og bedre fjernundervisning. UNESCO var for øvrig arrangør for et globalt utdanningstoppmøte i oktober 2020 som Norge ved statsministeren ledet sammen med UNESCO. Gjennomføring av programmer på landnivå, for eksempel i Norwegian Teacher Initiative, er blitt noe forsinket på grunn av pandemien.

Gjennom samarbeidet med Norge om helhetlig seksualitetsundervisning i skolen har UNESCO utviklet globale verktøy for seksualitetsundervisning, men tiltakene på landnivå i de utvalgte landene Burkina Faso, Mali, Niger og Sør-Sudan er forsinket som følge av pandemien. UNESCO økte bruken av digitale plattformer for å gi unge seksualitetsundervisning under skolestengningen. I 2019 hadde 26 land revidert sitt undervisningsopplegg i tråd med de internasjonale retningslinjene for helhetlig seksualitetsundervisning. Til tross for framgang rapporterer UNESCO om økt motstand mot seksualitetsundervisning i enkelte land.

Norge er tredje største giver til fondet for utdanning i kriser, *Education Cannot Wait* (ECW). ECW har i 2020 i tillegg til å videreføre støtte til flerårige programmer iverksatt egne støtteordninger for covid-19 respons gjennom førsteresponsvinduet (First Emergency Response). Ordningene har blant annet bidratt til å opprettholde utdanningstilbud for barn og unge gjennom støtte til fjernundervisning og bidratt med

alternative ordninger for skolemat, psykososial støtte og bedre vann- og sanitærforhold ved skoler. Foreløpig rapportering fra ECW viser at fondet har nådd 4,4 millioner barn og ungdom i 2020, og at det er forventet at fondet gjennom covid-19 vinduet vil ha nådd 22 millioner barn og unge i 2020³.

Norge har, sammen med Storbritannia, støttet prosjekter som skal bidra til utvikling og formidling av kunnskap om inkluderende utdanning gjennom *Verdensbankens flegiverfond for inkluderende utdanning* (IEI). I 2020 utarbeidet fondet en rapport med anbefalinger for hvordan barn med funksjonsnedsettelse kan inkluderes i skolen under pandemien. Fondet støtter landprogram i Etiopia, Nepal og Rwanda som blant annet har utarbeidet verktøy for å kartlegge barn med funksjonsnedsettelse, oppdatert retningslinjer for opplæring av lærere i inkluderende utdanning, og etablert en database for inkluderende skoler og ressurscenter. Landprogrammene og planlagt innsats for å styrke datagrunnlag er likevel betydelig forsinket som følge av pandemien og administrative utfordringer.

Det globale digitale biblioteket er satt opp for at flere skal få tilgang til leseressurser på eget morsmål. Biblioteket hadde 5,1 millioner brukersesjoner i 2020 og antall språk økte til 72. Mobilspillene utviklet gjennom 'EduApp4Syria' var i 2020 i bruk på over 50 språk i 121 land. Spillet 'Antura & the Letters' har mottatt tolv internasjonale priser og nominasjoner.

Norge har støttet utvikling av metoder for resultatbasert finansiering gjennom Verdensbankfondet *Results in Education for All Children* (REACH). I 2020 utviklet Verdensbanken/REACH en 'RBF Education Knowledge Suite', en digital samleplattform for informasjon om resultatbasert finansiering innen utdanning. Her finnes alle ferdigstilte rapporter for programmer utprøvd under REACH, årsrapporter, ovennevnte rapport om metodeutvikling med mer.

Over 20 prosjekter har fått Noradstøtte fra Innovasjon Norge gjennom utlysingsordningen *Visjon 2030*. I 2020 har blant annet 8 640 personer i Kenya fått tilgang til en rimelig helseforsikring. Helsestasjoner og skoler i rurale områder i Kenya har fått tilgang til fornybar energi gjennom solcellepaneler koblet med pakker med lamper, kjøleskap og vannpumpe. Det ble gjennomført en ekstraordinær covid-19 utlysning på helse, rettet mot innovative løsninger i pandemiens kjølvann i Afrika sør for Sahara. En ny utlysning på utdanning ble igangsatt i 2020, med søknadsfrist tidlig i 2021. Utlysingen retter seg spesielt mot fjernundervisning i kombinasjon med skoleundervisning med tema som veiledning og oppfølging, lærerens rolle, eller bruk av digital datainnsamling/-analyse.

ADRA Norge og Flyktningshjelpen støttet tiltak i *Sør-Sudan*. ADRA Norge ga grunnskoletilbud til nesten 12 000 sårbare barn og unge utsatt for krig og konflikt i Upper Nile. Da skolene i området stengte ble undervisningen endret. I siste halvdel av 2020 var det om lag 5 400 elever, hvorav halvparten jenter, som fortsatte å motta undervisning via hjemmeundervisning eller i mindre grupper. MP3 spillere og minnepinner med lagret undervisningsopplegg ble tatt i bruk i undervisningen for å kompensere for myndighetenes undervisningsopplegg som ble kringkastet på nasjonale tv og radiokanaler, men som ikke nådde prosjektområdet i Upper Nile.

Flyktningshjelpen sikret skolegang for om lag 46 200 barn, hvorav vel 20 300 jenter, i barneskoler i Jonglei, Central Equatoria og Western Equatoria. Dette var 46 pst. over det opprinnelige målet, og skyldes at mange hjemvendte flyktninger ble tatt inn ved de samme skolene. Prosjektet har også gitt yrkesopplæring til ungdom, hvorav flertallet av elevene besto programmet. 65 pst. var engasjert i

---

³ Rapportert i ECW-sekretariatets årsrapport.

inntektsgivende arbeid ved prosjektets slutt. Flyktninghjelpen revurderte planer og arbeidsmetoder som følge av stengte skoler og omfattende restriksjoner. Det har vært mulig med noe fjernundervisning, og det har vært mulig å følge opp lærlingeordninger, bygge klasserom, holde kurs for lærere i små grupper og distribuere hygieneartikler.

Ungdom har ferdigheter som sikrer en overgang til arbeidslivet

Fase 1 av E4D/SOGA⁴-programmet for yrkesopplæring og sysselsetting i Øst-Afrika ble avsluttet i 2020. I løpet av avtaleperioden 2015-2020 har mer enn 70 000 deltatt på kurs (40 pst. kvinner) og over 26 000 personer (31 pst. kvinner) har fått fast arbeid etter gjennomført kurs i Kenya, Mosambik, Tanzania og Uganda. Det ble i 2020 inngått en ny avtale med GIZ⁵ for perioden 2020-2023 der Ghana også inngår.

Norad støttet GIZ's landprogrammer i Etiopia, Mosambik og Palestina, spesielt rettet mot å knytte nyutdannede yrkesfagelever til relevante jobber i arbeidslivet. Samtlige prosjekter har blitt forsinket på grunn av covid-19 pandemien. I Etiopia har det blitt etablert flere korte kurs som forbereder nyutdannede yrkesfagelever i overgangen til yrkeslivet, og det ble også signert 44 samarbeidsavtaler mellom yrkesfagsskoler og bedrifter.

Det ble inngått en ny avtale med *Den internasjonale arbeidsorganisasjonen* (ILO) med støtte til deres program for yrkesopplæring og livslang læring. Støtten er 'mykt øremerket' tiltak mot moderne slaveri og tvangsarbeid i Vest-Afrika og opplæringstiltak i Etiopia, Ghana, Libanon, Malawi, , Senegal og Tanzania. *Den internasjonale telekommunikasjonsunionen* (ITU) mottok støtte til deres prosjekt for opplæring i digitale ferdigheter for underprivilegerte grupper i Ghana. Cisco Norge er en samarbeidspartner i prosjektet. Støtte til yrkesopplæring ble i 2020 også gitt gjennom prosjekter i Colombia, Mosambik, Nepal, Zambia/Malawi og Zambia knyttet til det strategiske partnerskap-programmet.

Kvaliteten i og tilgangen til høyere utdanning og forskning i utviklingsland er styrket

Akademisk samarbeid mellom universiteter i Norge og i utviklingsland bidrar til økt kvalitet i høyere utdanning og forskning i utviklingsland. Per 2020 er mer enn 250 studieprogrammer, primært på master- og PhD-nivå, utviklet i NORHED og EnPe-programmene. Mer enn 20 000 studenter har blitt innrullert på studieprogrammene siden 2013 og over 11 000 er uteksaminert. Mer enn 2 600 studenter har fått stipend, hvorav 50,5 pst. kvinner. I NORHED har myndighetsdialog og policy briefs basert på forskning på grenseområde-problematikk i Øst-Afrika bidratt til at IGAD⁶ utformet en ny handelspolitikk i regionen. Et annet prosjekt har bidratt til å utvikle og innstallere innovative lav-kostnads automatiske værstasjoner i Uganda, Tanzania og Sør-Sudan, med lagring og tilgjengeliggjøring av værdata og prognoser til brukere. Tilsvarende har et EnPe-prosjekt i Ghana utviklet en ny standardisert metode for design av biogassanlegg tilpasset lokale forhold. Dette gir grunnlag for jobbskaping, og lavere kostnader for renere energi som kan forbedre miljø og helse spesielt for kvinner og barn.

---

⁴ Employment and Skills for Eastern Africa

⁵ Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit

⁶ The Intergovernmental Authority on Development

En ny utlysning for NORHED II (2021-2026), hvor EnPe-programmet er integrert, er gjennomført i 2020. Ny portefølje består av 60 prosjekter med et budsjett på 1,14 mrd. kroner. Tolv partnerland er prioritert og tematisk fordeling gjenspeiler de viktigste prioriteringene i norsk utviklingssamarbeid. NORHED vektlegger bærekraftsmålene, tilgang og inkludering i høyere utdanning, digitalisering og jobb etter utdanning, samt videreføring av sør-sør samarbeid.

Post 71 Forskning

Tildeling: 153,3 mill. kroner

Mål 2020

Bevilgningen skal støtte opp under alle bærekraftsmålene, og bidra til at forskningsbasert kunnskap produseres og tas i bruk i politikktutvikling og gjennomføring av tiltak.

Bevilgningen skal bidra til å nå følgende mål:

- Produksjon og formidling av relevant forskningsbasert kunnskap av høy kvalitet er styrket og rettet mot tematiske og geografiske prioriteringer i utviklingspolitikken
- Norske forskningsmiljøer har høy kompetanse på utviklingsfeltet og samarbeider med ledende utenlandske forskere og partnere i utviklingsland
- Forskningskapasitet i utviklingsland i Afrika sør for Sahara er styrket
- Bruken av følgeforskning i gjennomføringen av utviklingspolitikken er økt

Rapport 2020

Tildelingen ble benyttet til å finansiere forskning av høy kvalitet og relevans for bærekraftsmålene. Samtidig ble forskningskapasiteten i Norge og en rekke ODA-godkjente land styrket.

Forskningsrådets portefølje for Global utvikling og internasjonale relasjoner er hovedplattformen for støtte til norsk utviklingsforskning og retter seg mot de viktigste prioriteringene i utviklingspolitikken. I denne porteføljen støttet Norad i 2020 forskningsprogrammene *NORGLOBAL2*, *GLOBVAC*, *Asia i endring*, *CHINOR*, *INDNOR* og *Strategisk instituttsatsing*. Støtte til både forskningsprosjekter, hvorav noen med doktorgrad- og postdoktorstipendiater, og forskningsnettverk har bidratt til å styrke norsk utviklingsfaglig forskningskompetanse og forskningskompetanse til samarbeidspartnere i sør. Forskningsrådet publiserer en egen årsrapport der resultater fra Norads støtte framkommer.

Seks forskningsinstitusjoner i Afrika sør for Sahara mottok direkte støtte fra Norad i 2020. Støtten har bidratt til å styrke stab, infrastruktur, gjennomføring av forskning og bruk av forskning. Flere ansatte har fått master-, doktorgrad- og postdoktorstipend for å videreutvikle sin forskningskompetanse. Forskningsinstitusjonene har produsert banebrytende forskningspublikasjoner og aktivt involvert relevante aktører på lokalt, nasjonalt og internasjonalt nivå for å sette forskningsfunn ut i livet. Blant annet har både *World Agroforestry Centre (ICRAF)* og *International Centre of Insect Physiology and Ecology (ICIPE)* forsket på innovative dyrkingsmetoder for å håndtere skadedyret Fall Army worm uten bruk av sprøytemidler, og som samtidig øker avlinger, matsikkerhet, mattrygghet og inntekter. Basert på forskningsfunn har ICRFA begynt å lage retningslinjer for en nasjonal policy for skadedyrbekjempelse i Zambia, med mål om å inspirere liknende strategier i ni andre land i det sørlige Afrika. ICIPEs 'push-pull' teknologi er tatt i bruk av nesten 230 000 bønder. Gjennom dette har om lag 1,4 millioner mennesker fått tilgang til mer næringsrik mat. ICIPE har også forsket på klimaendringer og vektorbårne sykdommer

og gjennomført integrert vektorhåndtering i samarbeid med lokale helsemyndigheter i Jabi Tehnan distriktet i Etiopia. Dette bidro til 20 pst. reduksjon i malariatilfeller. De fikk også utvidet sin støtte til å forske på insekter som proteinrik mat, dyrefôr, biogjødsel og skadedyrkontroll. Av 650 nominerte verden over vant ICIPE den prestisjetunge Food Planet Prize for fremragende forskning på dette feltet. De fant blant annet ut at inntak av den enormt ødeleggende locust-gresshoppen kan redusere kolesterol og faren for hjertesykdommer. *Armauer Hansen Research Institute* (AHRI) har omgjort et laboratorium for testing av covid-19 og igangsatt en rekke biomedisinske og kliniske studier på dette viruset i Etiopia.

Post 72 Kunnskapsbanken og faglig samarbeid

Tildeling: 501,161 mill. kroner

Mål 2020

Bevilgningen skal støtte opp under bærekraftsmål 16 – Fremme fredelige og inkluderende samfunn med sikte på bærekraftig utvikling, sørge for tilgang til rettsvern for alle og bygge velfungerende, ansvarlige og inkluderende institusjoner på alle nivåer, og bærekraftsmål 17 – Styrke gjennomføringsmidlene og fornye globale partnerskap for bærekraftig utvikling.

Bevilgningen skal bidra til å nå følgende mål:

- Kompetanse og kapasitet i offentlige institusjoner i samarbeidsland på områder der Norge har relevant og etterspurt kompetanse, er styrket
- Kunnskaps- og kompetanseoverføring mellom samarbeidsland (nord-sør-sør samarbeid) er økt

Kap 161, post 72 - fordeling (utbetalte midler i 1 000 kroner)

Olje for utvikling (Ofu), inkl. sivilsamfunnsstøtte	79 029
Fisk for utvikling (Ffu), inkl. sivilsamfunnsstøtte	176 123
Skatt for utvikling (Sfu), inkl. sivilsamfunnsstøtte	165 080
Likestilling for utvikling (LIKE)	4 975
Digitalisering for utvikling (Dfu)	21 518
Landbruk for utvikling (Lfu)	1 525
Statistikk	6 502
Antikorrupsjon	50 812
Evaluering	3 260

Rapport 2020

Olje for utvikling

I *Uganda* vil Finansdepartementet om kort tid legge fram forslag til en revidert regel for finanspolitikken, som også inkluderer statens framtidige inntekter fra petroleumssektoren. Norad har bidratt med kapasitetsbygging og som diskusjonspartner blant annet med bakgrunn i Norges egen 'handlingsregel'.

Finansdepartementet i *Mosambik* fikk i 2020 tilgang til en modell for framskrivning av inntekter fra flytende naturgass (LNG) og opplæring i denne. Olje for utvikling (Ofu)-programmet bisto også i diskusjonen om opprettelse og forvaltning av et petroleumsinntektsfond. I *Irak* fikk myndighetene

opplæring i miljøkonsekvensutredninger for både nye og eksisterende anlegg. Det ble gjennomført en rekke webinarer for miljø- og oljedepartementene i Bagdad om tiltak for å redusere utslipp av klimagasser, særlig metan. I *Myanmar* ble skattemyndighetene i stand til å gjennomføre revisjoner av internasjonale oljeselskaper. Dette vil trolig resultere i økte inntekter.

Libanon gjennomførte sin første prøveboring etter gassressurser i det østlige Middelhavet. Med bistand fra norske eksperter ble det utarbeidet en studie av globale trender i petroleumsindustrien og deres mulige innvirkning på Libanon. I *Somalia* fikk representanter fra sentrale myndigheter og delstatsnivå grunnleggende opplæring i prinsipper for ansvarlig petroleumsforvaltning. Gjennom FNs miljøprogram (UNEP) støttet Norad en innsamling og gjennomgang av tilgjengelige miljødata i Somalia. I *Colombia* ble partene enige om et programdokument for et fireårig Ofu-samarbeid med vekt på miljø, klima og sikkerhet. Myndighetene har fått opplæring i kilder til klimagassutslipp og muligheter for å begrense slike utslipp.

Norad støtter og samarbeider med sivilsamfunnsorganisasjoner som bidrar til at nasjonale myndigheter praktiserer åpenhet i forvaltningen av petroleumsressurser og til at befolkningen holder myndighetene ansvarlig. I 2020 ble denne støtten trappet opp ved at det ble inngått treårige avtaler med sju norske og utenlandske organisasjoner. Norads støtte til sivil samfunn innen Olje for utvikling i 2020 var totalt 39,4 mill. kroner, delvis finansiert over Kap 170, post 70 *Sivilt samfunn*. I samarbeid med sin lokale partner Hope Restoration South Sudan støttet Norsk Folkehjelp lokalsamfunn i Unity-provinsen i *Sør-Sudan* i å kreve at myndigheter og oljeselskap reparerer skadede borehull som har forurenset drikkevannet for innbyggerne. Så langt har to borehull blitt reparert.

Ofu-programmet videreførte samarbeidet med ulike internasjonale organisasjoner som UNEP, IMF, Verdensbanken og Extractive Industries Transparency Initiative (EITI).

Fisk for utvikling

Covid-19 påvirket gjennomføringen av de fleste prosjektene til Fisk for utvikling (Ffu). Det ble utviklet nye måter å arbeide på, men en rekke aktiviteter måtte utsettes.

Forskningsfartøyet Dr. Fridtjof Nansen gjennomførte i 2020 41 toktdøgn i Nordvest-Afrika før det måtte avbryte tokt-programmet. Nansen-programmet tilpasset seg pandemien, blant annet ved å utvikle digitale kurs og gjennomføre digitale workshops. Likevel måtte de fleste feltaktivitetene utsettes eller reduseres. Det er store forsinkelser i gjennomføringen av vitenskapsplanen, blant annet som følge av avlyste tokt, og forsinkelser i iverksetting av fiskeriforvaltningsplanene som ble utviklet i forrige fase av programmet.

Basert på tidligere tokt med Dr. Fritjof Nansen og analyser gjort av norske og myanmarske forskere gjennom det bilaterale samarbeidet MYANOR-Fish, har myndighetene i Myanmar innført flere forvaltningstiltak for å beskytte sårbare fiskebestander og samtidig sikret et regulert og bærekraftig småskalafiske. Samarbeidet har vært avgjørende i landets bevisstgjøring om kunnskapsbasert forvaltning av kyst- og havområdene.

Sivilsamfunnsorganisasjoner mottok 9,2 mill. kroner til tiltak som dekker utvikling av småskalafiskerier og yrkesopplæring for ungdom i rurale strøk i *Colombia*. Conservation International rapporterer at småskalafiskere har oppnådd bedre fiskepriser som følge av mer forsvarlig høsting, bedre prosesseringsfasiliteter og økt markedstilgang via EcoGourmet programmet.

Det ble ferdigstilt en gjennomgang av norsk støtte til *Voluntary Guidelines for Securing Sustainable Small-Scale Fisheries (SSF Guidelines) 2015-2019*. Gjennomgangen viser at prosjektet har lyktes med å forankre SSF-hensyn i den globale fiskeripolitikken og i forskningsagendaen, samt å øke regional og nasjonal bevissthet om og engasjement for SSF Guidelines.

Arbeidet med bærekraftig fiskeri- og akvakultur i samarbeidsland styrkes gjennom ny avtale med FAO. Samarbeidet viderefører støtte til gjennomføring av havnestatsavtalen (PSMA), etablering av systemer for å styrke fiskehelse, kapasitetsutvikling og tiltaksplaner for klimatilpasning. Samarbeidet inkluderer også innsats for å avbøte negative konsekvenser av covid-19 gjennom å styrke sosiale sikkerhetsnett. Avtalen har en økonomisk ramme på 72 mill. kroner for perioden 2020-2023, og kan benyttes både av Fisk for utvikling og Hav for utvikling.

Et regionalt prosjekt ledet av WorldFish og Norges Veterinærinstitutt som partner er igangsatt for å styrke forskningskapasiteten innenfor fiskehelse i Afrika sør for Sahara (Kenya og Ghana). Avtalen gjelder for 2020-2023 og har en økonomisk ramme på 27 mill. kroner.

Skatt for utvikling

Skatt for utvikling (Sfu) bidro til å styrke nasjonal ressursmobilisering og sette søkelyset på ulovlig kapitalflyt gjennom å etablere sterke partnerskap på landnivå og globalt. Bedre ressursmobilisering og sterkere samfunnskontrakter på landnivå, i tillegg til mer rettferdig globalt skatte- og finanssystem internasjonalt, er avgjørende for å nå bærekraftsmålene og støtte oppbyggingen av økonomi og samfunn etter pandemien.

Norge har blant annet bidratt til å utarbeide en ny deklarasjon for Addis Tax Initiative hvor giverland, partnerland og organisasjoner sammen har satt nye mål om å opprettholde nivået på skatterelatert bistand og arbeide for mer rettferdige skattesystemer fram mot 2025. Høynivåpanelet for finansiell åpenhet og integritet (FACTI) har fått støtte til for første gang å gjennomføre en samlet analyse av svakhetene i det internasjonale finanssystemet og foreslå hvordan multilateralt samarbeid kan redusere ulovlig kapitalflyt.

Pandemien har skapt utfordringer for det bilaterale samarbeidet mellom Skatteetaten i Norge og søsterorganisasjoner i partnerland. Til tross for utfordringene har digitalt samarbeid i Rwanda og på Zanzibar gitt resultater. Dialogen har fortsatt med skatteadministrasjoner i Ghana, Colombia, Libanon og Nepal.

I tillegg til bilateral kapasitetsutvikling ble det i 2020 gjennomført kapasitetsbygging i over 70 land gjennom multilaterale avtaler. Verdensbanken, OECD, UNDESA⁷, UNDP, IMF og CIAT⁸ har gjennomført aktiviteter som støtter kapasitetsutvikling av skatteadministrasjoner og arbeid med skattepolitikk på landnivå. I 2020 inngikk Norad også avtale med Afrikas organisasjon for skatteadministrasjoner (ATAF) som vil styrke det regionale innsatsen for å bygge solide skatteadministrasjoner i Afrika.

Tolv sivilsamfunnsorganisasjoner fikk støtte til å arbeide med skatterettferdighet og ulovlig kapitalflyt, globalt og i flere av Norges partnerland. Organisasjonene arbeidet med å mobilisere for mer rettferdig

---

⁷ UN Department of Economic and Social Affairs

⁸ Inter-American Center of Tax Administrations

skattesystem som kommer utviklingsland til gode gjennom å bygge kapasitet, gjøre analyser tilgjengelig og tydeliggjøre behovet for ansvarlighet og åpenhet.

Likestilling for utvikling

I 2020 inngikk Norge en avtale med Nepal om Likestilling for utvikling (LIKE)-program med utgangspunkt i kunnskapsstyring for likestilling. For å opprettholde samarbeidet gjennom pandemien så langt mulig ble det kjøpt inn IT-utstyr til partnere i Etiopia og Nepal for digitalt samarbeid. Samarbeidet med Etiopia om kunnskapsstyring for likestilling ble opprettholdt, og det ble utarbeidet en ny komponent for lederskapstrening som skal iverksettes fra 2021. LIKE produserte i 2020 digitale læringsprodukter og filmer.

Digitalisering for utvikling (Dfu)

Norge har tatt en lederrolle i Den globale alliansen for digitale fellesgoder sammen med Unicef, Sierra Leone og iSPIRT. I løpet av 2020 har alliansen opprettet en standard for digitale fellesgoder, basert på FNs generalsekretærs definisjon. Fire praksisfellesskap på henholdsvis helse, leserressurser, finansiell inkludering og klima- og værtjenester har anbefalt relevante løsninger for å implementere digitale fellesgoder i lav- og mellominntektsland. Alliansen har utviklet et utkast til strategi for perioden 2020-2025 og en strategi for pilotering og implementering av digitale fellesgoder i lav- og mellominntektsland.

Tre nye avtaler styrket porteføljen på digitale fellesgoder. Avtalene med GSMA Mobile4Development, Modular Open Source Identity Platform (MOSIP) og FNs generalsekretærs utsending for teknologi (Tech Envoy) har i løpet av kort tid oppnådd resultater. Covid-19 har tydeliggjort behovet for sosiale sikkerhetsnett og solid digital offentlig infrastruktur som digital ID. Tech Envoy har mobilisert en stor gruppe aktører som er involvert i digitale fellesgoder. GSMA har gjort feltarbeid i India og Ghana som danner grunnlaget for utvikling av nye verktøy for å fremme digitale ferdigheter. MOSIP finansieres over Kap 164, post 73 *Sårbare grupper* og omtales der.

Landbruk for utvikling

I 2020 ble grunnlaget lagt for kunnskapsprogrammet Landbruk for Utvikling (Lfu). Statistisk Sentralbyrå (SSB), Veterinærinstituttet (VI) og Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO) er i første omgang valgt ut som relevante aktører. Det er inngått en avtale med SSB for perioden 2020-23, for å bygge kapasitet hos COMESAs statistikk- kontor og i utvalgte medlemsland, i første omgang Malawi og Zambia, for å gjennomføre analyser av matsikkerhetsdata og publisere disse i henhold til internasjonal standard. På grunn av pandemien er prosjektet forsinket. Fra 2021 finansieres programmet over Kap 162, post 71 *Matsikkerhet, fisk og landbruk*.

Statistikk og registre

Norge støtter nasjonale strategier for statistikkutvikling og kapasitetsutvikling i samarbeidslandenes statistikkbyråer. Dette gjøres blant annet gjennom avtale med *Statistisk sentralbyrå* (SSB) om institusjonssamarbeid for å dele norsk kompetanse innenfor statistikk med utviklingsland. Norge støtter arbeidet til Paris21/OECD og IMF's Data4Decisions for å styrke systemer for statistikk og bygge kompetanse i samarbeidsland.

I samarbeid med United Nations Statistical Division lanserte SSB tidlig 2021 en digital plattform for foretaksregistre. Et langsiktig samarbeid i Etiopia er planlagt primært rettet mot kapasitetsbygging, også innen Civil Registration Vital Statistics.

Anti-korrupsjon

FNs kontor for narkotika og kriminalitet (UNODC) mottok økt støtte til faglig samarbeid med utviklingsland om oppfølging av forpliktelser i FN-konvensjonen mot korrupsjon (UNCAC). Mosambik og Namibia mottok faglig bistand. Arbeidet med å identifisere og tilbakeføre stjålne verdier er videreført gjennom 'Stolen Asset Recovery' (StAR) som nå rettes mot finanssnettets rolle. *International Center for Asset Recovery (ICAR)* bidro med faglig bistand og rådgivning knyttet til å forebygge og etterforske storskalakorrupsjon og til tilbakeføring av stjålne verdier, opplæring, kunnskapsoverføring og utvikling av kunnskapsprodukter. Omleggingen av særlig opplæringsaktiviteter som konsekvens av covid-19 har vært vellykket.

Paraplyorganisasjonen *UNCAC Coalition* som samler rundt 200 organisasjoner var i 2020 særlig aktiv i diskusjonen om FNs Generalforsamlings spesialsesjon på korrupsjon (UNGASS) som holdes medio 2021.

Korrupsjonsjegernetts møtevirksomhet foregikk digitalt, og sørget for å holde kontakten mellom deltakerne. Samtidig bød det på utfordringer, blant annet gitt de sensitive temaene som diskuteres. Ekstra midler ble tildelt U4 for å styrke arbeidet innenfor særlig helse og korrupsjon hvor deler av støtten skal gå til samarbeid med WHO, UNDP og Globale fondet for initiativet Accountability for Health Alliance (ACTA) hvor U4 skal ha en sekretariatfunksjon. Arbeidet med å revidere *OECD Recommendations on Foreign Bribery* ble videreført gjennom samarbeidet med OECD GovNet , ACTT og Working Group on Bribery.

Fornybar energi for utvikling

Se omtale av kunnskapsprogrammer under kap. 162 *Næringsutvikling, landbruk og fornybar energi*, post 72 *Fornybar energi*.

Hav for utvikling

Hav for utvikling (Hfu) ble etablert i Kunnskapsbanken i 2019. Indonesia og Mosambik er pilotland i Hav for utvikling. Forberedende arbeid i 2020 gjennom kartleggingsstudier er et første skritt for å etablere institusjonssamarbeid innen helhetlig havforvaltning. Prosessen, inkludert feltbesøk til begge landene, er forsinket på grunn av pandemien.

I 2020 inngikk programmet flere avtaler med multilaterale aktører. Programmet finansieres over kap. 163 *Klima, miljø og hav*, post 71 *Bærekraftig hav og tiltak mot marin forurensning*, og omtales der.

Evalueringssamarbeid

Evalueringsavdelingens faglige samarbeid med flernasjonale organisasjoner, frivillige organisasjoner og andre evalueringfaglige miljø, bidrar til at den evalueringfaglige kompetansen til samarbeidspartnere i sør blir styrket.

Gjennom partnerskapsamarbeidet med det globale miljøfondet (GEF) har Evalueringsavdelingen bidratt til en studie av miljø -og samfunnsmessige virkninger av miljøfondets arbeid med bærekraftig skogforvaltning og en studie av helse-effekter og samfunnsøkonomiske virkninger av Det globale miljøfondets arbeid mot miljøgifter. Begge er tilgjengelige på www.norad.no.

Gjennom partnerskapet med UN Women har avdelingen bidratt til en oppsummering av god praksis for hvordan bistand kan brukes til å fremme likestilling og styrke kvinners rettigheter, samt et verktøy for å gjennomføre raske vurderinger i humanitære operasjoner om igangsatte tiltak er tilpasset behovene og rettighetene til jenter og kvinner. Disse er tilgjengelige på unwomen.org.

Evalueringsavdelingen har også i 2020 hatt faglig samarbeid med BetterEvaluation. Organisasjonen har i løpet av årene bygd opp en kunnskapsplattform, <https://www.betterevaluation.org/> som tilbyr en mal for hvordan man kan planlegge, lede, gjennomføre og bruke evalueringer. Nettsiden tilbyr også et bibliotek av evalueringer. Støtten fra Evalueringsavdelingen og andre givere og organisasjoner bidrar til at kunnskapsplattformen er gratis tilgjengelig for alle.

Samarbeidet bidrar til kunnskap om de områdene Norge støtter gjennom organisasjonene og innsikt i både den kunnskapen som kommer fram i evalueringer som organisasjonene gjennomfører av egen virksomhet og hvordan de arbeider med evaluering. Kunnskapen brukes blant annet i Evalueringsavdelingens innspill til departementet i deres forberedelser til årlige styremøter.

Kap 162 Næringsutvikling, landbruk og fornybar energi

Post 70 Næringsutvikling og handel

Tildeling: 343,561 mill. kroner

Bevilgningen skal støtte opp under bærekraftsmål 8 - Fremme varig, inkluderende og bærekraftig økonomisk vekst, full sysselsetting og anstendig arbeid for alle, og bærekraftsmål 9: Bygge robust infrastruktur, fremme inkluderende og bærekraftig industrialisering og bidra til innovasjon.

Kap 162, post 70 - fordeling (utbetalte midler i 1 000 kroner)	
Bedriftsstøtte	14 293
Strategiske partnerskap	86 198
Andre rammevilkårstiltak - investering	137 641
Andre rammevilkårstiltak - handel	108 407

Rapport 2020

Jobbskaping i utviklingsland er økt

Gjennom ordningen 'Bedriftsstøtte for næringsutvikling i utviklingsland' ble det gitt støtte til forundersøkelser, partnersøk og opplæring innen landbruk, fisk og marine ressurser, maritim sektor og informasjonsteknologi. Ingen har trukket seg ut av avtalene eller stoppet prosjektene, selv om covid-19 pandemien førte til forsinkelser i prosjekter og resultater.

Den kenyanske bedriften *Africa 118 Inc. Kenya* har i prosjektet '*Digital Starter Pack*' rekruttert og gitt 3 000 små- og mellomstore bedrifter i *Tanzania, Ghana* og *Mosambik* opplæring i og tilgang til grunnleggende digitale markedsføringsverktøy for å øke digital tilstedeværelse og omsetning. Nesten 40 pst. av bedriftene har kvinnelige eiere. Prosjektet har skapt 7 440 nye arbeidsplasser, godt over målet på 6 600. Digital synlighet og markedsføring har hatt positiv effekt, og over ti pst. av bedriftene har økt salget. Africa 118 estimerer, på bakgrunn av prosjektet og tidligere erfaring, at i underkant av en tredjedel av bedriftene vil tegne en treårig digital markedsføringspakke. Dette tilsvarer 4,7 mill. kroner i økte salgsinntekter for Africa 118.

Norsk støtte har vært utløsende for å hente inn kapital for *Eyasys AS* og *TechBridge Invest AS*. Gjennom et pilotprosjekt i *Kenya* og en forundersøkelse i *Uganda* har prosjektet lært opp 487 studenter og fullført et inkubatorprogram for 18 oppstartsselskaper, hvorav TechBridge investerte i sju. Ved prosjektets avslutning var det skapt 26 direkte og 115 indirekte arbeidsplasser. I 2019 skaffet TechBridge 2,7 mill. kroner i kommersiell kapital, og to 'impact investorer' investerte 1,3 mill. kroner i 2020. Eyasys og TechBridge er positive til prosjektets videre oppskalering og måloppnåelse på 350 arbeidsplasser.

BICTIA er en inkubator/akselerator i *Colombia* og mottar sammen med Oslo International Hub, International Development Norway og ProBogota støtte under *strategiske partnerskap*. Formålet er å styrke innovasjon og heve kompetansen innen IKT-sektoren i Colombia. Det internasjonale konsulentfirmaet McKinsey bidrar med veiledning og internasjonal sektorkunnskap. Partnerskapet løser en rekke flaskehals for å styrke IKT-sektoren i Colombia. Eksempler på dette er mangel på faglærte teknikere med relevant programmeringskunnskap og mangel på såkornfinansiering til oppstartsbedrifter i IKT-sektoren. Så langt har mer enn 500 elever fullført opplæringen, og om lag 100 bedrifter har mottatt veiledning gjennom akselerasjonskurs. Noen har oppnådd eksponentiell vekst og mangedoblet antall ansatte og selskapsverdi. For eksempel har logistikk- og leveringselskapet Vueltap etablert seg i ni colombianske byer, ansatt 800 bud og levert 100 000 pakker per måned i 2020.

Eksport av varer og tjenester fra fattige land er økt

I 2020 var den samlede innsatsen til handelsrettet utviklingssamarbeid på rundt 130 mill. kroner. Covid-19 pandemien ga betydelige utfordringer i arbeidet knyttet til handelsfasilitering. Dette preget innsatsen og prioriteringene til de største multilaterale handelsorganisasjoner som mottar norsk støtte.

Verdensbankens paraplyfond for handel er det viktigste redskapet for Verdensbankgruppens støtte til det multilaterale handelssystemet og er finansiert av Norge, Nederland, Storbritannia, Sveits og Sverige. Paraplyfondet gjennomførte i 2020 en undersøkelse og utviklet en ny metode i Øst-Afrika som evaluerte konkurranserelaterte barrierer og flaskehals knyttet til mobilkommunikasjon- og radiomarkedene. Etter lokale workshops og utredning av anbefalinger, innførte Niger en ny konkurranselov i 2020.

Verdens største frihandelsområde, *African Continental Free Trade Area (AfCFTA)*, trådte formelt i kraft 1. januar 2021. Utvikling og styrking av AfCFTA har de siste årene stått høyt på dagsorden for paraplyfondet og Standards and Trade Development Facility (STDF) som arbeider for å styrke utviklingslandenes evne til å etterleve veterinære og plantesanitære krav (SPS-standarder). Norsk støtte til paraplyfondet har bidratt til å undersøke hvilken betydning avtalen vil ha for økonomisk vekst, handel og fattigdom. Fondet arrangerte workshops og kurs med 25 land. Politiske føringer som fondet har bidratt til å utvikle vil maksimere gevinstene ved avtalen og minimere eventuell risiko. STDFs prosjekter og kompetansesenter har støttet regional tilgang til ekspertråd og verktøy slik at offentlig-privat samarbeid kommer AfCFTA til gode. STDF legger også til rette for at SPS-standarder og rammevilkår etterleves i AfCFTA.

Næringslivet i utviklingsland har bedre rammevilkår

Norge har et langvarig samarbeid med og er en av de faste bidragsyterne til *International Trade Centre (ITC)* som har felles mandat fra WTO og UNCTAD⁹. Norad inngikk ny treårig avtale med ITC i 2020. ITC retter seg mot mikro-, små og mellomstore bedrifter som vil være avgjørende for den økonomiske gjenoppbyggingen i utviklingsland etter covid-19. ITCs siste årsrapport gir god oversikt over hvordan mål og aktiviteter knyttes direkte opp til bærekraftsmålene. Rapporten viser flere gode eksempler på utvikling av gode rammebetingelser. I Rwanda har over 700 små og mellomstore bedrifter fått opplæring i e-handel. Det er etablert partnerskap med DHL for internasjonal transport, med det nasjonale postvesenet for innenlandske forsendelser og Ecobank for online-betaling. Sammen med Den afrikanske union (AU) har ITC utviklet en sikker digital plattform for forhandlinger om tollsatser, der registrerte medlemmer kan definere og dele produktlister og tilbud i forhandlingene. Det er også etablert en digital handelsportal, African Trade Observatory, som gir AU mulighet for å overvåke intra-afrikansk handel, samt oversikt over diverse markedsdata.

Et norsk støttet program underlagt UNIDO, *Global Market Access Programme (GMAP)* etablerer grunnleggende rammevilkårstiltak og kvalitetsstandarder i fem utvalgte land og i underutviklede verdikjeder med potensial til å generere eksportinntekter. I et påbegynt prosjekt med aktiviteter i akvakultur-verdikjeden i *Colombia* bygges det aktivt på eksisterende tiltak i *Fisk for Utvikling*-programmet. Et av prosjektets mål er å styrke kapasiteten i privat sektor i de utvalgte verdikjedene slik at også små- og mellomstore bedrifter etterlever markedskrav og eksportreguleringer. For å oppnå dette legger GMAP vekt på kompetanseheving og privat-offentlig samarbeid. Den norske støtten til programmet er et resultat av et langvarig samarbeid med UNIDO og en felles prioritering om å styrke handelsinfrastruktur og rammevilkår.

I 2018 signerte Norge et bilateralt program med verdens tollorganisasjon (WCO). Programmet A-CIP, *'Anti-Corruption and Integrity Promotion Program for Customs'* er et langsiktig program som skal forbedre rammevilkårene for næringslivet i 17 utviklingsland ved å redusere korrupsjon i tolladministrasjonen i de aktuelle landene. I etableringsfasen av A-CIP har WCO gjennomført en spørreundersøkelse som ble besvart av hele 5 700 personer i privat og offentlig sektor innen tolladministrasjon i ti A-CIP land. Undersøkelsen vil bidra til at A-CIPs arbeid med å styrke troverdighet og tillit i tolladministrasjon kan måles mot en referanseindeks. I mars 2020 leverte WCO *A-CIP COVID-19*

---

⁹ World Trade Organization og United Nations Conference on Trade and Development

Response Plan som blant annet inkluderte handlingsplan og strategi for å styrke og framskynde arbeidet med digitale løsninger, inkludert den digitale læringsplattformen 'CliKC!'.

Post 71 Matsikkerhet og landbruk

Tildeling: 552,376 mill. kroner

Bevilgningen skal støtte opp under bærekraftsmål 2 - Utrydde sult, oppnå matsikkerhet og bedre ernæring og fremme bærekraftig landbruk. Bevilgningen støtter også opp under andre bærekraftsmål slik som 3 - Sikre god helse og fremme livskvalitet for alle, uansett alder, 4 - Sikre inkluderende, rettferdig og god utdanning og fremme muligheter for livslang læring for alle, 5 - Oppnå likestilling og styrke jenters og kvinners stilling og 8 - Fremme varig, inkluderende og bærekraftig økonomisk vekst, full sysselsetting og anstendig arbeid for alle.

Rapport 2020

Bærekraftige matsystemer er etablert

Global Agriculture and Food Security Program (GAFSP) er en fleksibel finansieringsmekanisme under Verdensbanken som bidrar til å redusere sult, underernæring og fattigdom i utviklingsland. Med tilskudd fra GAFSP kan mottakerlandene igangsette aktiviteter i tråd med deres investeringsplaner for jordbrukssektoren. Flere pågående programmer, inkludert de som Norge støttet i 2019, har fått ekstra tilskudd i 2020 til covid-19-respons og -tilpasning. Pandemien har hatt en dramatisk effekt på matsikkerhet i fattige land. I GAFSP påfyllingskonferanse i 2020 forpliktet Norge seg til å bidra med 400 mill. kroner over de neste fire årene. Midler utbetalt i 2020 vil spesifikt bli brukt til å gjenoppbygge landbruket og sikre matsikkerhet etter covid-19.

Støtten til det *globale nettverket for landbruksforskning CGIAR* ble videreført med 150 mill. kroner i 2020. Gjennom ulike forskningsprosjekter har CGIAR blant annet bidratt til rehabilitering av degraderte landområder i Afrika, eksempelvis ble 64 000 hektar land restaurert gjennom skogslandbruk i Kenya. Videre er biofortifisert plantemateriale introdusert for å bidra til å styrke matsikkerheten og ernæringsstatusen til 5 millioner husstander. Plantemateriale med forbedrede varianter er distribuert til over 6,2 millioner husstander i Afrika sør for Sahara.

Etter ni år har prosjektet *Crop Wild Relatives (CWR)*, implementert av Crop Trust, nådd sine planlagte resultater. I 2020 ble innsamlingen av ville slektninger fullført og det er etablert 4 644 samlinger av 25 nasjonale partnere på fire kontinenter. Endel samlinger er sendt for behandling og bevaring ved Millenium Seed Bank i Storbritannia, mens andre oppbevares i andre internasjonale frøbanker eller andre fasiliteter. I neste fase vil disse ville slektningene brukes i planteavl, som tar sikte på å isolere ønskede genetiske egenskaper så som sykdomsresistens og introdusere dem i avlslinjer for moderne sorter.

Også samarbeidet med FNs ernærings- og landbruksorganisasjon (FAO) om støtte til *The Flexible Multi Partner Mechanism (FMM)* bidro til utviklingen av bærekraftige matsystemer og klimatilpasset landbruk. FMM gir FAO større frihet til å velge strategisk viktige innsatser enn de har mulighet til med øremerkede bidrag. I 2020 ble det med støtte fra Norge igangsatt fire nye programmer under FMM, mens det er forventet å initiere ytterligere fire nye programmer i 2021.

Gjennom *FNs fond for landbruksutvikling (IFAD)* bidro Norge til bedre matsikkerhet og inntektsmuligheter for mennesker som er spesielt utsatt for konflikt og klimaendringer. IFAD har de senere år økt fokuset på ernæring. I 2020 ble midler fra Norge benyttet til sju pågående landbruksprogrammer, med spesifikt mål om å gjøre programmene mer ernæringsensitive.

Flere mennesker, spesielt kvinner, tar del i den formelle landbruksøkonomien

Farm to Market Alliance er et offentlig-privat samarbeid ledet av WFP. Alliansen bistår småbønder over til mer markedsorientert produksjon ved å koble matproduksjon og markeder ved å få fram nye forretningsmodeller og digitale løsninger som øker markedets evne til å absorbere eventuelt produksjonsoverskudd. Bønder og kjøpere blir enige om salgsvolumet på forhånd, slik at bøndene trygt kan planlegge høsten og opprettholde en stabil inntekt. Arbeidet med å etablere markedssentre fortsatte i 2020 og ble forsterket gjennom lanseringen av applikasjonen Farm2GO der bønder kan markedsføre sine produkter til konkurransedyktige priser. Alliansen har et spesifikt fokus på å styrke kvinners rolle i landbruket, og i Kenya har de siden 2017 bidratt til at om lag 30 000 kvinnelige bønder tar del i den formelle landbruksøkonomien.

Programmet «*Accelerating Progress towards the Economic Empowerment of Rural Women*» implementert av UN Women, FAO, IFAD og WFP fortsatte sitt viktige arbeid for styrking av rurale kvinners levebrød og rettigheter, matsikkerhet og ernæring i Niger, Etiopia, Rwanda, Kirgisistan, Liberia, Nepal og Guatemala i 2020. Covid-19 og forhold som oversvømmelser i Niger, orkaner i Guatemala og politisk uro i Kirgisistan gjorde 2020 til et krevende år for programmet. Programmet nådde ut til om lag 38 300 mennesker i 2019, hvorav 35 000 kvinner.

Vilkårene for småbrukere og småskala fiskere er bedret

I 2020 initierte Norge et program gjennom FAO som støtter implementeringen av FAOs frivillige retningslinjer for småskala fiskere for å sikre bærekraftig matsikkerhet og fattigdomsreduksjon. Den norske støtten bidrar spesielt til å styrke kvinners rolle i verdikjeden for fisk og å styrke og utvikle disse verdikjedene fra fangstplass til marked. Kvinner deltar som regel i den uformelle delen av verdikjeden for fisk og målet er at kvinner skal oppnå en styrket posisjon i sektoren, at deres inntektsmuligheter skal øke og at tilgangen til fersk og næringsrik fisk på markedene skal forbedres. Programmet opererer i fem land i Afrika: Ghana, Sierra Leone, Uganda, Tanzania og Malawi.

Veksthemming blant barn er redusert

For å redusere underernæring, feilernæring og veksthemning, ble de strategiske partnerskap med *Unicef*, *Power of Nutrition (PON)*, *Scaling up Nutrition (SUN)* og *IFAD* videreført i 2020. Gjennom disse partnerskapene er nasjonale myndigheter og institusjoner, sivilsamfunns organisasjoner og private selskaper i ernæringsarbeidet mobilisert. Unicefs program skal kartlegge skolebarns matmiljø og påvirke myndighetene til å forbedre dette i seks land. Resultater av programmet er forsinket på grunn av covid-19, men ventes i 2021. Støtten til Unicef ble utvidet gjennom et bidrag til Unicefs tematiske fond for ernæring, som har vist gode resultater. For eksempel fikk sju millioner barn og nesten tre millioner mødre bedret sitt næringsinntak gjennom Unicefs ernæringsprogram i 2019. Det er videre forventet bedre ernærings situasjon for småbønder som er knyttet til IFADs landbruksprosjekter i fem land, i og med at IFAD i disse programmene fokuserer spesifikt på ernæringsverdien av maten som produseres i prosjektene.

Stengte skoler var en stor utfordring for skolemat-prosjektet som støttes gjennom Verdens matvareprogram (WFP) i Mali. For å sikre at barna fikk tilgang på sunn og næringsrik mat hjemmefra da skolene stengte i mars 2020, åpnet prosjektet for at 100 000 skolebarn i sentrale og nordlige regioner fikk mulighet til å få mat hjem. Fra september til desember 2020 ble skolene gradvis gjenåpnet, og 90 000 barn fikk derfor mat på skolen i denne perioden. Prosjektet handler matvarer lokalt og bidrar dermed til at det etableres bærekraftige matsystemer og at flere småbønder får muligheten til å ta del i den formelle landbruksøkonomien.

Post 72 Fornybar energi

Tildeling: 369,416 mill. kroner

Bevilgningen skal støtte opp under bærekraftsmål 7 - Sikre tilgang til pålitelig, bærekraftig og moderne energi til en overkommelig pris, og bærekraftsmål 13 - Handle umiddelbart for å bekjempe klimaendringene og konsekvensene av dem.

Kap 162, post 72 - fordeling (utbetalte midler 1 000 kroner)	
Fornybar energi	321 871
Bedriftsstøtte - fornybar energi	30 576
Rammevilkårstiltak - investering - fornybar energi	16 894

Innledning

Flere avtaler innen ren energi rettes mot kapasitetsutvikling for å tilrettelegge for tilgang til pålitelig, bærekraftig og moderne energi i utviklingsland. Det har vært forsinkelser og utsettelse på grunn av covid-19. Samtidig har flere samarbeidspartnere tatt i bruk digitale plattformer for å fortsette deler av sin innsats.

Hoveddelen av støtten til fornybar energi går gjennom multilaterale banker og internasjonale partnerskap/initiativ. Innsatsen gjennom disse tiltakene har er i hovedsak rettet mot geografiske prioriterte områder, dvs. Afrika sør for Sahara og øystater. Flere av disse er rettet mot å øke private investeringer i fornybar kraftproduksjon. Også denne delen av porteføljen har vært preget av forsinkelser og endrede planer, samt dedikert covid-19 respons.

Rapport 2020

Kunnskapsprogrammer

Kompetanse- og kapasitetsutvikling er et prioritert område for å styrke energiforvaltningen. Forutsigbare rammevilkår, institusjoner og kompetanse er også viktig for å tilrettelegge for private fornybar energi investeringer.

På *International Centre for Hydropowers (ICH)* kurs har 727 studenter (39 pst. kvinner), de fleste fra Norges partnerland, i 2020 fått økt kompetanse innen drift, vedlikehold, miljø- og sosial konsekvensutredninger, prosjektfinansiering, og klimavurderinger angående særlig vannkraft. I Tanzania har ICH bidratt til å øke strømselskapet Tanescos kompetanse innen vedlikehold av vannkraftverk og øke kvaliteten på undervisningen som yrkesskolen Arusha Technical College tilbyr. Gjennom stipendprogram ved *Norges teknisk-vitenskapelige universitet* har 17 vannkraftstudenter tatt mastergrad de siste to

årene. Fire av ti studenter tatt opp i 2020 var kvinner. Programmet er etablert etter ønske fra norske næringslivaktører som har uttrykt behov for utdanning av lokal arbeidskraft.

Under rammeavtalen med Norad videreførte *Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE)* planlegging av et nytt samarbeid med regulator i Uganda. Prosjektdokument er ferdigstilt og planlagt oppstart er i 2021. For NVE har det vært utfordrende å følge opp eksisterende institusjonssamarbeid på grunn av reiserestriksjoner. Planlagte kurs ble utsatt.

Datagrunnlaget og metodikk for måling av energitilgang er fortsatt mangelfullt i mange fattige land. Med finansiering fra Norad skal *Statistisk Sentralbyrå* i samarbeid med de nasjonale statistikkbyråene i Mosambik og Tanzania måle energitilgang. Metodikk og spørreskjema er utarbeidet, men datainnsamling er inntil videre utsatt.

Hydropower Sustainability Tools (HSTs) definerer internasjonal god og beste praksis for vannkraft og brukes for å vurdere prosjekters bærekraft. Norad har et samarbeidsprogram med *International Hydropower Association* som vil finansiere både bruk av verktøyene i utviklingsland for å vurdere prosjekter så vel som kapasitetsbygging hos myndigheter, industri og berørte interessegrupper i bærekraftig vannkraft. En ny fase av programmet ble startet opp igjen i 2020 etter en lengere pause.

Norge støtter faglig samarbeid med Kina hvor *NordPool Consulting* og det danske sentralnettselskapet *Energinet* har bidratt med råd og utarbeidet en plan for gjennomføring av politisk vedtatte kraftmarkedsreformer, inkludert et nasjonalt integrert marked for krafthandel mellom provinsene. Ifølge beregninger av det Internasjonale Energibyrådet (IEA) vil markedsreform av kraftsektoren i Kina gi grunnlag for vesentlige utslippskutt, i størrelsesorden 750 millioner tonn CO₂ per år.

United Nations Industrial Development Organization har med støtte fra Norge etablert *Pacific Centre for Renewable Energy and Energy Efficiency (PCREEE)*, et kunnskapssenter for stillehavsstater og territorium som tilbyr faglig bistand for overgangen til bruk av bærekraftig fornybar energi. Små øystater er sterkt påvirket av konsekvensene av klima- og naturkatastrofer og er avhengig av import av fossilt drivstoff. Ett eksempel på samhandling mellom stillehavsøyene er samarbeidet om en rapport som foreslår bærekraftige løsninger for elektrifisering av transportsektoren (E-mobility). Med utgangspunkt i rapporten er det utarbeidet regionale retningslinjer for elektrifisering av transportsektoren.

Tilgangen til pålitelig, bærekraftig og moderne energi til en overkommelig pris er økt

For å redusere de negative virkningene av covid-19 iverksatte *Energising Development (EnDev)* flere tiltak, for eksempel kreditt til selskaper som selger sollanterner, og distribusjon av solcelleradioer til helsesentre. Deler av norsk EnDev-finansiering øremerket til Mosambik ble benyttet for å gi betalingsutsettelse til husholdninger som har kjøpt renere kokeovner og sollanterner på kreditt. Ved utgangen av 2019¹⁰ har EnDev bidratt til at 16,8 millioner mennesker har fått tilgang til rene kokeovner og 6,1 millioner tilgang til strøm.

United Nations Foundations *Clean Cooking Alliance (CCA)* gjennomførte to studier for å få økt kunnskap om sykdomsforløp og smitte av covid-19 i situasjoner med høyt nivå av innendørs luftforurensning (HAP). CCA lanserte også et katalysatorprogram for kokeovnsbedrifter (*Spark+*), som nå inkluderer 33 bedrifter og mottar finansiering fra EU og Afrikanbanken via SEFA (se under). Gjennom flere webinar-

---

¹⁰ EnDev resultater for 2020 foreligger ikke ennå.

serier har CCA arbeidet med myndigheter og beslutningstakere i elleve land for å øke kunnskapen om internasjonale standarder for rene kokeløsninger som kan bidra til økt tillit til produktene og markedsutvikling.

Afrikabankens *Sustainable Energy Fund Africa* (SEFA) har i 2020 bidratt til å bygge ut fornybar energi i Afrika tilsvarende 21 MW, og dermed gitt 30 000 husholdninger (mellom 120 000 og 150 000 mennesker) tilgang til elektrisitet og bidratt til mer enn 4 000 nye arbeidsplasser i Afrika. Banken opprettet med SEFA-midler en covid-19 'Off-Grid Recovery Platform' som bistår bedrifter med lån slik at disse kan opprettholde virksomheten gjennom pandemien.

Verdensbankens *Energy Sector Management Assistance Program* (ESMAP) sitt arbeid har utløst investeringer og lån gjennom Verdensbankens energisatsning. Dette har i 2019/2020 gitt ni millioner mennesker tilgang til strøm. Arbeidet med utfasing av kull og studier for å tilrettelegge for utbygging av vannkraft blir også støttet av ESMAP. Norge har bidratt med 11,3 pst. av finansieringen av ESMAPs innsats i strategiperiode 2017–2020.

Klimainvesteringsfondet *Scaling up Renewable Energy in low income countries Programme* (SREP) har innsatsprogrammer i 27 land. Programmet har opplevd forsinkelser i gjennomføringen. Framdrift per november 2020: 90 pst. av fondskapitalen er allokert til innsatsprogrammer. Pågående prosjekter har begynt å levere resultater, inkludert elektrisitetsproduksjon av 116 av forventede 3 852 GWh per år, og reduserte CO₂ utslipp på 76 av forventede 2 794 tusen tonn per år.

Norge besluttet i 2008 å investere 110 mill. kroner i et privat-offentlig-partnerskaps investeringsfond *Global Energy Efficiency and Renewable Energy Fund* (GEEREF). Siste tilskudd var i 2012. GEEREF begynner nå å delvis realisere investeringer og rapporterer i Impact Report 2019¹¹ at 2,9 GW fornybar energi er installert/under utvikling, eller 3 847 GWh årlig fornybar energi produksjon, at de har bidratt til 152 GWh i årlig energi effektivisering og at 3 308 permanente arbeidsplasser er skapt, hvorav 907 besatt av kvinner.

Det ble gitt støtte til forundersøkelser innen sol, vind og vannkraft i Mali, Indonesia, Pakistan, Vietnam og Tanzania gjennom bedriftsstøtteordningen. Det ble også gitt støtte til videreføring av pågående forundersøkelser av vannkraftverk i Myanmar og på grensen mellom Rwanda og DR Kongo. Norad støttet også ferdigstilling av linjeutbygging i forbindelse med et vannkraftverk i drift i Uganda. Solkraftprosjektene i Pakistan og Vietnam ble ferdig utviklet og er klare for byggestart i 2021. Prosjektet i Pakistan på 150 MW vil produsere 300 GWh årlig og medføre reduserte CO₂ utslipp på 106 000 tonn årlig, sammenlignet med kullbasert strøm.

Utslipp fra energisektoren er redusert

Norge har støttet tiltak for renere kokeovner blant annet i Uganda, Nepal, Etiopia, Rwanda og Burundi gjennom ESMAPs *Clean Cooking Fund* (CCF). I Uganda har dette bidratt til salg av over 64 000 mer effektive ovner og 30 pst. reduksjon i klimagassutslipp, dvs. 35 754 tonn CO₂ årlig. Prosjektet har også bidratt til at tiden kvinner og barn bruker på å sanke ved og brensel for matlaging er redusert med mellom 30 til 90 minutter daglig.

---

¹¹ Impact Report 2020 foreligger ikke ennå

Norcap har med støtte fra Norge sendt eksperter til 35 humanitære operasjoner med flyktninger og internt fordrevne. I Malakal flyktningleir i Sør-Sudan ble et 'community kitchen' biogass-anlegg reparert og oppgradert. Årlig CO₂-reduksjon fra å erstatte ved med biogass er beregnet til 12 tonn. Med støtte av en energi-ekspert ble dieselaggregatene ved Flyktninghjelpens regionkontor i Mankien ble erstattet med solcelleanlegg. Redusert utslipp tilsvarer 31 tonn CO₂-ekvivalenter. Flyktninghjelpen har med dette også spart USD 30 000 i drivstoffkostnader (seks måneder) og fjernet den helsefarlige forurensingen og støyen og fra dieselaggregatene.

Innsatsen til Asiabankens *Clean Energy Fund* (CEF) har siden oppstarten i 2008 resultert i utslippsreduksjoner på 14,4 millioner tonn CO₂ per år, energisparing på 10,8 TWh per år og fornybar energiproduksjon på 2,4 TWh. Norge har bidratt med om lag 36 pst. av total fondskapital på USD 129 mill.

Gjennom innsatsene i *EnDev*, *SEFA* og *GEEREF* omtalt ovenfor er årlige utslipp avverget/reduert med henholdsvis 2,3 millioner, 40 600 og 2,5 millioner tonn CO₂.

Når det gjelder garantiarbeidet, se omtale under punkt 2.5 i årsrapporten.

Kap 163 Klima, miljø og hav

Post 70 Miljø og klima

Tildeling: 1 249,416 mill. kroner

Bevilgningen skal støtte opp under bærekraftsmål 13 - Handle umiddelbart for å bekjempe klimaendringene og konsekvensene av dem, og bærekraftsmål 15 - Beskytte, gjenopprette og fremme bærekraftig bruk av økosystemer, sikre bærekraftig skogforvaltning, bekjempe ørkenspredning, stanse og reversere landforringelse samt stanse tap av artsmangfold.

Rapport 2020

Miljøet er bedre beskyttet

Den globale miljøfasiliteten (GEF) mottok i 2020 130 mill. kroner i støtte fra Norge, hvorav 120 mill. kroner under denne posten. GEFs styre godkjente i 2020 finansiering til prosjekter for over USD 1 mrd. med samfinansiering planlagt for USD 6,4 mrd. GEF har passert målet om å nå 1:7 finansiering fra land, partnere eller privat sektor i denne perioden (foreløpig 1:7,8). GEF har i 2020 vurdert alle nye prosjekter og programmer i et covid-19 perspektiv og gir tilleggsstøtte til aktiviteter som bidrar til en miljøvennlig og bærekraftig respons til pandemien. Fra prosjektene godkjent i GEF styret i 2020, er målet at 4,7 millioner hektar land restaureres, 296 millioner tonn CO₂-utslipp reduseres, og at 26 millioner hektar marine verneområder og 22 millioner hektar med verneområder på land vil bli opprettet, eller være under forbedret forvaltning for bevaring og bærekraftig bruk. I 2020 godkjente GEF styre en strategi for å engasjere privat sektor i arbeidet til GEF.

FNs Miljøprogram (UNEP) mottok 100 mill. kroner i støtte til sitt arbeidsprogram rettet mot klima, tap av natur og forurensing. Støtten gikk også til aktiviteter knyttet til konsekvensene av covid-19. UNEP publiserte blant annet en rapport om sammenhengen mellom covid-19, zoonotiske epidemier og ulovlig/uregulert handel med ville dyr. UNEP ga flere land faglige råd om hvordan de kan sikre grønn og inkluderende gjenoppbygging. Norsk støtte gikk også til å styrke UNEPs arbeid med bærekraftige matsystemer inkludert forberedelser til FNs toppmøte om matsystemer i 2021 og prosjektet SHIFT (Sustainable, Healthy and Inclusive Food System Transformation). Prosjektet som gjennomføres i samarbeid med FAO, har som mål å bidra til endringer i matsystemer i utvalgte land i Afrika sør for Sahara og Asia.

GRID-Arendal har i 2020 blant annet utviklet løsninger for bevaring av økosystemer og økosystemtjenester og bistått sårbare stater med satellittovervåking og droneteknologi for å forhindre ulovlig fiske og ulovlig handel med kjemikalier. Stiftelsen igangsatt også aktiviteter for å forhindre miljøkriminalitet og styrke mellomstatlig samarbeid på vannressursforvaltning.

Prosjektet *Biodiversity Finance Initiative* (BIOFIN) bistår finansdepartementer i utviklingsland i å identifisere hvordan de kan dra nytte av å ivareta og investere i naturmangfold. Initiativet er viktig for å støtte opp under ressursmobiliseringsforhandlingene om nye internasjonale mål under naturmangfoldkonvensjonen (CBD post 2020). Initiativet bidrar til å flytte fokus i utviklingsland fra bistand til å mobilisere nasjonale ressurser. Korona-pandemien og bortfall av turisme medfører at voktere i store naturreservater ikke mottar lønn. Som en motvekt har Biofin gjennomført store kampanjer for å samle inn penger til inntekt for nasjonalparker i Filippinene, Thailand, Ecuador og Costa Rica.

Norge er en av giverne til *Den internasjonale naturvernunionen (IUCN)*, med 10,5 mill. kroner i kjernestøtte i 2020. Nøkkelresultater i 2020 inkluderer lanseringen av en global standard for naturbaserte løsninger; løsninger på samfunnsutfordringer der det tas utgangspunkt i naturlige prosesser og økosystem. 210 millioner hektar land skal bli restaurert gjennom Bonn Challenge, basert på IUCNs tilnærming til 'Forest Landscape Restoration' (FLR). IUCN arbeidet også for å bygge bro mellom landbrukssektoren og naturverninteresser blant annet gjennom lanseringen av 'Common Ground'-rapporten. IUCN er anerkjent for arbeidet med truede arter, blant annet gjennom *IUCN Red List*. IUCN har i 2020 også satt søkelys på implikasjoner av covid-19 for urfolk og verneområder og styrket arbeidet med organisasjonens 'Green List', et verktøy som anerkjenner og styrker veldrevne nasjonalparker.

Utslipp av klimagasser er begrenset

Norge støttet Det grønne klimafondet (GCF) med 1 mrd. kroner i 2020, hvorav 700 mill. kroner over denne budsjettposten. Fondet har så langt godkjent 159 prosjekter i 175 utviklingsland, hvorav 101 prosjekter i de mest sårbare landene. Total tildeling til fondet har vært USD 7,2 mrd., hvorav USD 2,7 mrd. til Afrika. Det er forventet reduksjoner i utslipp på 1,2 milliarder tonn CO₂-ekvivalenter. 400 millioner mennesker forventes å få nytte av prosjektene. På siste styremøte godkjente GCF en oppdatert strategi for perioden 2020-23. I denne blir resultatene som ble oppnådd under IRM-perioden (Initial Resource Mobilisation) lagt til grunn for fordeling av fondets midler. Dette innebærer at andelen av støtten til klimafinansiering til de mest sårbare landene skal være på minst 69 pst. framover. GCF bør imidlertid styrke og effektivisere gjennomføringen av sine prosesser, styrke rollen og deltakelsen til

privat sektor og forenkle tilgangen til finansiering. Gjennom sin plass i GCF sitt styre bidro Norge til å påvirke hvordan fondet arbeider og hvilke tiltak som gis støtte.

Det multilaterale fondet for implementering av Montrealprotokollen (MLF) mottok støtte for å finansiere utfasing av ozonødeleggende stoffer (KFK, HKFK¹²) og starte nedfasingen av klimagasser (HFK¹³) i utviklingsland. Utfasingen og nedfasing gjelder både bruk og produksjon av disse stoffene. Styringskomiteen godkjente i 2020 finansiering av prosjekter for litt over USD 87 mill., som vil bidra til at landene kan opprettholde et minimum aktivitetsnivå for å kunne overholde forpliktelsene sine i årene som kommer.

Private Financing Advisory Network (PFAN) bidro til finansiering av små og mellomstore klimabedrifter som ellers ville hatt vanskeligheter med å få tilgang til investorer. PFAN har så langt bidratt til private investeringer for USD 1,84 mrd. og en reduksjon i klimagasser på 4,1 millioner tonn CO₂ årlig. I 2020 økte private investeringer med USD 142 mill.

Små øystaters deltakelse i klimaforhandlingene ble styrket gjennom støtten til alliansen for små øystater (AOSIS). I 2020 lanserte AOSIS rapporten *'The Science in Small Island Developing States (SIDS)'* som er den første studien av kapasitetsbygging- og teknologibehovet til SIDS som ser på på marin forskning og utvikling relatert til internasjonalt farvann.

Pollution Management and Environmental Health (PMEH), et Trust Fund i Verdensbanken som arbeider for å redusere luftforurensning, mottok 17,8 mill. kroner. Programmet, som gjennomføres i Egypt, Nigeria, Ghana, Kina, Vietnam, Sør-Afrika og India, har ført til at luftforurensning har blitt en større del både av nasjonale strategier og Verdensbankens arbeid på landnivå. Fondet har videre en global forskningskomponent som har konkludert i en rekke forskningsspørsmål om luftforurensning. Fondet avsluttes i 2021.

Tilpasningen til klimaendringer og forebygging av katastrofer er forbedret

Arbeidet for klimatilpasning og forebygging av naturkatastrofer ble i 2020 styrket i tråd med Parisavtalen og Sendai-rammeverket for katastrofeforebygging.

Norsk støtte gikk til både globale, regionale, nasjonale og lokale organisasjoner. Støtten til *FNs organ for katastrofeforebygging (UNDRR)* ble trappet opp og bidro blant annet til regionale og nasjonale planer for katastrofeforebygging ble utviklet og igangsatt. UNDRR har styrket arbeidet med å integrere pandemirisiko i nasjonale risikoreduksjons-strategier og -planer, og bidratt til å styrke koordineringen mellom aktører som arbeider med helse og risikoreduksjon/forebygging på nasjonalt nivå. Gjennom *Verdensbankens fasilitet for katastrofeforebygging (GFDRR)* bidro Norge til risikoforebygging i sårbare stater og regioner. Afrika var største mottaker av støtte fra GFDRR.

Norge støttet *Tilpasningsfondet* med 50 mill. kroner i 2020. Fondet hadde ved utgangen av 2020 støttet 114 tilpasningsprosjekter i de mest sårbare samfunnene i utviklingsland, og nådd rundt 27 millioner mottakere totalt. Fondet fokuserer på å styrke de mest sårbare, fremme menneskerettigheter og ivareta biodiversitet. Av fondets 32 nasjonale implementerende enheter er halvparten lokalisert i de minst utviklede landene og i små øystater. Tilpasningsfondet har i 2020 videreutviklet sine metoder for

---

¹² Klorfluorkarbon og hydroklorfluorkarbon

¹³ Hydrofluorkarbon

å gi land direkte tilgang til finansiering. Fondet har også forsterket innsatsen innen innovasjon i samarbeid med UNDP, UNEP og Climate Technology Center and Network (CTCN). Tilpasningsfondet responderte raskt på covid-19 og var det første klimafondet som holdt et virtuelt styremøte de de godkjente nye prosjekter tidlig i april 2020.

I samarbeid med *Verdens meteorologiorganisasjon (WMO)* og det globale rammeverket for klimatjenester (GFCS) bidro Norge til å styrke vær- og klimatjenester i Malawi og Tanzania. NORCAP-ekspertise sekundært til nasjonale og regionale institusjoner i Afrika bidro til å bygge kapasitet innen klimatjenester og bygget systemer for å sørge for at informasjon om vær og klima når ut til brukere.

For å øke kvaliteten på og tilgjengeligheten av værvarsler i utviklingsland arbeider *Meteorologisk institutt* med å gjøre dataene og programvaren bak Yr.no enda mer tilgjengelige, slik at de kan integreres i nasjonale værvarslingssystemer og -tjenester. I 2020 har mye av grunnlaget blitt lagt gjennom for eksempel å oversette programvare til engelsk. Planlagt arbeid i Malawi og Tanzania er midlertid utsatt, og samarbeidet i 2020 foregikk digitalt. Også instituttets kapasitetsbygging og institusjonssamarbeid med sine søsterinstitutter i Asia ble videreført gjennom webinarer og nettbasert veiledning.

Med norsk støtte bygger *Asian Disaster Preparedness Centre (ADPC)* motstandskraft mot klimarelaterte katastrofer i kystbyer i Myanmar og Vietnam. ADPC utviklet nettbaserte opplæringsmoduler for å opprettholde progresjon, selv om arbeidet er sterkt forsinket på grunn av reiserestriksjoner.

I 2020 ble det inngått en ny avtale med det *Globale senteret for klimatilpasning (GCA)* på 125 mill. kroner over tre år for å styrke arbeidet med klimatilpasning i Afrika sør for Sahara innen sektorer som matsikkerhet/landbruk, vann og naturbasert infrastruktur i tillegg til klimafinansiering. GCAs regionale kontor i Afrika ble opprettet i Afrikabankens (AfDB) lokaler i Abidjan. GCA har som mål å arbeide gjennom partnerskap og skal gjennomføre flere prosjekter i samarbeid med AfDB og andre afrikanske aktører.

Pilot Program for Climate Resilience (PPCR) er et underfond av Climate Investment Fund (CIF) som Norge støttet gjennom en siste utbetaling på 20 mill. kroner i 2012. PPCR støtter prosjekter i 28 land og i regionale program i Stillehavet og Karibien. Fondet bidrar med støtte til større programmer på landnivå, basert på investeringsplaner. PPCR Operations and Results Report fra 2020 viser at fondet ligger an til å ha nådd 14,6 millioner mennesker, at fondet har bidratt til at 635 utviklingsplaner og strategier har integrert klimahensyn og at 228,9 millioner offentlige ansatte har fått opplæring i klimatilpasning.

Norad overtok forvaltningsansvaret for *UN-Habitat* og utbetalte 20 mill. kroner i kjernebidrag i 2020. Organisasjonen er FNs normative leder på urbaniseringsspørsmål, i tillegg til at den arbeider i over 90 land. Organisasjonen har gått gjennom en rekke reformer og fikk ny strategisk plan for 2020-2023. *Global Water Partnership (GWP)* mottok siste utbetaling på 4 mill. kroner i 2019. I 2020 har GWP støttet utviklingen av strategier og planer i en rekke land, samt globalt policy arbeid og mobilisering av finansiering til bærekraftig vannforvaltning. Flere virtuelle arrangementer ble organisert, inkludert The Water ChangeMaker Awards 2020. Norads avtale med organisasjonen gikk ut i 2020.

Norge har siden 2016 hatt en avtale med *Stockholm International Water Institute (SIWI)* om prosjektet «Shared Waters Partnership» (SWP). Prosjektet har bidratt til at det er etablert samarbeid om felles forvaltning av grenseoverskridende vassdrag, særlig Nilen, Eufrats/Tigris, Jordan, Afghanistan og Sentral Asia. Norads avtale med organisasjonen gikk ut i november 2020.

Avtalen med fondet *Water Supply and Sanitation Collaborative Council (WSSCC)* var ved utgangen av 2020 i avslutningsfasen. WSSCC har hatt et særlig fokus på viktigheten av rent vann for sanitære forhold og kvinnelig helse. Fondet har bidratt til at 20 millioner mennesker har tilgang til forbedret sanitæranlegg.

Post 71 Bærekraftige hav og tiltak mot marin forsøpling

Tildeling: 244,609 mill. kroner.

Mål 2020

Bevilgningen skal særlig støtte opp under bærekraftsmål 14 – Bevare og bruke hav og marine ressurser på en måte som fremmer bærekraftig utvikling.

Rapport 2020

Kap 163, post 71 - fordeling (utbetalte midler, 1 000 kroner)	
Hav for utvikling	88 466
Tiltak mot marin forsøpling	156 143

Forvaltningen av havet er mer bærekraftig

Kunnskapsprogrammet Hav for utvikling ble etablert høsten 2019. I 2020 inngikk programmet flere avtaler med multilaterale aktører og utbetalte totalt 88,4 mill. kroner. Av disse gikk 60 mill. kroner til *Verdensbankens flegiverfond PROBLUE* for oppfølging av høynivåpanelets hovedanbefaling; at kyststater sikrer bærekraftig havforvaltning i hele sin økonomiske sone. I 2020 har fondet godkjent støtte til 49 prosjekter med over USD 40 mill. PROBLUE støtter samarbeidsland i å identifisere tiltak for å håndtere marin forsøpling og å skaffe data og kunnskap som vil hjelpe dem i å ta beslutninger knyttet til utvikling av regulering for ulike sektorer samt tiltrekke investeringer for en blå økonomi.

FNs havrettskontor (DOALOS) vil motta 20 mill. kroner over fire år. Samarbeidet omfatter kapasitetsutviklingstiltak som skal bidra til en bærekraftig havøkonomi i samarbeidslandene gjennom å styrke implementering av havrettskonvensjonen (UNCLOS) og relaterte internasjonale avtaler. De innledende aktivitetene vil være rettet mot små øystater i Stillehavet, land i Karibien, afrikanske kyststater og den Afrikanske Union. Regionalt samarbeid vil være sentralt.

Gjennom en avtale med den *Internasjonale Havbunnsmyndigheten (ISA)*, som har ansvar for å forvalte mineralressurser på dyphavsbunnen utenfor kyststatenes kontinentalsokkel, vil Norge bidra med kapasitetsutvikling av myndighetene i små øystater i Stillehavet for å møte nasjonal og internasjonale forpliktelser under havrettskonvensjonen.

Havforskning bidrar med kunnskap som er nødvendig for god havforvaltning og bærekraftige havøkonomier. Norge er en av de største bidragsyterne til FNs havkommisjon (Den internasjonale oseanografiske kommisjon-IOC). I 2020 gikk støtten til planlegging av FNs tiår for havforskning (2021-2030) og planlegging av kapasitetsutvikling på kyst og havforvaltning i utviklingsland.

Indonesia og Mosambik er pilotland i Hav for utvikling. Det ble i 2020 utført kartleggingsstudier som et første skritt for å etablere institusjonssamarbeid innen helhetlig havforvaltning. På grunn av pandemien har prosessen med etablering av samarbeid med myndighetene, inkludert feltbesøk til begge landene, blitt forsinket.

Norge inngikk i 2020 en femårig avtale med *Verdens Matvareorganisasjon (FAO)* med en ramme på 40 mill. kroner og skal sammen med den globale miljøfasiliteten (GEF) finansiere et regionalt prosjekt i Bengalbukten, som omfatter Bangladesh, India, Indonesia, Malaysia, Maldivene, Myanmar, Sri Lanka og Thailand. Prosjektet vil bidra til å styrke utviklingslands forvaltning, lovverk og institusjoner samt fokusere på det regionale samarbeidet. Prosjektet vil også se på verdsetting av økosystemtjenester, inkludert sosiale og kulturelle verdier og fokusere på å integrere klimatilpasning i planlegging og forvaltning samt balanse mellom vern og bruk. Oppstart vil være i 2021.

Marin forsøpling og forurensing i utviklingsland er redusert

I 2020 forvaltet Norad 18 av 39 aktive avtaler under bistandsprogrammet mot marin forsøpling. De øvrige avtalene ble forvaltet av ambassader. Norad inngikk tre nye avtaler i 2020: *Tearfund* som skal opprette en sosialøkonomisk avfallsvirksomhet for ungdom i Nigeria og styrke partnerskap mellom privat sektor og uformell sektor, *UNDP* som skal gjennomføre første runde i innovasjonskonkurransen Ocean Innovation Challenge og *UNODC* med container control program. Under MARINFORSK programmet i Forskningsrådet ble to kunnskapsprosjekt på marin forsøpling initiert i 2020 ledet av Niva og NTNU.

Avtaler inngått tidligere år er over i gjennomføringsfasen og bidrar til målsettingen om å forebygge og kraftig redusere marin forsøpling og mikroplast. Flertallet av prosjektene bidrar til delmål 1 om forbedret avfallshåndtering i partnerland. *Sintef* startet pilot-testing med forbrenning av ikke-gjenvinnbar plast i Kina i 2020, og flere piloter er under forberedelse i India, Thailand og Vietnam. De har også etablert et samarbeid om marin forsøpling med fire universiteter i Asia. *Avfall Norge* gjennomfører et opplæringsprogram i avfallshåndtering i Indonesia, i tillegg til å bistå i arbeidet med lokale avfallsplaner. I 2020 har de, i likhet med de fleste partnerne, i større grad brukt lokale partnere og inkludert mer digitalt kursinnhold og e-læringsmoduler. Første runde av innovasjonskonkurransen 'Ending Plastic Pollution Innovation Challenge' ble lansert av UNDP Vietnam for Thailand og Vietnam. 14 finalister deltok i et inkubasjonsprogram og gikk videre til finalen som avholdes i 2021. Norad satt i juryen som vurderte de innovative løsningene. *FNs Miljøprogram* støtter utviklingen av regionale handlingsplaner på marin forsøpling for å styrke det regionale samarbeidet. I 2020 var tolv regionale handlingsplaner på plass, og flere regioner som øst-Afrika, sørøst Asia og sør-Asia har fått støtte til å iverksette handlingsplanene. *Sekretariatet for Basel-, Stockholm- og Rotterdamkonvensjonen (BRS Sekretariatet)* har gjennomført to utlysinger av pilotprosjekt på håndtering av plastavfall under *Small Grants Program* og valgt ut piloter. *IUCN* har lansert prosjekt i seks SIDS i Karibien og Stillehavet i partnerskap med myndigheter, sivilsamfunn og privatsektor, i tillegg til regionalt samarbeid med Organisation of Eastern Caribbean States (OECS). Prosjektet skal utarbeide konkrete tiltak for å redusere mengden av plastavfall som produseres innen fiskeri og turisme og samtidig bedre avfallshåndteringen. GEF mottok 10 mill. kroner under bistandsprogrammet mot marin forsøpling og godkjente to prosjekter i 2020. Disse vil bidra til delmålet i GEF om marin forsøpling med cirka 300 000 tonn plast forsøpling planlagt unngått.

Verdens Naturfond Norge (WWF) og *Environmental Investigation Agency (EIA)*, i samarbeid med Center for International Environmental Law (CIEL), har i 2020 gjennomført påvirkningsarbeid som har bidratt til at det er stor politisk oppslutning om å arbeide for en global avtale på marin forsøpling. EIA og CIEL har støttet myndigheter i afrikanske land og øystater i Stillehavsregionen til å delta i den internasjonale prosessen som arbeider med en global avtale om marin forsøpling. Både BRS Sekretariatet, Interpol og UNODC har styrket internasjonalt samarbeid for å håndheve eksisterende internasjonal regulering av det globale plastavfallsmarkedet. BRS Sekretariatet har i 2020 gjennomført opplæring av tollvesenet og myndighetene i Ghana.

Kap 164 Likestilling

Post 70 Likestilling

Tildeling: 238,389 mill. kroner

Bevilgningen skal støtte opp under bærekraftsmål 5 – Oppnå likestilling og styrke jenter og kvinners stilling.

Rapport 2020

Jenter og kvinners rettigheter, deltagelse og posisjon i samfunnet er styrket

I 2020 fortsatte presset mot kvinners rettigheter og likestilling globalt. Presset ble ytterligere økt ved covid-19 pandemien og påfølgende smitteverntiltak som særskilt bidro til nedgang i kvinners økonomiske deltakelse og økt ubetalt omsorgsarbeid, økt vold mot kvinner og jenter og mangel på tjenester for voldsofre, og økt press på kvinners seksuelle og reproduktive helse og rettigheter.

Det ble gitt støtte til organisasjoner som bidro til økt tilgang til prevensjon, seksualitetsundervisning og trygge aborter. FNs befolkningsfond (UNFPA) fortsatte arbeidet støttet av Norge med programmet for å gi seksualitetsundervisning utenfor skolen i Colombia, Etiopia, Ghana, Iran og Malawi. Programmet henvender seg til de mest sårbare, inkludert lesbiske, homofile, bifile, transpersoner og interkjønns personer (LHBTI), unge urfolk, unge med funksjonsnedsettelse og unge i fengsel.

Regjeringens strategi mot skadelige skikker ble lansert i oktober 2019. I 2020 ble det bevilget 284¹⁴ mill. kroner for å bekjempe skadelige skikker, en betydelig økning fra henholdsvis 193 og 117 mill. kroner i 2019 og 2018. Sentralt i gjennomføringen av strategien står støtte til FNs fellesprogrammer mot henholdsvis kjønnslemlestelse og barneekteskap, samt UNFPAs program mot preferanse for sønner. Norge har støttet fellesprogrammet mot kjønnslemlestelse siden 2008, fellesprogrammet mot barneekteskap siden 2018 og programmet mot preferanse for sønner siden 2019. Evalueringer gjennomført i 2019 av fellesprogrammene viste at de har gitt betydelige resultater, men covid-19 har i mange land påvirket arbeidet mot skadelige skikker som vil bli satt tilbake som følge av pandemien. Organisasjonene har måttet utvikle nye tilnærminger for å nå målene. Radioutdeling til jenter, holdningsendringsprogrammer over radio, styrking av nødtelefonentraler og virtuelt sosialarbeid har vært noen av arbeidsmetodene for å forhindre skadelige skikker. Norad støtter også norske

---

¹⁴ Offisiell norsk bistandsstatistikk foreligger først i april. Tall er basert på uttrekk fra PTA januar 2021, ikke kvalitetssikret.

sivilsamfunnsorganisasjoners arbeid mot skadelige skikker. De største mottakerne er PLAN, Kirkens Nødhjelp, Redd Barna.

Det ble inngått en ettårig avtale med UN Women om støtte på 10,4 mill. kroner til UN Trust Fund to End Violence against Women. Fondet er FNs eneste fellesfond for bekjempelse av alle former for vold mot kvinner og jenter. I 2020 ga fondet støtte til 150 prosjekter i 71 land, i hovedsak gjennomført av lokalbaserte kvinne- og sivilsamfunnsorganisasjoner. Fondets støttemottakere bekrefter at det under pandemien har vært en rask økning i vold mot kvinner og jenter og begrenset tilgang til rettshjelp, helse og sosial sikkerhet. Tidlig i pandemien ble det rapportert om særlig økning i vold i nære relasjoner, mens det etter hvert er rapportert om økning også i andre former for vold, inkludert skadelige skikker. Lokalt baserte kvinne- og sivilsamfunnsorganisasjoner utviklet tidlig varslingsystem og ble avgjørende førstelinjeaktører i bekjempelse av volden.

Norad bidro også til å styrke jenter og kvinners rettigheter, deltakelse og posisjon i samfunnet gjennom samarbeid med sivilsamfunnsorganisasjoner.

I Tanzania har Norge støttet at pastoralistkvinner har fått skjøte til egen eiendom fra lokale styresmakter, tatt opp lån i lokale sparegrupper og startet egne bedrifter særlig rettet mot oppdrett og salg av kjøttfe. Styrket økonomisk uavhengighet hos kvinner kombinert med skrive- og leseopplæring, har ført til økt av kvinnerepresentasjonen i lokale styringsorganer.

I Somalia har BBC Media Action kringkastet 37 magasinprogrammer med fokus på kvinners rettigheter og håndtering av koronaepidemien til lyttere i hele landet. I tillegg fullførte 140 kvinner et opplæringsprogram innen forretningsutvikling.

188 lokalsamfunn i Gambia, Guinea, Guinea Bissau og Mali gjennomfører undervisningsprogram om blant annet kvinners rettigheter som ble kraftig påvirket av covid-19 på grunn av stengte skoler. I stedet ble lokalbefolkningen orientert om smittevern tilrettelagt innenfor et islamsk perspektiv.

Post 71 UNWOMEN

Tildeling: 100 mill. kroner

Mål 2020

Bevilgningen skal støtte opp under bærekraftsmål 5 – Oppnå likestilling og styrke jenters og kvinners stilling.

Bevilgningen skal bidra til at UN Women når sine strategiske mål for perioden 2018-2021, herunder:

- At kvinners politiske og økonomiske rettigheter og deltakelse fremmes, herunder også innenfor områdene fred og sikkerhet og humanitær respons
- At alle former for kjønnsbasert vold bekjempes
- At kvinners rettigheter og likestilling i globale normer og standarder og i nasjonale lovverk, planer og budsjetter er styrket

Rapport 2020

UN Women dokumenterte gode resultater i 2019, men legger fram sin årsrapport for 2020 først i juni 2021. Organisasjonen har hovedansvar i FN for å oppnå bærekraftsmål 5.

Kvinnens rettigheter har over flere år vært under sterkt press. Samtidig har vi sett positive utviklingstrekk i flere land. Det er vel dokumentert at dette er skjøre utviklingstrekk som fikk et hardt tilbakeslag i 2020 som konsekvens av covid-19.

I 2020 er det verdt å merke seg organisasjonens bidrag til å integrere kvinnens rettigheter og likestilling i FNs samlede covid-19 respons. UN Women har også gjennomført gode innledende konsultasjoner med ulike partnere om ny strategisk plan for 2022-2025. Organisasjonen dokumenterer et velutviklet opplegg for resultatstyring som bidrar til økt innsyn og åpenhet og viser til god framdrift på resultatområder som blir viktige å videreføre i ny strategiperiode; kvinnens politiske og økonomiske rettigheter, bekjempelse av kjønnsbasert vold og deltakelse i fredsforhandlinger og gjenoppbygging. Evalueringer og vurderinger som er utført som del av strategiprosessen støtter videreføring av strategisk innretning og hovedpilarer, men påpeker også betydningen av å styrke 'Leaving No One Behind' og jenters og kvinnens flerdimensjonale diskriminering, mer systematiske programtilnærminger, og mer systematisk integrering av kvinnens rettigheter og likestilling i hele utviklingsagendaen og i FN-reform. Dette er områder UN Women vil styrke i ny strategisk plan.

Post 72 UNFPA

Tildeling: 530 mill. kroner

Mål 2020

Det overordnede målet for UNFPA er bærekraftsmål 3 – Sikre god helse for alle, og bærekraftsmål 5 – Oppnå likestilling og styrke jenters og kvinnens stilling.

Bevilgningen skal bidra til at UNFPA når sine strategiske mål for perioden 2018-2021, herunder:

- Flere får tilgang til seksuell og reprodutiv helse og rettigheter
- Redusert antall barne- og tvangsekteskap og færre tilfeller av kjønnslemlestelse og kjønnsselektering
- Færre tilfeller av seksuell og kjønnsbasert vold

Rapport 2020

Covid-19 pandemien har hatt negativ effekt på UNFPAs måloppnåelse i 2020, men organisasjonen har oppnådd gode resultater gjennom sitt arbeid med å avdempe dette. UNFPA tok en aktiv rolle i å informere verdenssamfunnet om hvilke konsekvenser nedstengning av seksuelle og reprodutive helsetjenester, hindringer i arbeid mot kjønnsbasert vold og skadelige skikker samt redusert seksualitetsundervisning ville ha for kvinner, barn og ungdoms liv og helse. Covid-19 responsen til UNFPA besto av i) kapasitet styrking av helsesystem, ii) innkjøp og distribusjon av essensielle reprodutiv helse medisiner, prevensjonsmidler og utstyr, og iii) beskyttelse mot seksuell og kjønnsbasert vold inkl. skadelige skikker.

UNFPA mobiliserte ekstra covid-19 finansiering og mottok totalt om lag USD 1,2 mrd. i 2020, som er en rekord. Andelen kjernebidrag økte og var avgjørende for at UNFPA kunne omstille virksomheten under

pandemien. Gjennom omdisponering og strategiske partnerskap bidro UNFPA til at om lag 50 millioner kvinner og ungdom mottok seksuelle og reproduktive helsetjenester i 2020. UNFPA bidro også til at 87 pst. av lands covid-19 responsplaner inneholdt tiltak mot seksuell og kjønnsbasert vold.

I 2020 har UNFPA fulgt opp arbeidet med å nå sårbare grupper. I 2019 rapporterte UNFPA at kun 55 land hadde nasjonale planer som prioriterte seksuell og reproduktiv helse tjenester for sårbare grupper. I 2020 etablerte derfor UNFPA åpne dataløsninger innen digital helse og befolkningsdata for å kartlegge hvordan marginaliserte grupper kan nås. Under pandemien har *COVID-19 Population Vulnerability dashboard* og *Intimate Partner Violence Dashboard* blitt tilgjengelige på UNFPAs nettsider. Databasene har vært viktige for land og organisasjoners planlegging og gjennomføring av tiltak. Sårbare grupper blir sentralt i UNFPAs nye strategiske plan som skal utarbeides i 2021.

Effekten av covid-19 pandemien er beregnet til å forsinke UNFPAs måloppnåelse av sitt transformativt mål om å ende kjønnsbasert vold og kjønnslemlestelse med om lag en tredjedel innen 2030. Det er også beregnet at forsinkelsen i arbeidet mot barne- og tvangsekteskap kan medføre 13 millioner barneekteskap i perioden 2020-2030 som ellers kunne vært unngått gjennom UNFPA og andre partners arbeid. For å støtte tilpasning av seksualitetsundervisningsprogrammer (CSE) under pandemien har UNFPA utarbeidet retningslinjer og forslag til hvordan CSE-programmer kan tilpasse seg, organisert webinarer og brukt netttforum for å tilrettelegge for deling av praksis på tvers av land og regioner, i tillegg til å utforske hvordan programmer kan bruke digitale plattformer.

I 2020 har UNFPA fulgt opp anbefalinger fra evalueringen av arbeidet i humanitære kriser. Nye strategier som er utarbeidet har økt organisasjonens samarbeid med FN OCHA og økt samarbeid med og finansiering til lokale organisasjoner i sin humanitære respons. Arbeidet med seksualisert vold og seksuelle og reproduktive helsetjenester er styrket, blant annet gjennom mer strømlinjeformet datainnsamling og distribusjon av reproduktive helseprodukter. Mental helse vil styrkes i UNFPAs humanitære arbeid. Samspill mellom humanitær innsats og langsiktig utvikling prioriteres av UNFPA.

Dialogen med UNFPA har vært tett og god i 2020. Organisasjonen har delt informasjon om utfordringer og løsninger i covid-19 responsen. Norge har gitt anerkjennelse til UNFPA for at de tidlig i pandemien fikk estimert konsekvensene av økning i uplanlagte graviditeter, økning i skadelige skikker og kjønnsbasert vold. Dette var avgjørende for at seksuelle og reproduktive helsetjenester ble definert som essensielle på landnivå og at tjenestetilbudet ble opprettholdt.

Post 73 Sårbare grupper

Tildeling: 487,9 mill. kroner

Bevilgningen skal støtte opp under bærekraftsmål 10 – Redusere ulikhet i og mellom land. Den skal også bidra til å støtte opp under bærekraftsmål 3 – Sikre god helse og fremme livskvalitet for alle uansett alder, 4 – Sikre inkluderende, rettferdig og god utdanning og fremme muligheter for livslang læring for alle, 5 – Oppnå likestilling og styrke jenters og kvinners stilling og 8 – Fremme varig, inkluderende og bærekraftig økonomisk vekst, full sysselsetting og anstendig arbeid for alle.

Rapport 2020

Tvangsarbeid, moderne slaveri og menneskehandel er avskaffet. De verste formene for barnearbeid forbyes og avskaffes.

Programdokument for bistandsprogrammet for bekjempelse av moderne slaveri ble ferdigstilt i juli 2020, og arbeidet med å styrke innsatsen på området kom godt i gang i løpet av høsten. Norad samarbeider med både multilaterale og sivilsamfunns partnere for å nå målene for bistandsprogrammet. Det ble lyst ut midler for sivilsamfunnsorganisasjoner til bekjempelse av moderne slaveri for perioden 2020 - 2023. To avtaler ble inngått, mens flere vil inngås tidlig 2021. Nederlandske *Woord en Daad* vil lede et konsortium bestående av fire andre organisasjoner (Hope for Justice Ethiopia, Justice for All, Hiwot Integrated Development Organization og Digital Opportunity Trust in Ethiopia). Prosjektet vil fokusere på forebyggende tiltak som informasjon og utdanning, samt re-integrering av ofre som har blitt utsatt for menneskesmugling, barnearbeid eller annen form for utnyttelse. *ActionAid International* vil gjennom sitt program bidra til å redusere omfanget av moderne slaveri på landnivå i Etiopia og Ghana, samt regionalt, ved å arbeide bredt mot myndigheter, privat sektor og ulike deler av sivil samfunn. Det er ikke planlagt ny utlysning før i 2023.

Gjennom en begrenset utlysning ble det inngått avtaler med ILO, Unicef og United Nations University Centre for Policy Research. Ny fireårig avtale med ILO på samlet 57,3 mill. kroner vil bidra til oppstart av Alliance 8.7 Accelerator Lab som skal arbeide med bekjempelse av moderne slaveri i fiskerisektoren på Indonesia, Sør-Afrika og Ghana. Avtale med Unicef for 2020-2024 på 58, 3 mill. kroner vil styrke fødselsregistreringssystemer, og vil bidra til å akselerere fødselsregistrering i Mosambik, Elfenbenskysten og Nigeria. Prosjektet vil også utforske muligheter for å pilotere Open CRVS¹⁵ i minst ett av landene. Avtalen med United Nations Centre for Policy Research er på 22,7 mill. kroner for perioden 2020-2023, og vil bidra til FAST-initiativet (*Finance Against Slavery and Trafficking*) som arbeider med en styrking av samarbeidet med myndigheter for å inkludere risiko for moderne slaveri i regulering av finanssektoren og offentlig lån og finansiering. Pågående avtale med *Global Fund to End Modern Slavery* (GFEMS) inngår også i programmet.

Mennesker med funksjonsnedsettelse er inkludert og hensyntas i alle de relevante innsatsene
Styrking av rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne gjennom sivil samfunn har fått økt vekt. Humanity and Inclusion (HI), International Disability Alliance (IDA) og de norske organisasjonene Røde Kors, Landsforeningen for Hjerte- og Lungesyke Internasjonal (LHLI) og Atlas-alliansen som leder for konsortiet Together for Inclusion ble i 2020 invitert til å søke om tilleggsmidler med en ramme på ytterligere totalt 100 mill. kroner årlig for en utvidelse og oppskalering av tiltak i løpende avtaler. Avtalene med Atlas, HI og LHLI ble utvidet. Totalt er innsatsen gjennom sivil samfunnsorganisasjoner for å styrke rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne nå på i overkant av 680 mill. kroner for perioden 2019-2022. En betydelig del av midlene er øremerket inkluderende utdanning.

En ettårig avtale med Unicef på 169 mill. kroner bidrar til å støtte organisasjonen sin innsats for å inkludere barn med nedsatt funksjonsevne i implementeringen av Unicef sin strategiske plan. Avtalen er strategisk, tverrgående støtte til inkludering. Unicef benytter blant annet midlene til å styrke kapasiteten for inkludering på tvers av organisasjonen, bedre data og monitorering, styrke dialog og medvirkning fra

---

¹⁵ Civil registration and vital statistics

personer med nedsatt funksjonsevne, samt til opprettelse av et Center for Excellence in Disability Research.

Risikogrupper beskyttes mot hiv og aids

Under avtale med Norad på 48 mill. kroner for 2019-2021 har *Robert Carr Fondet* (RCF) bevilget støtte til 24 nettverk og konsortier med til sammen 68 partnere for samme periode. Disse har bidratt til å styrke organisasjoner som arbeider med å sikre marginaliserte gruppers rettigheter og tilgang til tjenester. Blant annet bidro CSWC/Sex Worker Networks Consortium til at 1 045 personer som selger sex i Guyana fikk hiv-testet seg i perioden august til desember 2019. I Kenya rapporterte tenåringsjenter og unge kvinner at det pågående samarbeidet med og veiledningen gjennom ATHENA har gjort dem tryggere på å kreve å få tilgang til seksuell og reproduktiv helse og rettigheter, samt hiv-tjenester.

Sårbare grupper er bedre inkludert i samfunnet

Norad inngikk i 2020 en avtale på 40 mill. kr. for perioden 2020 – 2021 med International Institute for Information Technology i Bangalore om strategisk partnerskap i Modular Open Source Identity Platform (MOSIP). På verdensbasis mangler 1 milliard mennesker, hvorav 50 pst. bor i Afrika sør for Sahara. Kvinner og marginaliserte grupper er overrepresentert. ID er en grunnleggende plattform for tjenesteleveranser og for inkludering av marginaliserte grupper, f.eks. gjennom finansiell inkludering, helsetjenester og sosiale sikkerhetsnett. [MOSIP](#) er en åpent lisensiert, modulbasert digital ID-plattform som er åpent og gratis tilgjengelig slik at lav- og mellominntektsland kan benytte seg av og videreutvikle de modulene som er relevante for dem. MOSIP er en operasjonalisering av Verdensbankens [Prinsipper for god ID](#). MOSIP har i løpet av 2020 støttet utvikling og utrulling av digitale ID-systemer i Marokko og på Filippinene. Landene framskynder utrulling av digital ID og systemer for kontantoverføringer bygget på digitale ID-systemer som et direkte resultat av covid-19. Sri Lanka, Etiopia og Guinea ønsker å starte utvikling og utrulling i nærmeste framtid, og ønsker også, av samme grunn, å framskynde utvikling og utrulling av digitale ID-systemer og kontantoverføringssystemer. MOSIP har mottatt forespørsler og interesse fra en rekke andre lav- og mellominntektsland i kjølvannet av covid-19.

Kap 170 Sivilt samfunn

Post 70 Sivilt samfunn

Tildeling: 2 071,198 mill. kroner

Bevilgningen støtter opp under flere bærekraftsmål og spesielt bærekraftsmål 17 – Styrke gjennomføringsmidlene og fornye globale partnerskap for bærekraftig utvikling

Bevilgningen skal bidra til at sivilt samfunn i utviklingsland har bedre evne og kapasitet til å fremme menneskerettigheter, demokrati, likestilling, miljø, klima, landbruk, matsikkerhet, sårbare grupper inkludert personer med funksjonsnedsettelse og ofre for moderne slaveri, og inkluderende vekst.

Kap 170, post 70 - fordeling utbetalte midler (1 000 kroner)	
Samarbeidsavtaler norske organisasjoner	1 714 791
Internasjonale organisasjoner og nettverk	202 432
Tematiske programmer for utvikling	77 384
Informasjons- og opplysningsarbeid	56 849
Demokratitiltak norske partier	3 339
Tro- og livssynsminoriteters rettigheter	27 666

Rapport 2020

Samarbeidsavtaler norske organisasjoner

Norad forvalter 42 avtaler med norske organisasjoner, i tillegg til avtaler under informasjonsstøtten og demokratistøtten. Avtaleperiodene er fra tre til fem år. Gjennom sine partnerskap bidrar norske organisasjoner til at sivilsamfunnsorganisasjoner styrkes i samarbeidslandene og til at sårbare mennesker i større grad kan hevde sine rettigheter. Afrika sør for Sahara har stor vekt.

Lokale partnerorganisasjoner har i 2020 spilt en særlig viktig rolle i håndtering av covid-19 pandemien både gjennom informasjonstiltak, helsefremmende arbeid og ved å holde myndigheter ansvarlig. Norad foretok en rekke covid-19 tilpasninger for å bidra til at viktig arbeid kunne fortsette og det fungerte etter hensikten. 2020 var også et år der sivilsamfunnets handlingsrom ble enda mer begrenset, og det har preget organisasjonenes arbeid.

Godt styresett, utdanning og helse var særlig store sektorer i 2020. Flere organisasjoner arbeider i land i konflikt som Mali og Sør-Sudan, og bidrar til grunnleggende tjenester innen helse og utdanning der stater ikke evner å dekke grunnleggende behov.

Norsk Folkehjelp inngikk en ny femårig avtale i 2020 særlig rettet mot å bekjempe politisk, økonomisk og sosial ulikhet gjennom å styrke sivilsamfunnsorganisasjoner politisk og organisatorisk, slik at de kan mobilisere mer effektivt for å påvirke beslutningstakere. Da covid-19 rammet, viste samarbeidspartnerne en stor tilpasningsevne. De opprettet digitale møterom for å opprettholde organisasjonsarbeidet og allianser, utviklet digitale læringsplattformer, tilpasset kampanjer og digitaliserte påvirkningsarbeidet. Gjennom radioprogrammer, sosiale medier og nettsteder bidro de med informasjon om pandemien på ulike lokale språk, de delte ut mat og beskyttelsesmateriell til sårbare grupper, distribuert frø og jordbruksmateriell, etablerte digitale plattformer for voldsutsatte kvinner og opprettholdt et kritisk blikk på nedstengingstiltak og menneskerettsbrudd under krisen.

Norges Røde Kors avsluttet en fireårig samarbeidsavtale med Norad i 2020. Samarbeidsavtalens overordnede mål har vært å bygge robuste lokalsamfunn som vil være i stand til å avdekke og håndtere potensielle kriser. For å oppnå dette, har Norges Røde Kors arbeidet med å styrke nasjonalforeninger, støtte lokale helsetiltak med vekt på sårbare grupper, kriseforebygging og håndtering, og beskyttelse og sosial inkludering av sårbare og marginaliserte grupper. Innen helsefremmende arbeid har Norges Røde Kors sin støtte resultert i at mer enn 841 000 mennesker fikk tilgang til helsetjenester i løpet av avtaleperioden. I arbeidet med å styrke nasjonalforeninger har arbeidet rettet mot finansiell utvikling av foreningene og støtte til planlegging, monitorering, evaluering og rapportering. Resultater viser at har

det vært framgang med styrking av både lokal innsamling og nye verktøy for å sikre bedre datainnsamling, og at nasjonalforeningene og deres systemer nå er bedre forberedt til å håndtere kriser.

Redd Barna Norges femårige avtale med Norad vektlegger sårbare og marginaliserte barn, inkludert jenter, barn i sårbare stater og barn med nedsatt funksjonsevne. Første rapport for avtalen ble levert i juni 2020. Rapporten viser at over 645 000 elever i de 16 programlandene ble nådd gjennom innsatsen. Baselinestudien viste at det var store ulikheter knyttet til leseferdigheter. Den viste også at mer enn 50 pst. av barna hadde opplevd å bli fysisk straffet av lærere i løpet av det siste året. Derfor ble det gitt opplæring til lærere og annet skolepersonell både i lesing, regning og pedagogiske metoder som fokuserte på 'positiv disiplin'. Mer enn 9 300 deltok i slike opplæringsprogrammer i 2019, og det forventes resultater i løpet av avtaleperioden.

I 2020 ble den fireårige samarbeidsavtalen mellom Norad og *Kirkens Nødhjelp* avsluttet. Ny avtale for 2020-2024 viderefører KNs arbeid med å styrke sivilt samfunn innen seks ulike tematiske i 17 land og to regioner.

Gjennom avtalen som ble avsluttet i 2020 bidro KN og deres partnere til at 7,3 millioner mennesker fikk tilgang til vann, at mer enn 416 000 barn under fem år fikk tilgang til helsetilbud og at mer enn 4 200 kvinner og menn aktivt bidro til å holde regjeringer og maktstrukturer ansvarlige for realisering av ulike helsetilbud i vanskeligstilte områder. KN engasjerte partnere med legitimitet og innflytelse til å motarbeide skadelige skikker og kjønnsbasert vold. Mer enn 120 000 kvinner og barn mottok spesialisert medisinsk og psykososial støtte. KN har også støttet ulike fredsstrukturer i fem land, og har bidratt til å hindre utvikling av konflikter. Kvinner, menn og ungdom etablerte rundt 39 300 mikro- og små bedrifter og fikk gjennom dette også lønnsinntekter og matsikkerhet. KN fortsetter å arbeide aktivt med å øke kapasitet til sivilsamfunnsaktører.

Landsforeningen for hjerte- og lungesyke Internationals (LHLI) treårige program ble avsluttet i 2020. LHLI rapporterer at deres arbeid har bidratt til at forekomsten av tuberkulose blant rusmisbrukere i Tanzania, som er 14 ganger høyere i denne gruppen enn i den øvrige befolkningen, er redusert. Diagnostisering, behandling og oppfølging er integrert i et bredere helsetilbud til denne gruppen. Av 910 rusmisbrukere med symptomer som ble testet i 2019 hadde 127 tuberkulose, og ble satt på behandling. LHLI har beregnet at prosjektkostnadene for hvert av disse tilfellene har vært 1 500 kroner. Beregninger viser at hver tuberkulosepasient i snitt smitter 10 -15 personer pr. år om de forblir ubehandlet. I rusmiljøer er trolig smitterisikoen enda høyere. Dette tiltaket har derfor også bidratt til å forebygge mange nye tilfeller, LHLI anslår mer enn 1 900.

Utviklingsfondet har i perioden 2017-2020 mottatt 173 mill. kroner til sitt arbeid for matsikkerhet og klimatilpasning i Guatemala, Nepal, Malawi og Etiopia. En undersøkelse organisasjonen gjorde i 2020 blant brukere i de aktuelle landene viste at deltakelse i programmene for de fleste hadde hatt positiv innvirkning på egen matsikkerhet. Rapporten indikerte at alle programmene har opplevd at husholdningenes tilpasningsdyktighet hadde økt. Innsatsen for likhet mellom kjønnene ble styrket i programperioden, og organisasjonen rapporterte for 2019 om 45 pst. kvinnelige deltakere i prosjektene med kjønnsaggregert data (85 pst.).

WWF Norge har i perioden 2017-2020 mottatt nærmere 206 mill. kroner til arbeidet for en bærekraftig utvikling som ivaretar naturmangfold. WWF-N har sammen med nasjonale partnere blant annet bistått seks distrikt i vestre Uganda med fornybar energi-planer. Disse omfatter bruk av fornybar energi i

boliger, skoler og helsestasjoner samt i produksjon, for eksempel for vanning og tørking av høstede avlinger. Samarbeidet med lokalsamfunn i Tanzania, Mosambik og på Madagaskar for å gjøre fiskeriene mer bærekraftige har ført til økte og mer stabile inntekter. I Kenya, Uganda, Zambia og Mosambik har WWF-N sammen med nasjonale partnere samarbeidet med nasjonale myndigheter om å styrke landenes evne til å tilpasse seg klimaendringene.

Internasjonale organisasjoner og nettverk

I 2020 mottok fire internasjonale organisasjoner om lag 160 mill. kroner i støtte til arbeidet for seksuell og reproduktiv helse og rettigheter (SRHR). Det meste av midlene på SRHR-området, som inkluderer sikker abort, gikk til land i Afrika sør for Sahara, men Norads partnere arbeider også i Latin-Amerika. Norads støtte til internasjonale SRHR-organisasjoner gjør det mulig å nå lokale organisasjoner på ulike nivåer i over 170 land. Organisasjonene møtte flere utfordringer på grunn av koronaepidemien, men situasjonen åpnet samtidig for nytenkning og innovasjon. Det ble for eksempel gjort framskritt innen telemedisin, assistert hjemmeabort og oppfølging, samt bruk av nye plattformer for kapasitetsbygging og digitale møter. Organisasjonene i SRHR-porteføljen arbeidet også strategisk for å beholde SRHR som en integrert del av det vanlige helsetilbudet.

I Nepal har organisasjonen *Ipas* arbeidet for å bidra til kontinuitet i tilbudet for aborttjenester. Sammen med lokalpartnere har *Ipas* støttet Nepals Ministry of Health and Population med å etablere nye retningslinjer for at tilbudet til trygg abort ikke skulle prioriteres ned under pandemien. Retningslinjene gjør det nå mulig med veiledning via telefon og andre digitale kanaler, og å tilby medisinske aborttjenester hjemme med autorisert helsepersonell.

Norad støtter fire internasjonale organisasjoner som arbeider med utdanning i Sahel i perioden 2017-2021, med særlig fokus på jenter og barn med funksjonsnedsettelse. Gjennom organisasjonen *Acting for Life* støttes yrkesutdanning tilpasset etterspørselen i arbeidsmarkedet i Burkina Faso innen fagområdene solenergi, rørlegging og landbruk. 1 300 ungdommer har deltatt, hvorav 20 pst. jenter/kvinner. Programmet er gjennomført på tross av en krevende sikkerhetssituasjon, spesielt i grenseområdene mot Mali og Niger.

Informasjons- og opplysningsarbeid

I 2020 mottok 39 organisasjoner til sammen 60 mill. kroner i støtte til prosjekter for å fremme demokratisk deltakelse, kritisk debatt og kunnskap om utviklingspolitiske tema i Norge. Flere av Norads partnere gjorde om på planlagte aktiviteter på grunn av koronapandemien, blant annet ved å gjennomføre seminarer digitalt. Det ble gjennomført en fornyelse av ordningen og Norad innledet høsten 2020 behandlingen av 64 søknader om støtte til informasjonsprosjekter i Norge for perioden 2021-2025.

Demokratiltak gjennom norske partier

Norad støttet fire organisasjoner med til sammen 3,4 mill. kroner over denne ordningen i 2020. I løpet av 2020 var to norske partier og ni ungdomspartier engasjert i oppstarten av til sammen seks multi- og søsterparti-prosjekter rettet mot kapasitetsbygging, representativitet og tverrpolitisk dialog, herunder Kristelig Folkepartis prosjekt for mer inkluderende og demokratiske partier i Kenya. Mange aktiviteter måtte utsettes.

Tros- og livssynsminoriteters rettigheter

Sju organisasjoner mottok til sammen 27,6 mill. kroner. Prosjektet til *Internews* arbeidet for kapasitetsbygging og etablering av nettverk av journalister og sivilsamfunnsaktører for å motarbeide hatefulle ytringer på Sri Lanka og i Myanmar, mens *Muslims for Human Rights* fortsatte sitt arbeid med å sikre rettighetene til muslimer og tradisjonelle afrikanske religioner i Kenya. *BBC Media Action* fikk støtte til et prosjekt for økt toleranse på tvers av etniske og religiøse grupper i Myanmar. *Kirkens Nødhjelp*, *Digni*, *Caritas* og *KFUM-KFUK Global* var ordningens norske partnere i 2020. De fleste prosjektene hadde planlagt fysiske møter og seminarer, men flere av aktivitetene gjennomført via digitale plattformer.

Andre tematiske innsatser

Deler av støtten til sivilsamfunnsorganisasjoners innsats under programmene Olje for utvikling, Fisk for utvikling og Skatt for utvikling ble dekket under denne budsjettposten. Se omtale under Kap. 161, post 72 *Faglig samarbeid og Kunnskapsbanken*.

Kap 171 FNs utviklingsarbeid

Post 70 UNDP

Tildeling: 615 mill. kroner

Mål 2020

Det overordnede målet for United Nations Development Programme (UNDP) er FNs bærekraftsmål 1 – Utrydde alle former for fattigdom i hele verden.

Bevilgningen skal bidra til at UNDP når sine strategiske mål for perioden 2018–2021, herunder:

- Redusere flerdimensjonal fattigdom i alle dens former
- Bærekraftig utvikling er skapt i alle utviklingsland
- Økt motstandskraft mot kriser

Det ble gitt fire ulike bidrag over denne posten, kjernestøtte til UNDP, mykt øremerket støtte til Oslo Governance center og kjernestøtte til UNCDF samt deler av støtten til FNs covid-19 fond (omtalt under post 72).

Rapport 2020

UNDP

UNDP er FNs største utviklingsorganisasjon og har et unikt og bredt mandat til å utrydde fattigdom i alle sine former i tråd med prinsippet om at ingen skal utelates. UNDP arbeider med de fleste bærekraftsmålene og spiller en viktig rolle i å se Agenda 2030 i sammenheng. Organisasjonen har tilstedeværelse i 170 land og territorier og har i tillegg en viktig rolle som kunnskaps- og premissleverandør i det internasjonale utviklingssamarbeidet. I 2020 feiret UNDP 30-årsjubileet for

flaggskiprapporten *Human Development Report*, som i 2020 belyste konseptet menneskelig utvikling som er i tråd med planetens tåleevne.

I 2020 mottok UNDP 555 mill. kroner i kjernestøtte fra Norge i 2020. Gjennom kjernestøtten bidrar Norge til gjennomføring av UNDPs strategiske plan for perioden 2018-2021. UNDP leverer seks ulike 'signaturløsninger': (i) varig ut av fattigdom; (ii) styrke effektiv, inkluderende og ansvarliggjørende styresett; (iii) styrke den nasjonale kapasiteten for kriseforebygging- og krisehåndtering; (iv) fremme naturbaserte løsninger for en bærekraftig planet; (v) lukke energigapet og (vi) styrke likestilling og kvinners og jenter myndiggjøring.

Kjernebidrag har vært avgjørende for rask og effektiv respons på de ekstraordinære behovene som følge av covid-19. Gjennom 2020 har UNDP reprogrammert og mobilisert over USD 982 mill. til covid-19 respons. Dette er et betydelig beløp, men ikke i nærheten av å dekke merbehovet som følge av pandemien, ifølge UNDPs egne beregninger.

Pandemien testet FNs evne til å levere bedre, raskere og mer effektivt på landnivå. På oppdrag fra FNs Generalsekretær har UNDP inntatt en lederrolle i FNs sosioøkonomiske respons på pandemien. Det er gjennomført 128 analyser av sosiale og økonomiske konsekvenser av pandemien som igjen har informert nasjonale myndigheter i deres prioriteringer i svar på pandemien. UNDP samarbeider med andre FN-organisasjoner og med andre internasjonale finansieringsinstitusjoner som Verdensbanken og Det internasjonale pengefondet (IMF). I samarbeid med UN Women har UNDP utviklet et verktøy for å følge myndigheters innsats for å sikre at kriseresponsen adresserer kvinners økonomiske og sosiale behov sammen med å sikre fysisk sikkerhet.

Oslo Governance Centre

Oslo Governance Centre (OGC) mottok i 2020 mykt øremerket støtte på 15 mill. kroner. OGC er et av FNs utviklingsprogram (UNDP) fem *policysentre*. OGC samarbeider tett med andre FN-organisasjoner på områder som demokratisk styresett, fredsbygging og bærekraftsmålene, med særlig fokus på bærekraftsmål 16: Fred, rettferdighet og velfungerende institusjoner. Senterets virkeområder har omfattet demokratisk styresett, forebygging av voldelig ekstremisme og konfliktforebygging, og understøttet det internasjonale arbeidet for å oppnå samstemthet om indikatorer til bærekraftsmål 16, hvorav OGC har et særlig ansvar for tre av dem.

Gjennom 2020 har OGC produsert flere kunnskapsprodukter og videreført sitt analysearbeid i samarbeid med norske og internasjonale samarbeidspartnere, inkludert analyser i samarbeid med Institutt for fredsforskning (PRIO) som tester forutsetningene som ligger til grunn for konfliktforebygging. OGC gjør et betydelig arbeid for å fremme bærekraftsmål 16 som omfatter teknisk arbeid knyttet til enkelte av indikatorene; arbeid knyttet til monitorering av framgang på bærekraftsmål 16; samt forskningsaktiviteter knyttet til trender og framgang på dette bærekraftsmålet. OGC har også bidratt i videreutviklingen av nettstedet [SDG16hub.org](https://sdg16hub.org) hvis formål er å tilby kunnskap om og være plattform for diskusjon av bærekraftsmål 16.

OGC har vist fleksibilitet i sitt svar på pandemien og har gjennom 2020 bidratt til å styrke åtte lands respons på utfordringer knyttet til informasjonsforurensning i møte med pandemien.

Gjennom 2020 har senteret startet på en restruktureringsprosess som innebærer rekruttering av ny leder, samt utforming av nytt programdokument for perioden 2022 og framover. OGC følger med dette prosessen med utvikling av ny strategi for UNDP, og har bidratt som tilrettelegger for diskusjoner med givere og andre om hvordan UNDP og det internasjonale bistandsmiljøet skal jobbe med styresett i årene som kommer.

United Nations Capital Development Fund

FNs kapitalutviklingsfond (United Nations Capital Development Fund, UNCDF) mottok som tidligere år 5 mill. kroner i kjernefinansiering i 2020. UNCDF arbeider for å framskaffe offentlig og privat finansiering for verdens 46 fattigste land for å redusere fattigdom og støtte lokal økonomisk utvikling. UNCDF tilbyr finansieringsmodeller gjennom tre kanaler: (i) inkluderende digitale økonomier som knytter sammen individer, hushold og små bedrifter med finansielle økosystemer; (ii) lokal utviklingsfinansiering; og (iii) investeringsfinansiering inkludert risikoavbøtende tiltak for å bidra til nasjonal ressursmobilisering.

Gjennom pandemien har UNCDF videreført sitt kjernearbeid. Ifølge en undersøkelse UNCDF har gjennomført har 88 pst. av små og mellomstore bedrifter i de fattigste landene opplevd en vesentlig reduksjon av sine aktiviteter som følge av pandemien. Undersøkelsen viste også hvordan kvinner er særlig hardt rammet. Et eksempel er i Etiopia, hvor kvinner utgjør 80 pst. av arbeidsstyrken i en av de mest utsatte sektorene – turisme. Eksempelene understreker behovet for at UNCDFs arbeid videreføres.

Post 71 UNICEF

Tildeling: 410 mill. kroner

Mål 2020

Det overordnede målet for FNs barnefond Unicef er bærekraftsmål 1 – Utrydde alle former for fattigdom i hele verden. Bevilgningen skal bidra til at Unicef når sine strategiske mål for perioden 2018–2021, herunder:

- Alle barn er ved god helse, og lever i et trygt og rent miljø
- Alle barn mottar kvalitetsutdanning
- Alle barn er beskyttet mot vold og utnyttning, og ingen opplever diskriminering

Rapport 2020

Det ble i 2020 en reduksjon i mykt øremerket tematisk støtte til sosial inkludering, barns beskyttelse og tilgang til vann/sanitær/hygiene i kjerne støtten til Unicef, for å finansiere en tilleggsbevilgning til Unicefs arbeid med å styrke integreringen av arbeidet med barn med nedsatt funksjonsevne på tvers i organisasjonen.

Unicef var også i 2020 en ledende aktør for barns rettigheter. Unicef fikk i 2020 på plass en ny ernæringsstrategi, og startet arbeidet med å få på plass ny strategisk plan, ny beskyttelses-strategi og en ny likestillingsstrategi. Norad deltok i givergruppen for arbeidet med beskyttelsesstrategi og Strategic Advisory Group for likestillingsstrategien. Gjennom deltakelsen i disse gruppene, har norske prioriteringer for Unicef blitt løftet og styrket.

Unicefs årsrapport for 2020 er ikke klar, men har gitt løpende rapportering om krevende arbeidssituasjoner gitt covid-19-pandemien. Organisasjonen har vist tilpasningsevne på alle nivåer, fra nasjonalt nivå til hovedkvarter. Unicefs årsrapport for 2019 viser god framgang. Unicefs arbeid med sosial inkludering førte blant annet til at antallet barn med funksjonsnedsettelse som nøt godt av Unicefs inkluderingsprogram (disability inclusive programs) økte fra 1,4 millioner barn i 2018 til 1,7 millioner barn i 2019. Helsetjenester, sosialt arbeid og juridisk assistanse ble gitt til 2,7 millioner barn utsatt for vold, en økning på 17 pst. fra året før. Med hjelp fra Unicef fikk ytterligere 18,3 millioner mennesker tilgang til rent vann i 2019, og 15,5 millioner fikk tilgang til sanitære tjenester.

En evalueringsrapport fra 2019 om Unicefs humanitære respons i komplekse, humanitære kriser, fremmet kritikk av Unicefs tilnærming til de humanitære prinsippene. Kritikken gikk ut på at Unicef ikke i alle humanitære sammenhenger i tilstrekkelig grad etterlever de humanitære prinsippene (humanitet, nøytralitet, uavhengighet, upartiskhet). Saken ble fulgt opp med Unicef i relevante land, og gjennom vedtak i styret, men vil kreve oppfølging fra Norge og andre givere framover.

Unicef tok i 2019 en viktig, ledende rolle i arbeidet med FN-reform sentralt. Landkontorenes evne til å følge opp reformene varierte imidlertid. Unicef framhevet organisasjonens behov for fleksible midler og kjernebidrag, noe også reformene skal bidra til. Norge arbeidet for at Unicef synliggjør givere av kjernebidrag og mykt øremerket støtte på landnivå. Oppfølging av FN-reform ble etter norsk initiativ et eget dagsordenpunkt på styrets møter.

Post 72 FN andre tilskudd

Tildeling: 94 mill. kroner

Mål 2020

Bevilgningen skal støtte opp under bærekraftsmål 1 – Utrydde alle former for fattigdom i hele verden og bærekraftsmål 17 – Styrke gjennomføringsmidlene og fornye globale partnerskap for bærekraftig utvikling.

Bevilgningen skal bidra til å nå følgende mål:

- Utviklingslandenes evne til å følge opp 2030-agendaen, gjennom tettere og mer enhetlig støtte fra FN-organisasjonene, er styrket
- Flere nordmenn er rekruttert til internasjonale organisasjoner av strategisk betydning på flere nivå
- Personer fra utviklingsland deltar i internasjonale prosesser og arenaer

Rapport 2020

FN-fondet for respons og gjenoppbygging etter covid-19 epidemien

Det norsk-initierte FN-fondet for respons og gjenoppbygging etter covid-19 epidemien ble opprettet som et verktøy til å respondere samlet og helhetlig på covid-19 krisen i spennet mellom humanitær innsats, helsetiltak og bredere utviklingsrettet arbeid (såkalt 'nexus'). Representanter for WHO, Unicef,

OCHA og andre organisasjoner med humanitært tilsnitt har deltatt i planleggingsaktiviteter på landnivå og i fondets rådgivende komité, hvor også Norge er representert.

Fondet har tre vinduer: 1) Takle helsekrisen ved å støtte nasjonale helseplaner; 2) Redusere sosiale ulikheter og fremme økonomiske tiltak; og 3) Gjenoppbygging. Gjennom 2020 har Norge bidratt med 150 mill. kroner i ikke-øremerket støtte til fondet, over denne budsjettposten samt Kap 151, post 73 *FN og globale utfordringer* og Kap 171, post 70 *FNs utviklingsprogram (UNDP)*. I desember bidro Norge med ytterligere 30 mill. kroner i støtte over Kap 160, post 70 *Helse*, særlig rettet mot vindu 1 (takle helsekrisen).

Fondet har integrert et tydelig kjønnsperspektiv, og UN Women spiller en svært aktiv rolle i fondets rådgivende komité. Fondets vinduer er tilpasset FN's rammeverk for den sosioøkonomiske responsen for krisen.

På tross av at fondet har vært operativt i underkant av ett år kan det trekkes fram noen resultater fra landnivå: I *Tunisia* har man bidratt med kontantoverføring til 257 sårbare husholdninger og 1 000 sårbare flyktninger og asylsøkere. I *Malawi* har fondet bidratt med å finansiere kontinuitet i mødre- og nyfødthelsetilbudet gjennom pandemien. I *Marokko* har fondet bidratt med å bistå ofre for kjønnsbasert vold. I *Elfenbenskysten* har fondet blant annet bidratt med å bistå de nasjonale myndighetene med to tekniske eksperter som bistår med nasjonal koordinering av kriseinnsatsen. I *Komorene*, *Madagaskar*, *Ghana*, og *eSwatini* inkluderer støtten livreddende utstyr og medisinsk utstyr, samt trening av arbeidere i frontlinjen for å sikre arbeidstakere. I eSwatini, Guinea og Guinea-Bissau har man startet kontantoverføringsprogrammer for å nå de hardest rammede og for å nå husholdninger med lav inntekt for å sikre at ingen utelates.

FNs fellesfond for bærekraftig utvikling

FNs fellesfond for bærekraftig utvikling mottok ikke midler i 2020, siste utbetaling var i 2019 med 120 mill. kroner. Fondet skal finansiere fellesprogrammer på landnivå for å bidra til å akselerere måloppnåelsen for bærekraftsmålene. Dette skal skje gjennom en kombinasjon av integrert og tverrsektoriell rådgivning og politikktutvikling, samt styrket innsats for at vertslandet kan dra nytte av andre finansieringsformer enn bistand for å nå bærekraftsmålene. Fondet er ment å bidra til å styrke Stedlig koordinators rolle og til at FN's innsats på landnivå blir mer fokusert og koherent. Første satsing fra fondet var på sosiale sikkerhetsnett og at ingen skal utelates (LNOB). Det ble meldt om stor interesse fra FN's stedlige koordinatore og landteam. 114 interessemeldinger ble mottatt innen fristen. Fondet åpnet i mars 2020 for omdisponering av 20 pst. av midlene for å bidra til å koordinere responser på covid-19 fra stedlige koordinatore.

Kap 172 Multilaterale finansinstitusjoner og gjeldslette

Post 70 Verdensbanken

Tildeling: 1 078 mill. kroner

Mål 2020

Denne bevilgningen støtter opp under alle bærekraftsmålene. Spesielt relevante på overordnet nivå er bærekraftsmål 1 – Utrydde alle former for fattigdom i hele verden, bærekraftsmål 10 – Redusere ulikhet i og mellom land og bærekraftsmål 13 – Handle umiddelbart for å bekjempe klimaendringene og konsekvensene av dem.

Bevilgningen skal bidra til å nå følgende mål, som er overordnede strategiske mål for Verdensbanken:

- Ekstrem fattigdom er redusert
- Økonomisk ulikhet er redusert, gjennom inntekstvekst for de 40 pst. fattigste
- Klimagassutslipp er redusert og klimatilpasning styrket

Rapport 2020

Verdensbankens gavefond for de fattigste landene (*International Development Association, IDA*) bidrar med finansiering på gavevilkår til de 74 fattigste landene. IDA inngikk avtaler om finansiering for over USD 30 mrd. i finansåret 2020 (juli 2019 til juli 2020). IDA-landene er i stor grad berørt av covid-19 krisen og mange opplevde en akutt økonomisk krise i 2020 med påfølgende behov for ekstra støtte. Banken bidrar fra kjernefinansieringen til IDA med USD 6 mrd. i støtte til levering av vaksiner i IDA-land, USD 5,3 mrd. i støtte til matvaresikkerhet samt generell budsjettstøtte. Av de USD 82 mrd. i finansiering for inneværende treårige påfyllingsperiode for IDA (IDA19), blir nesten halvparten nå framskyndet til første del av perioden for å møte IDA-landenes behov. Banken og giverne, blant annet Norge, legger vekt på en grønnere og mer inkluderende utforming av IDA framover i arbeidet med gjenoppbygging etter covid-19 krisen.

Norad utstedte sitt første gjeldsbrev til IDA i november 2020 på 976 mill. kroner. Det norske bidraget til inneværende påfylling til gavefondet (IDA-19) er 2 928 mill. kroner over tre år, litt over 1 pst. av de samlede bidragene. Norge ga et ekstra bidrag på 102 mill. kroner som Norad utbetalte direkte til IDA i 2020. Utenriksdepartementet har styreplassen for IDA. Norge arbeider for å sørge for god oppfølging av forpliktelsene for IDA-19 inkludert de fem temaene klima, jobbskaping og økonomisk vekst, sårbarhet, kvinner og likestilling og styresett samt bedre resultatfokus. Det er fire tverrgående områder, human kapital, inkludering av mennesker med nedsatt funksjonsevne, digitalisering og anti-korrupsjon. Viktige føringer for Norge i forhandlingene omfattet også nasjonal ressursmobilisering og bekjempelse av kapitalflukt. Gjeldsbærekraft er en viktig utfordring framover, over halvparten av IDA-landene har mellom til høy risiko for å komme i gjeldskrise eller er i gjeldskrise.

Covid-19 krisen er ventet å ha en negativ effekt på fattigdomsutvikling i IDA-landene. Det er også forventet lavere resultater innen flere indikatorer for human kapital, inkludert skolegang.

I bankens finansår 2019 (juli 2019-juni 2020) bidro IDA blant annet til følgende resultater:

- 2,5 millioner bønder tok i bruk forbedrede jordbruksmetoder
- 0,8 millioner hektar med forbedret vanning/drenering
- 3,6 millioner mennesker fikk tilgang til forbedrede sanitæranlegg
- 23,8 millioner mennesker ble dekket av sosiale sikkerhetsnett
- 7,5 millioner mennesker fikk tilgang til sikrere vannkilder
- 31,4 millioner barn ble vaksinert
- 61,2 millioner kvinner og barn mottok grunnleggende ernæringstjenester
- USD 6,7 mrd. i private investeringer ble mobilisert i de fattigste landene
- 9,9 millioner deltok i jobbskapingstiltak
- Beregnet nettonedgang i klimagassutslipp 14,2 tonn CO₂ ekvivalenter årlig

Samtidig var det mindre framgang innen områder som skatt og fornybar energi.

Post 71 Regionale banker og fond

Tildeling: 741,359 mill. kroner

Mål 2020

Denne bevilgningen støtter opp under alle bærekraftsmålene. Spesielt relevante på overordnet nivå er bærekraftsmål 1 – Utrydde alle former for fattigdom i hele verden, bærekraftsmål 10 – Redusere ulikhet i og mellom land og bærekraftsmål 13 – Handle umiddelbart for å bekjempe klimaendringene og konsekvensene av dem.

Bevilgningen skal bidra til at de regionale utviklingsbankene kan nå sine strategiske mål, herunder:

- ekstrem fattigdom er redusert
- økonomisk ulikhet er redusert
- klimagassutslipp er redusert og klimatilpasning styrket

Afrikafondet er Afrikabankens (AfDF) 'myke' vindu for lavinntektsland i regionen. Norge er niende største giver til AfDF. AfDF retter seg mot de 37 fattigste landene i Afrika, hvorav 33 er i gruppen minst utviklede land (MUL), og nær halvparten er kategorisert som sårbare. Siste påfyllingsforhandling i 2019 (ADF15) hadde to strategiske pilarer. Den første var bærekraftige investeringer i infrastruktur. Den andre er styrking av styresett og institusjoner. Hensikten er blant annet å støtte oppunder jobbskaping, vridning mot en mer utviklingsorientert næringsstruktur og tettere regional integrasjon. Mye av satsingen er innen transport, ren energi, landbruk og sanitær.

AfDF-land har lavt inntektsnivå, store utfordringer med styresett og sårbarhet, svært svake levekårsindikatorer og står i fare for å ikke nå mange av bærekraftsmålene. De trenger betydelig støtte, også begrunnet ut fra bredere stabilitetshensyn som migrasjon, sikkerhet og konfliktfare. Norge arbeidet i 2020 for et enda tydeligere fattigdomsfokus, med særlig vekt på sårbare land og grupper, inkludert personer med funksjonsnedsettelse. I det bredere arbeidet med bankens innretning var det fokus på privat sektor og jobbskaping, med vekt på kvinner, ungdommer og sårbare grupper. Ren energi, matsikkerhet og bærekraftige matsystemer, og bankens arbeid med sårbarhet, klima og likestilling var også viktige områder. Banken styrket innsatsen knyttet til godt økonomisk styresett, spesielt

gjeldsbærekraft, skatt og ulovlig kapitalflyt fra Afrika. Norge har arbeidet for et tydeligere resultatfokus. Utenriksdepartementet har styreplassen for Afrikafondet.

Norad utstedte sitt første gjeldsbrev til AfDF i 2020 på 684 mill. kroner. Det totale norske bidraget for perioden 2020-2022 (AfDF-15) er på 2 072 mill. kroner, inklusive et tilleggsbidrag på 20 mill. kroner for 2021-22 som spesielt skal understøtte fondets arbeid med å bistå lavinntektslandene med å håndtere de sosioøkonomiske effektene av covid-19 pandemien.

Covid-19 krisen i 2020 førte til nødvendig tilpasning av fondets finansieringsaktivitet i regionen, og resultatene som etter hvert kommer må forventes å være sterkt påvirket av krisen og de økte utfordringene. AfDFs støtte har i 2020 hovedsakelig bestått av krise-budsjettstøtte øremerket tre hovedområder; støtte til smitteverntiltak og helserelaterte formål, støtte til sosiale beskyttelsesprogram og støtte til å holde hjulene i gang i næringslivet. Fondet kan vise til disse resultatene opparbeidet over en lengre periode før krisen:

- Forbedret tilgang på elektrisitet for 10,9 millioner mennesker, tilsvarende totalt 395 mega watt
- Økt tilgang på infrastruktur og innsatsfaktorer i landbruk for 90 millioner mennesker, herunder 43 millioner kvinner
- Bedret markedstilgang og samkvem mellom land for 66,6 millioner mennesker.
- Bidratt til kontinentets regionale integrasjon ved å rehabilitere mer enn 2 300 km grensekryssende veier
- Bedret tilgang til utdanning for 4,1 millioner mennesker
- Bedret tilgang til vann og sanitæranlegg for 35,8 millioner mennesker

Asiafondet (Asian Development Fund, AsDF) er det 'myke' vinduet til den asiatiske utviklingsbanken. Det gir gavebidrag til land i Asia og Stillehavsregionen med lav inntekt og liten kredittverdighet. Det dreier seg om fattige og sårbare land, og i stor grad små øystater.

Land som mottar ren gavebistand er Afghanistan, Mikronesia, Kiribati, Maldivene, Marshalløyene, Nauru, Samoa, Tajikistan, Tonga og Tuvalu. Land som mottar halvparten som ren gave og halvparten som lån er Kirgisistan, Solomon-øyene og Vanatu. Nepal får subsidierte lån.

Fondet prioriterer infrastruktur, kapasitetsbygging, utdanning, helse og miljø. I tillegg til støtte til landene nevnt over, gir fondet støtte til enkeltprosjekter, ofte med regional betydning eller på miljøområdet. Fondet blir også brukt til humanitær bistand. Fondet har blant annet bidratt med betydelig assistanse til fordrevne fra Myanmar i Bangladesh. Det har bidratt til viktig utbygging av fornybar energi på øystater i Stillehavet.

I 2020 utstedte Norad for første gang gjeldsbrevet til AsDF, på i underkant av 57,4 mill. kroner. Dette var det siste gjeldsbrevet til den trettende påfyllingen til AsDF, også kalt AsDF-13. Utenriksdepartementet har styreplassen.

Post 72 Strategisk samarbeid

Tildeling: 33 mill. kroner

Mål 2020

Denne bevilgningen støtter opp under alle bærekraftsmålene. Spesielt relevante på overordnet nivå er bærekraftsmål 1 – Utrydde alle former for fattigdom i hele verden, bærekraftsmål 10 – Redusere ulikhet i og mellom land og bærekraftsmål 13 – Handle umiddelbart for å bekjempe klimaendringene og konsekvensene av dem.

Bevilgningen skal bidra til å nå følgende mål:

- De multilaterale utviklingsbankenes samlede innsats for effektiv fattigdomsbekjempelse og levering av fellesgoder er styrket.

Rapport 2020

Norad utbetalte 33 mill. kroner i 2020 over posten over fire avtaler, og fulgte opp ytterligere to avtaler til med tidligere norske bidrag overført fra UD. Innsatsen i 2020 gikk særlig på rettighetsbasert tilnærming og inkludering av sårbare grupper, støtte til unge entreprenører, digitalisering og styrking av forvaltning av offentlig ressurser med vekt på økt åpenhet og ansvarliggjøring. Utenriksdepartementet forvaltet også midler over posten.

Human rights, inclusion and empowerment trust fund (HRIETF) med Verdensbanken (tidligere Nordic Trust Fund), gir råd og veiledning til prosjekter og programmer i Verdensbanken om hvordan de kan nå sine målgrupper bedre ved å bruke en rettighetsbasert tilnærming. Det er fokus på å nå grupper som urfolk, mennesker med nedsatt funksjonsevne og lesbiske, homofile, bifile, transpersoner og interkjønns personer (LHBTI). HRIETF hadde høy aktivitet i 2020 med omtrent 20 programmer, over halvparten av innsatsen er i land i sårbare situasjoner. De vil framover satse mer på *impact-studier* og evalueringer for å dokumentere resultater av å bruke en rettighetsbasert tilnærming. I 2020 ble et digitalt kurs i menneskerettigheter for bankens ansatte ferdigstilt. I covid-krise har erfaringer med digitale verktøy for fange opp sosiale utslag av krisen vært nyttig. Urfolk har i mange tilfeller vært en særlig utsatt gruppe, og kunnskap om rettigheter og tilgang til klagemekanismer er viktig. HRIETF er nå utpekt som paraplytrustfund i tråd med trustfundreformen i Verdensbanken, og er lagt til i *Social Inclusion Global Practice* som også har ansvaret for de sosiale- og miljømessige sikringsmekanismene i banken. 10 mill. kroner ble utbetalt til fondet i 2020.

Youth Entrepreneurship and Innovation Multi Donor Trust Fund (YEI MDTF) i Afrikabanken støtter opp om bankens strategi for jobbskaping for unge i Afrika. Hovedkomponenter i fondet er å gi faglig bistand og fremskaffe finansiering for små og mellomstore bedrifter ledet av unge mennesker, yte faglig bistand til myndigheter for bedring av rammebetingelser for næringsutvikling, samt øke kunnskapsgrunnlaget om systemer som legger til rette for entreprenørskap og næringsutvikling. YEI MDTF hadde ved utgangen av 2020 totalt ti løpende og ferdigstilte prosjekter til en samlet verdi av USD 7,7 mill. I tillegg var ytterligere 15 prosjekter på totalt USD 15 mill. under forberedelse. Gjennom et samarbeid med Tony Elumelu Foundation (TEF) har 1 000 entreprenører i 38 afrikanske land fått opplæring, faglig bistand og finansiell støtte. Et samarbeid med myndighetene i Ghana for å bedre prosedyrer for næringslivet og bedre tilgang til finans og markeder for små og mellomstore bedrifter ble startet opp i 2020. Ny avtale var planlagt til 2020, men forarbeidet fortsetter i 2021.

Digital Development Partnership trustfundet med Verdensbanken støttes av tolv partnerland og teknologibedrifter, og bidrar til reformarbeid for digitalisering i mer enn 50 land (hoveddelen i Afrika) samt kunnskapsprodukter mm. I 2020 ble fondet gjort om til et paraplyfond som skal samle flere innsatser, i tråd med trustfundreformen i Verdensbanken for en mer strategisk innsats. I 2020 ble arbeidsprogrammet lagt raskt om for å hjelpe land med å møte covid-19 krisen. Innsatsen går over 34 programmer i mer enn 50 land, og inkluderte bruk av mobildata i kriserespons, framskynding av *Digital economy for Africa* i samarbeid med Den afrikanske union, og styringsverktøy for båndtilgang i kriser. Flere nye partnere er på vei inn. DDP jobber tett sammen med andre digitale innsatser i banken, blant annet de relatert til sosiale sikkerhetsnett. 9 mill. kroner ble utbetalt fra UD til fondet i 2020 før ansvaret ble overført til Norad.

Africa Legal Support Facility (ALSF) viktigste oppgave er å finansiere juridisk rådgivning samt drive kapasitetsbygging i medlemsland i Afrika. I stor grad gjelder dette for økonomiske forhandlinger mellom staten og internasjonal kapital, som i ekstraktiv industri (gruver, mm), kraftforsyning og andre offentlig-private prosjekter. Et ressursmessig mindre, men viktig, område er bistand til gjeldsforhandlinger overfor gribbefond og andre kreditorer. I tillegg lærer ALSF opp afrikanske jurister i slike forhandlinger, og utvikler hjelpedokumenter for formålet. ALSF samarbeider med en rekke universiteter og juristorganisasjoner både i Afrika og utenfor. ALSF leverer tjenestene gratis til land i sårbare situasjoner ('in transition', 'fragile'). Om lag ¾ av ressursene er brukt i land i sårbare situasjoner. I 2020 bistod ALSF myndighetene blant annet Lesotho, Uganda, Tanzania, Gabon, Ghana, Togo, Rwanda og Gambia. Akkumulert verdi av porteføljen er på over USD 100 mill.. Per september 2020 hadde ALSF startet opp 31 nye innsatser. Covid-19 førte til forsinkelser og tilpasning av juridisk rådgivning til myndigheter som følge av forretningsmessige disputer mellom myndigheter og kontraktører. Det ble inngått en ny to-årig avtale i 2020 og 10 mill. kroner ble utbetalt.

Debt Management Facility er et samarbeid mellom Verdensbanken og Det internasjonale pengefondet (IMF) for å gi råd og opplæring og bistå fattige land med forvaltning av deres gjeld. Det er tolv partnere i fondet, inklusive Afrikabanken. Det er særlig fokus på økt åpenhet om offentlig gjeld og legges også vekt på å god dialog mellom partene. Med den pågående gjeldskrisen er det økt behov for fondets tjenester. 86 land med 3,2 milliarder innbyggere og til sammen USD 23 000 mrd. i gjeld får tjenester fra fondet. Norad utbetalte 8 mill. kroner til fondet i 2020.

Transparency Trust Fund ble opprettet i 2007 etter avtale mellom Norge og den interamerikanske utviklingsbanken (IDB). Ulike land har senere støttet fondet. Fondet har siden opprettelsen støttet mer enn 60 prosjekter med faglig bistand for mer enn USD 20 mill. til alle 26 land som kan låne i IDB, blant annet til digitalisering og ulike anti-korrupsjonstiltak. Dette har bidratt til økt åpenhet og avsløring av omfattende korrupsjon i flere land. Norad utbetalte 5 mill. kroner til fondet i 2020.

Post 73 Gjeldslette

Tildeling: 69,81 mill. kroner

Mål 2020

Denne bevilgningen støtter opp under alle bærekraftsmålene. Spesielt relevante på overordnet nivå er bærekraftsmål 1 – Utrydde alle former for fattigdom i hele verden.

Bevilgningen skal bidra til å nå følgende mål:

- Norge har oppfylt sine forpliktelser til tidligere vedtatte multilaterale gjeldsletteinitiativer

Rapport 2020

Norad utbetalte i underkant av 69,8 mill. kroner i 2020 HIPC (*Highly Indebted Poor Countries*) kompensasjon gjennom HIPC trust fondet i Verdensbanken og til *Grant Compensation* i Afrikabanken. Dette var litt lavere enn først anslått. Utbetalingene bidro til å oppfylle deler av Norges forpliktelser til tidligere vedtatte multilaterale gjeldsletteinitiativer. UD utbetalte de andre forpliktelsene for 2020 på budsjettposten.

Resultater 2020 Klima- og miljødepartementet

Rapport - Klima- og skoginitiativets strategiske rammeverk

Det rapporteres i det følgende på status for Norads forvaltning av avtaler i henhold til framdrift opp mot Klima- og skoginitiativets (KOS) strategisk rammeverk. I tråd med tildelingsbrevet for 2020 fra KLD legges hovedvekten på resultatmålene i det strategiske rammeverket. For noen avtaler, der det ikke foreligger informasjon for 2020, rapporteres resultater fra 2019. Dette gjelder blant annet enkelte multipartnerfond som har en sammensatt og bred portefølje der aggregert rapportering først vil foreligge senere i 2021.

I tillegg rapporterer Norad her om arbeidet med sikringsmekanismer og oppfølging av risiko.

Redusert og reversert tap av tropisk skog

Norad har forvaltningsansvaret for tre tiltak som inkluderer resultatbasert samarbeid hvor det betales for utslippsreduksjoner fra avskoging og skogforringelse.

Guyana

80 pst. av Guyana er dekket av skog, og landet har lav avskoging. Pr. 2019 var avskogingen 12 738 hektar, en avskogingsrate på 0,070 pst. Tallene vil bli tredjepartsverifisert i 2021.

Norge inngikk i 2009 en avtale om resultatbaserte utbetalinger dersom Guyana holdt sin lave avskogingsrate og forpliktet seg til en bærekraftig økonomisk utvikling der energiforsyningen baseres på fornybar energi. I 2019 betalte Norad ut de resterende 430 mill. kroner av avtalen som var på maksimalt 1,5 mrd. kroner. Disse midlene skulle landet investere i prosjekter for en lavkarbon utvikling.

2020 var et år med politisk uro i Guyana. Ny president Irfaan Ali tiltrådte først i august til tross for at presidentvalget ble avholdt i mars. Det tok lang tid å få på plass en ny administrasjon etter regjeringsskiftet. Covid-19-pandemien har også rammet landet hardt. Som følge av dette har det blitt forsinkelser både med å starte nye GRIF¹⁶-prosjekter og i eksisterende prosjekter.

Central African Forest Initiative (CAFI) –resultatbasert samarbeid med Gabon

Gabon utarbeidet i 2020 sin første resultatrapport for utslippsreduksjoner med støtte fra CAFI. Rapporten dekker årene 2016 og 2017 og viser at Gabon har redusert utslipp med 5,2 mill. tonn CO₂ fra avskoging og skogforringelse. Rapporten ble i slutten av 2020 sendt til tredjepartsverifisering som kan medføre justeringer av de foreløpige resultatene. Det forventes at den første resultatbasert utbetalingen fra CAFI til Gabon kan finne sted i 2021.

---

¹⁶ Guyana REDD+ Investment Fund

Gabon har i 2020 utarbeidet en investeringsplan for bruken av resultatbaserte utbetalinger. Norad har gjennom styrearbeidet i CAFI vært i tett dialog med Gabon om utformingen av planen, blant annet for å sikre at målene knyttet til bærekraftig utvikling har en tydelig plass i investeringsplanen.

Resultatbaserte utbetalinger fra Det grønne klimafondet (GCF)

For generell omtale av GCF vises det til Kap 163, post 70 *Miljø og klima*.

I 2020 ga GCF resultatbaserte utbetalinger til fire land: Colombia, Indonesia, Argentina og Costa Rica.

Land	Utbetalt USD	Grunnlag tonn CO ₂ ekv	Redusert i perioden	Landenes planlagte bruk av utbetaling
Colombia	28 208 123	5,5	2015-2016	Å investere i aktiviteter som støtter gjennomføringen av sin integrerte strategi for skogforvaltning. Dette vil styrke nasjonal og lokal kapasitet til å overvåke og kontrollere avskoging. Prosjektet vil også bidra til bærekraftig forvaltning av skogsområder, å styrke urfolks landrettigheter og urfolks kapasitet til å forvalte og bevare skog.
Indonesia	103 781 250	20,3	2014-2016	Å investere i aktiviteter som gjennomfører sin nasjonal REDD+- strategi. Dette inkluderer å jobbe med myndigheter på nasjonalt, provinsielt og lokalt nivå for å styrke utviklingen og implementeringen av Indonesias REDD+- arkitektur, samt å gi støtte til bærekraftig skogforvaltning. Dette inkluderer etablering av skogforvaltningsenheter og utvidelse av landets program for skogbruk.
Argentina	82 000 000	18,7	2014-2016	Å investere i aktiviteter som støtte gjennomføringen av sin nasjonale handlingsplan for skog og klimaendringer, samt håndhevelsen av skogloven. Argentina vil også støtte arealplanlegging og øke insentivene for skogbevaring og restaurering.
Costa Rica	54 100 000	10,6	2014-2015	Resultatbaserte utbetalinger vil bli investert i aktiviteter som støtter skogloven og betaling for økosystemtjenester (PES), med fokus på PES-programmet i utfolks landområder. Costa Rica vil styrke sitt monitorings- og rapporteringssystem for REDD+.

Forsiktig positiv utvikling for avskogingen i Peru

Norge og Peru inngikk sammen med Tyskland i 2014 en felleserklæring på inntil 1,8 mrd. kroner for perioden 2015-2020 for å redusere avskogingen i Peru. 1,5 mrd. kroner var forbeholdt betaling for verifiserte utslippsreduksjoner. Det har vært en forsiktig positiv utvikling etter 2014. Avskogingen i Peru i 2019 var på 148 400 hektar, noe ned fra 2018, men partnerskapet er ennå ikke i fase 3 der Norge skal betale for utslippsreduksjoner.

Peru ratifiserte Parisavtalen sommeren 2016 og vedtok som første land i Latin-Amerika en egen klimalov i 2018. Mer enn halvparten av Perus utslipp kommer fra arealbruksendringer og skog, noe som også reflekteres i den nye klimaloven. På tampen av 2020 presenterte Peru nye og mer ambisiøse mål under Parisavtalen, justert opp fra 30 til 40 pst. reduksjon av landets klimagassutslipp.

Resultatmål: Vedtatt og gjennomført politikk for bærekraftig skog- og arealforvaltning i tropiske skogland og delstater

The Governors' Climate and Forests Task Force (GCFTF)

GCFTF er et nettverk av 38 delstater i ti land, har bidratt til vedtatt og gjennomført politikk for bærekraftig skog og arealforvaltning i nettverkets tropiske medlemsjurisdiksjoner. Delstatene Jalisco og Tabasco i Mexico og Pastaza i Ecuador publiserte for eksempel sine REDD+ strategier i 2020. Sentral-Kalimantan i Indonesia oppdaterte sin REDD + strategi som inkluderte forbedringer i referansebanen for klimautslipp og systemet for sikringsmekanismer.

Reformarbeid i DR Kongo, Gabon og Republikken Kongo gjennom CAFI

Den demokratiske republikken Kongo (DR Kongo) har kommet videre i arbeidet med å utarbeide en nasjonal politikk for arealplanlegging. Prosessen har høstet kritikk for ikke å sikre nok deltakelse og ikke ha en tilstrekkelig strategisk tilnærming til skogbevaring. Arbeidet med å gjennomføre en landreform kan trekkes fram som en av de mer vellykkede reformene finansiert av Central African Forest Initiative, CAFI, i DR Kongo. Et større program som skal bidra til å reformere skogsektoren startet opp i 2020. Milepælene i intensjonsavtalen mellom CAFI og DR Kongo ble verifisert for andre gang. Selv om mange milepæler ikke ble fullstendig oppnådd, ble det for 29 milepæler registrert positiv framgang sammenliknet med året før.

CAFI støtter også Gabon i å nå mål om bedre arealplanlegging og skogforvaltning. Grunnet politiske forsinkelse, forsinkelser i programoppstart og covid-19 er det svakere framdrift enn forventet. Gabon har i løpet av 2020 gjenopptatt FLEGT¹⁷-forhandlingene og vedtatt et nasjonalt direktiv for valg av områder for palmeoljeproduksjon som inkluderer prinsipper om vern av High Carbon Stock (HCS)/High Conservation Value (HCV)-skog i tråd med intensjonsavtalen med CAFI. Arealplanleggingsarbeidet i Gabon vil innebære en deltakende kartlegging av alle landsbyer. Et metoderammeverk for dette arbeidet er nesten ferdigstilt.

Republikken Kongo signerte en intensjonsavtale med CAFI i 2019. Det har vært utstrakt dialog med landets myndigheter i 2020 rundt oppsettet for samarbeidet med CAFI. Dette førte til at Republikken Kongo gjennom et dekret godkjent av statsministeren etablerte en deltakende styringsstruktur for klima- og skogsektoren. Det har også vært en åpen dialog med myndighetene om valg av tiltak og partnere som skal sette intensjonalavtalen ut i livet. Det forventes at programmene kan godkjennes og starte opp i 2021, inkludert et program som skal bidra med støtte til styringsstrukturen.

PAGE har bidratt til grønn vekst strategier

Siden 2013 har Norge støttet FNs 'Partnership Action for Green Economy' (PAGE)e, men samarbeidet videreføres ikke utover 2020. PAGE støttet utvikling av nye nasjonale tverrsektorielle strategier for grønn vekst, inkludert Guyanas strategi for grønn utvikling.

PAGE er en del av FNs generalsekretærs tiltakspakke for covid-19, med særlig fokus på grønn gjenoppbygging etter koronapandemien. PAGE var aktive i arbeidet med å lage '*Economic Transformation. Cooperation Framework Piece*', som gir retningslinjer og råd til FNs landkontorer for hvordan de kan arbeide med økonomisk endring.

PAGE har lansert et '[Green Recovery Fund](#)', med godkjente søknader fra Senegal, Argentina, Sør-Afrika, Brasil og Thailand. Flere andre søknader ligger også til vurdering.

UN-REDD støtter forberedende aktiviteter for REDD+

I 2019 har FNs REDD-program, UN-REDD, arbeidet videre med utviklingen av REDD+ policies og tiltak, herunder utvikling og forbedring av nasjonale systemer for skogovervåking, nasjonale referansenivåer, nasjonale REDD+ strategier og planlegging av arealbruk. Landene er på forskjellige stadier. UN-REDD støttet blant annet Bangladesh, Honduras, Mongolia og Myanmar i deres arbeid med å definere, analysere, konsultere og vedta sine nasjonale strategier eller handlingsplaner for REDD+. Bangladesh,

---

¹⁷ EUs Law Enforcement, Governance, Trade program

Honduras og Mongolia ferdigstilte sine nasjonale REDD+ strategier. I tillegg støttet UN-REDD testing av bærekraftige skogforvaltningsmetoder og utarbeiding av investeringsplaner for å muliggjøre finansiering og gjennomføring av REDD+ strategier eller handlingsplaner i Argentina, Chile, Colombia, Peru, Kongo og Zambia.

Resultatmål: Styrkede rettigheter og bedre levekår for urfolk og lokalsamfunn i tropiske skogland

Bedre levekår og formaliserte landrettigheter for urfolk i Peru

Gjennom avtale med Norad skal UNDP bistå Perus myndigheter med å oppfylle målene i felleserklæringen mellom Tyskland, Peru og Norge, der blant annet formalisering av urfolks landrettigheter og bedre levekår inngår. Covid-19 har begrenset arbeidet, men UNDP kan vise til opprettelsen av fire nye urfolksterritorier i 2020, i tillegg til å identifisere behov for formalisering av urfolks eiendomsrettigheter. Som følge av covid-19-pandemien og de negative konsekvensene den har for urfolk, ble avtalen mellom UNDP og Norad utvidet for å styrke bekjempelse av pandemien, lokalisere sårbare soner og bidra til bærekraftig gjenoppbygging. Prosjektet har bidratt til å koordinere offentlige instanser for bedre å møte urfolkens behov under pandemien.

Gjennom UNDP har kontrollposter i utkanten av områdene der det bor ukontaktede urfolk blitt styrket med teknisk utstyr. Dette er særlig viktig under pandemien for å beskytte noen av de mest sårbare befolkningsgruppene i verden.

I 2020 ble det også inngått en tilskuddsavtale med GGGI i Peru på 63,6 mill. kroner. Dette prosjektet, som i tillegg til GGGI også består av World groforestry (ICRAF) og Sociedad Peruana de Derecho Ambiental (SPDA), skal prøve ut måter å formalisere eiendomsrettigheter for småskala bønder, fremme agro-skogsbruk og økonomiske insentiver som skal bidra til å premiere avskogingsfritt jordbruk. Hovedinnsatsområdet er San Martin.

Lokale utviklingskomitéer, innsatsfaktorer til jordbruket, deltakende arealplanlegging og familieplanlegging i DR Kongo

I Sentral-Afrika er svijordbruk og trekullproduksjon de viktigste driverne for avskoging. Fattigdom og høy befolkningsvekst er sentrale underliggende årsaker. Arbeid for økonomisk utvikling, bekjempelse av fattigdom og tiltak mot høy befolkningsvekst er integrerte deler av innsatsen i regionen.

I DR Kongo finansierer CAFI integrerte REDD-programmer i provinsene Sud-Ubangui, Equateur, Mongala, Kwilu, Mai N'dombe og Oriental. Programmene skal bidra til å redusere avskogingen samtidig som befolkningen får bedret sine levekår. I flere av programmene er det et mål at inntekten skal opp med ti pst. Det er store utfordringer med gjennomføringen, og covid-19 har påvirket framdriften i 2020. Likevel har programmene bidratt med

- tilrettelegging for tilgang på innsatsfaktorer til jordbruket i flere provinser
- etablering av lokale utviklingskomiteer som skal bidra med utvikling av lokale arealforvaltningsplaner
- revitalisering av jordbruksråd
- utarbeiding av de første arealplanene på provinsnivå

I tillegg er det etablert flere tusen hektar med bærekraftig matproduksjon, palmeolje og hurtigvoksende treslag til brensel til matlaging.

CAFI støtter også et større program i DR Kongo innen reproduktiv helse særlig rettet mot familieplanlegging. 2020 var første fullt operative år for programmet. Til tross for de betydelige utfordringene i 2020, har programmet levert 849 088 couple year protection (estimert årlig beskyttelse fra prevensjonsproduktene) noe som tilsvarer 56 pst. av opprinnelig mål.

Anerkjennelse av urfolks rettigheter

Den internasjonale organisasjonen Tenure Facility mottok 60 mill. kroner i 2020. En gjennomgang av Tenure Facilitys arbeid mellom 2018 og 2020 viser at urfolk og lokalsamfunns landrettigheter til et areal på fire millioner hektar er blitt anerkjent verden over. De fleste av resultatene er oppnådd i Klima- og skoginitiativets prioriterte land.

- I Peru har prosjektet bidratt til å sikre 3,5 millioner hektar juridisk som urfolksterritorium.
- Gjennom anerkjennelse av lokale reguleringer, har over 400 000 hektar med urfolksterritorier blitt sikret i fire distrikter i Indonesia.
- I Liberia har 24 lokalsamfunn gjennomført kartlegginger, et viktig steg på veien til formell anerkjennelse som landeiere. Lokalsamfunnene dekker et areal på over 500 000 hektar.

Tenure Facility leverer gode resultater, men er en ung organisasjon med behov for å styrke forvaltningskompetansen. Norad er i dialog med organisasjonen om dette.

Påvirkningsarbeid fra sivilt samfunn bidrar til styrkede rettigheter for urfolk og

lokalsamfunn Rights and Resources Initiative (RRI) fikk bred internasjonal oppmerksomhet da FNs Klimapanel i 2019 for første gang anerkjente urfolk og lokalsamfunns rettigheter som en klimaløsning. RRI koordinerte en internasjonal mediestrategi om urfolk og lokalsamfunn i kjølvannet av klimapanelets spesialrapport på klimaendringer og landområder. I Indonesia har RRI, gjennom sitt medlemskap i The Indonesian Tenure Coalition, bidratt til opprettelsen av et fond for juridisk støtte til landrettighetsforkjempere. Dette resulterte i støtte og hjelp til over 500 utsatte forkjempere for urfolks landrettigheter i 2019.

Regnskogfondet har bidratt til at urfolks- og lokalsamfunnsorganisasjoner fra regnskogland har blitt aktive deltakere i Local Communities and Indigenous Peoples Platform (LCIPP) i FNs rammekonvensjon om klimaendringer (UNFCCC).

I Peru bidro blant flere *International Work Group for Indigenous Affairs (IWGIA)* gjennom påvirkningsarbeid til at ti nye tiltak ble inkludert i forskriftene til Framework Law on Climate Change (LMCC), inkludert opprettelsen av den første nasjonale klimaplattformen for urfolk. Dette er en viktig seier for urfolk i Peru og en anerkjennelse av deres rolle i klimaarbeidet.

I Etiopia økte antall deltakende skogforvaltningsgrupper med 26 i 2019 som følge av Utviklingsfondets støtte. Dette økte antallet skogforvaltningsgrupper i avtaleperioden 2015-2020 til 259 grupper.

Resultatmål: Effektive internasjonale insentivstrukturer for redusert avskoging i tropiske skogland

Flere bidragsyttere til CAFI

Flere givere bidro i 2020 til flergiverfondet Central African Forest Initiative (CAFI) for bevaring av skog i Kongobassenget. Det ble i løpet av året gitt bidrag fra Tyskland, Nederland, Frankrike og Sør-Korea på hhv. USD 67,5 mill., USD 5 mill., USD 3,4 mill. og USD 0,4 mill. Tyskland er største giver til CAFI etter Norge.

Gabon - forberedelser for resultatbaserte utbetalinger

Gabon har med teknisk og finansiell støtte fra CAFI i 2020 innfridd de fleste kravene til resultatbasert utbetaling for reduserte utslipp i henhold til addendum til intensjonsavtalen fra 2019. Dette gjelder for eksempel referansenivået for skog, NDC¹⁸en og et informasjonssystem for sikringsmekanismer. Det har i Gabons arbeid med ovenstående blitt sett hen til kravene som ligger i ART/TREES¹⁹ med sikte på framtidig TREES-sertifisering av Gabons utslippsreduksjoner, men dette vil avhenge av metodologien for HFLD-land som er under utvikling i TREES.

GCFTF - bidrag til ART/TREES

Governors Climate and Forest Task Force (GCFTF) har bidratt til effektive internasjonale insentivstrukturer for redusert avskoging. I 2020 integrerte sekretariatet i *Architecture for REDD+ Transactions* (ART) mesteparten av GCFTF sine kommentarer til *The REDD+ Environmental Excellence Standard* (TREES). De brasilianske delstatene Maranhao, Roraima og Tocantins registrerte seg med ART med støtte fra GCFTF. GCFTF har fortsatt å samarbeide med partnere på *Californias Tropical Forest Standard* (TFS).

Forest Carbon Partnership Faciliy (FCPF) - Readinessfondet

Readinessfondet ble vedtatt forlenget fram til 2022 for å sikre resultatene i det påbegynte readinessarbeidet i flere land og sikre videre erfaringsutveksling mellom landene og andre aktører. Det ble ikke avholdt felles fysiske møter gjennom året, men kontakten ble opprettholdt på nett.

Resultatmål: Økt transparens i arealforvaltning, arealbruk, verdikjeder og finansiering

Økt transparens i verdikjeden for tømmer i Peru

Norad inngikk i 2019 et samarbeid med USAID for å bidra til mer åpenhet og bedre måling i skogsektoren i Peru gjennom innføring av et nasjonalt informasjonssystem for skog og vilt, inkludert et sporingssystem for tømmer. Prosjektet fokuserer på regionene Loreto og Ucayali, og ble med norsk finansiering også utvidet til Madre de Dios i 2020. En viktig del av mer åpenhet i verdikjeden for tømmer er at ulike informasjonssystemer knyttes sammen, slik at man enkelt kan følge tømmeret via et

¹⁸ Nationally Determined Contribution

¹⁹ Arcitecture for REDD+ Transaction/ The REDD+ Environmental Excellence Standard

serienummer helt fra hogstkonsesjon til salgs- eller eksportpunkt. I 2020 ble de ulike it-systemene som skal knyttes sammen analysert, og det ble utarbeidet en arbeidsplan for å nå målet.

Referansenivå for avskoging og skogforringelse i Gabon – men fremdeles rom for forbedring i DR Kongo

Gabon ferdigstilte i 2020 referansenivået for avskoging og skogforringelse og la fram resultatrapport for avskoging og skogforringelse for 2016 og 2017. Se for øvrig resultater over. Utover dette er prinsipper om åpenhet om arealforvaltning, arealbruk, verdikjeder og finansiering forankret i intensjonsavtalene CAFI har signert med DR Kongo, Gabon og Republikken Kongo. Det har vist seg å være utfordrende å få på plass åpne systemer over alt. Eksempelvis er nasjonale avskogingsdata i DR Kongo ikke tilgjengelig for offentligheten etter 2014.

Verifisering av MRV-rapporter i Guyana

Guyana har et av de mest sofistikerte systemene for å måle, rapportere og verifisere (MRV) avskoging i tropene. Systemet er etablert med norsk støtte. Norad har støttet Conservation International og Guyana Forestry Commission med deres MRV-prosjekt siden 2010. Guyana Forestry Commissions MRV-rapport for 2019 viser en avskoging på 0,070 pst, noe som er en liten økning fra året før. Dette er en svært lav avskogingsrate sammenlignet med andre tropiske skogland. Tallene vil bli tredjepartsverifisert i 2021.

Governors' Climate and Forest Task Force - publiseringer i Indonesia og Brasil

Governors' Climate and Forest Task Force (GCFTF) har bidratt til mer åpenhet i arealforvaltning og verdikjeder. Dette omfattet blant annet åpenhet om avskogingsdata i Indonesia ved at en teknisk rapport om utslippsreduksjoner på provinsnivå ble publisert. I Brasil publiserte GCFTF en studie om åpenhet og effektivitet av miljølisensiering i Brasil på tvers av fire verdikjeder.

FAO - global rapportering om skogressurser

FNs mat- og jordbruksorganisasjons (FAO) prosjekt 'Transparent global rapportering på skogressurser' har mottatt støtte siden 2019. Prosjektet har som formål å bidra til å reversere skogtap ved å bedre forvaltningen av skogressursene. Dette gjøres ved å gi tilgang til utstyr og opplæring i metoder som brukes for å samle og analysere satellittdata om skogressurser per land. I 2020 ble det gjennomført 22 workshops for å lære opp 567 nasjonale eksperter fra 79 land, herunder Brasil, Colombia, DR Kongo, Peru og Venezuela, i å bruke og analysere satellittdata om skogareal. Siden oppstarten av prosjektet har 827 personer fra 125 land fått slik opplæring. FAO har som en del av prosjektet utviklet en nettbasert løsning for å dele skogdata fra alle land. Her kan man se tabeller og kart fra 2000 til 2018 med utvalgte variabler som brente områder, vernede områder osv. De nasjonale ekspertene rapporterer til nasjonale myndigheter og internasjonale konvensjoner basert på data fra disse metodene for skogovervåking.

Koalisjonen for regnskogland bidrar til kapasitetsbygging i 15 land

Koalisjonen for regnskogland (CfRN) har siden 2016 fått støtte fra Norad til å bygge faglig og institusjonell kapasitet i 21 tropiske skogland. Prosjektet skal bidra til at landene kan motta finansiering for utslippsreducerende tiltak de gjør i skog- og landbrukssektoren. Finansieringen forutsetter at tallene for nasjonale klimagassutslipp måles og rapporteres i samsvar med kravene fra FNs klimakonvensjon. Målgruppen er ansatte i departementer som er ansvarlig for rapporteringen.

Prosjektets fase 2 startet i 2020. Kapasitetsbyggingen fortsetter i 15 av de samme landene med særlig fokus på MRV-kravene vedtatt i 2018. I 2020 ble det gjennomført aktiviteter i ti land, deriblant 15 nasjonale workshops og et globalt arrangement. Deltakerne fikk opplæring i hvordan de skal utarbeide relevante utslippsrapporter som skal innmeldes under FNs klimakonvensjon. Aktivitetene i 2020 har resultert i at Gabon, St. Lucia og den Dominikanske Republik har ferdig utkast til nasjonalt klimagassregnskap og Gabon, Ghana og St. Lucia har definert referansenivå for skogutslipp. I tillegg har Papua New Guinea ferdigstilt en REDD+ resultatrapport. Rapporten viser utslippsreduksjonene i forhold til skogreferansenivået etter gjennomførte REDD+-tiltak. Prosjektet fortsetter fram til 2023.

Resultatmål: Råvaremarkeder stimulerer til avskogingsfri produksjon i tropiske skogland

Mekong - Mer bærekraftige policyer og praksis i gummiindustrien

Center for International Policy (CIP) får støtte til arbeidet med å kartlegge og analysere verdikjeden for gummi i Mekongdeltaet i Sørøst-Asia og verdikjeden for soya og storfe i Latin-Amerika. Målet er å påvirke industrien til å forplikte seg til en mer bærekraftig produksjon.

Prosjektet har bidratt til mer åpenhet om arealforvaltning og verdikjeder. Partnerne publiserte for eksempel en rapport som hevder at et av verdens største dekkfirma, var medskyldig i og dekket over industriell hogst av over 2 500 hektar regnskog i forkant av lanseringen av sitt flaggskip gummi-prosjekt i Sumatra. Partnerne har også publisert en verdikjedestudie på lateks- og gummitreplantasjer i Laos. Rapporten analyserer utenlandske investorers rolle, spesielt fra Kina og Vietnam, i verdikjeden for gummi og de sannsynlige destinasjonene for gummitrær.

Prosjektet har bidratt til å styrke rettighetene og bedre levekår for urfolk og lokalsamfunn. En studie om landrettigheter i Sørøst-Myanmar viser at bedriftsforpliktelser i gummisektoren har svak omtale av landkonflikt, og anbefaler at internasjonale kjøpere innfører høye standarder for aktsomhets- og klageprosedyrer for å sikre at deres kjøp ikke bidrar til konflikt i Myanmar. Som et resultat av studien etablerte *the Global Platform for Sustainable Natural Rubber (GPSNR)* en klagemekanisme og retningslinjer om nødvendige krav til i medlemmenes gummipolicyer.

Latin-Amerika – mer bærekraftige policies og praksis i soya - og storfeindustrien

Mighty Earths lansering av verktøyet *Soy and Cattle Tracker* har bidratt til mer åpenhet i verdikjeden for storfe og soya. Verktøyet eksponerer ulike selskaper i verdikjedenes tilknytning til avskoging i Brasil.

Mighty Earth har drevet kampanjevirkosomhet både i produsentland som Brasil og Bolivia og i forbrukerland først og fremst i Europa, særlig i Storbritannia. Prosjektet har blant annet lansert nettkampanjer knyttet til styrkede reguleringer for soyaimport til EU.

Øvrige bidrag fra sivilt samfunn for avskogingsfrie forsyningskjeder

European Federation for Transport and Environment har gjennom hele prosjektperioden 2016-2020 bidratt til at EU har vedtatt å utfase biodrivstoff som innebærer høy risiko for avskoging eller annen lite bærekraftig endring av arealbruk.

CDP Worldwide har dokumentert at 58 av 339 undersøkte bedrifter har fjernet produkter forbundet med avskoging eller skogdegradering fra sine forsyningskjeder. Investorer bruker dataene i investeringsbeslutninger og dialog med selskaper.

Solidaridad var sentral i arbeidet med å påvirke myndigheter og private aktører til å støtte klimasmart kaffeproduksjon i Peru og Colombia. De lanserte retningslinjer for en bærekraftig soyasektor i Kina og arbeidet med kjøttprodusenter for å gi opplæring i mer bærekraftige produksjonsmetoder til brasilianske storfebønder.

Resultatmål: Finansmarkeder stimulerer til avskogingsfri råvareproduksjon i tropiske skogland

Aidenvironment har gjennom sitt prosjekt Chain Reaction Research bidratt til at en rekke finansinstitusjoner, blant annet ASN Bank og Morgan Stanley, har vedtatt retningslinjer for avskoging og engasjert seg i selskapers bærekraftarbeid. Ceres publiserte 'The Investors Guide', et verktøy for bedre forståelse av avskogingsdrivere, i 2019 og fulgte i 2020 opp med aktiviteter for å mobilisere og engasjere investorer.

Resultatmål: Redusert skogkriminalitet

Mekong – nytt tiltak mot lovbrudd i skogsektoren

Norad startet i 2020 et samarbeid med fem land i Mekongregionen gjennom UN REDD for å bidra til færre lovbrudd i skogsektoren. Regionen har både eksportører og importører av tømmer og andre skogprodukter, og en betydelig, men ukjent, del er ulovlig. Så langt har arbeidet vært knyttet til oppstart og organisering av arbeidet. De viktigste resultatene i 2020 er gjennomføring av nasjonale og regionale konsultasjoner om tilrettelegging for lovlig handel og bedret styresett i skogsektoren. Dette har ført til at det er etablert plattformer for dialog gjennom prosjektperioden, og at det er definert prioriteringer for arbeidet i de fem landene. Det er ulikt hvor åpent det kan snakkes om ulovligheter i skogsektoren i de forskjellige landene. Det har også vært forsinkelser knyttet til covid-19.

Sivilt samfunn bidrar med informasjons- og påvirkningsarbeid i kampen mot skogkriminalitet

De siste årene har tømmerhandelen mellom Kongobassenget og Vietnam eksplodert, og knytter noen av verdens siste intakte skoger til et av de raskeste voksende asiatiske knutepunktene for tømmerforedling. I 2005 stod Kongobassenget for sju pst. av Vietnams tømmerimport. I 2019 hadde andelen økt til 73 pst. Kamerun er den klart største tømmereksportøren fra Kongobassenget til Vietnam, og er nå det ledende landet for handel med tropisk tømmer. 37 pst. av det tropiske tømmeret som Vietnam importerte mellom 2017 og 2019 er beregnet til å ha en verdi på over sju mrd. kroner. Etter tre år med gransking, klarte miljøetterforskningsorganisasjonen EIA og deres partnere å eksponere et av de aller største trafficking-nettverkene for ulovlig tømmer mellom Kamerun og Vietnam i en rapport lansert i november 2020.

Amazon Conservation (AC) har støttet Perus myndigheter i etablering av et system for nær-sanntids skogovervåkning og respons, Monitoring of the Andean Amazon Project (MAAP) . Rapporter fra MAAP var bakgrunnen for 'Operation Mercury' i 2019, der myndighetene grep inn og stanset ulovlig gruvedrift i det sørlige Peru. I august 2019 var gullgraving i området redusert med 92 pst.

Global Witness har gjennom strategisk kommunikasjon og målrettet påvirkningsarbeid bidratt til revideringen av den kinesiske skogloven. Loven trådte i kraft i 2020 og forbyr kjøp, prosessering og transport av ulovlig tømmer. Loven er et viktig steg i riktig retning for Kina, verdens største importør av tropisk tømmer.

Brasilianske Imazon analyserte og registrerte 51 pst. av alle innkomne avskogingsvarsler (totalt 77 394) i MapBiomass Alert, der de blir brukt av påtalemyndigheter som grunnlag for søksmål mot ulovlig avskoging. Imazon har nylig inngått et formelt partnerskap med påtalemyndighetene i delstaten Pará, som kan gi mer involvering på delstatsnivå og bedre kontroll på kampen mot ulovlig avskoging.

Forest Trends deltar aktivt i Myanmars EITI-nettverk (MEITI), som i 2019 publiserte to rapporter om skogsektoren, som blant annet kastet lys på hvordan Myanmars statlig eide tømmersekskap håndterer profitt. Dette er et viktig steg mot større åpenhet i sektoren.

Global oppslutning: Strategisk kommunikasjon

Mongabay - økt bevissthet om årsaker til avskoging og løsninger for bevaring

Mongabay er et amerikansk nyhetsbyrå som dekker miljøområdet og mottar støtte til to prosjekter.

Prosjektet Mongabay Reporting Network: består av et team journalister som dekker elleve av Klima- og skoginitiativets samarbeidsland med miljøjournalistikk spesielt for disse landene. Artikkelen er rettet mot beslutningstakere, privat sektor, befolkning i skogområder som er påvirket av avskoging og allmenheten.

Mongabay publikasjoner i 2020

Egenproduserte artikler, engelskspråklige	150
Egenproduserte artikler, spanskpråklige	91
Oversettelser fra engelsk, spansk, portugisisk, fransk, kinesisk og italiensk	78
Pageviews engelskspråklige sider	3,4 mill.
Pageviews spanskpråklige sider	i underkant av 585 000
Unike besøk totalt i 2020	1, 9 mill.

Med fokus på Brasil, Ecuador, Peru og Colombia, samt Indonesia og Kongo, økte denne dekningen bevissheten om avskoging og om skogens rolle for klima, samt om positive initiativ som pågår for å bevare skog. Kvinners rolle i skogsbevaring og hvordan covid-19 har påvirket verdens skoger har også vært sentralt i 2020.

Det andre prosjektet publiserer nyhetsrapporter om ulovlig avskoging i Indonesia og Brasil, basert på gravejournalistikk. Målet er at landenes politikere, selskaper, lokalsamfunn og forbrukere bruker rapportene til å diskutere og løse problemene med ulovlig avskoging, og at avskogingen reduseres.

Mongabay og partnere - rapporter, artikler og video	
Rapporter	8
Artikler	88
Oversettelser av artikler	37
Videoer om ulovlig avskoging og driverne	23
Rapporter og artikler lest eller sett	minst 4, 18 millioner ganger
Videoer sett på Facebook og Youtube	2,18 millioner ganger

I 2020 har dette prosjektet resultert i både offentlige etterforskninger og innrømmelser fra privat næringsliv med løfter om å øke kontrollen med forsyningskjeder og endringer i investeringsbeslutninger.

BBC bidrar til økt engasjement og kunnskap om grønn vekst og miljø i Indonesia

Prosjektet er i hovedsak rettet mot ungdom og yngre voksne, og skal skape engasjement og øke kunnskap om grønn vekst og lokale miljøsaker. Prosjektet benytter sosiale medier (Facebook, Instagram, Twitter og YouTube) og når ut med informasjon til 4,7 millioner om grønn vekst og andre miljøsaker, og med mulighet for diskusjon og interaksjon. BBC Media Action har startet produksjon både av en realityserie der unge inspirerende personer viser hvilke tiltak de gjør lokalt for å bedre miljøet og fakta- og diskusjonsprogrammer rettet mot et yngre publikum. Programmene skal vises i 2021, og det er 20 episoder per serie. I tillegg gjennomførte BBC Media Action i 2020 et kurs for ti sivilsamfunnsorganisasjoner (20 deltakere) for å styrke deres kunnskap om miljøtemaer og hvordan de kan kommunisere dette på en god måte.

Norads arbeid med sikringsmekanismer

Hovedandelen av Norads finansiering kanaliseres gjennom partnere som har egne retningslinjer for sikringsmekanismer. Dette gjelder blant annet FN-organisasjoner, utviklingsbankene og andre lands bistandsorganisasjoner. Norad bidrar med kvalitetssikring og innspill i forbindelse med oppdateringer av sikringsmekanismer hos de multilaterale aktørene.

Gjennom FNs skogprogram UN-REDD og Verdensbankens Forest Carbon Partnership Facility (FCPF) støtter Norad arbeid med å forbedre sikringsmekanismer på landnivå i tråd med Cancun-rammeverket i UNFCCC²⁰ og andre relevante standarder. UN-REDD har siden oppstarten bidratt til utforming av sosiale og miljømessige sikringssystemer i 36 land. UN-REDD rapporterte i 2019 om framdrift på arbeidet med sikringsmekanismer i 17 land, herunder sju land som sendte sin første rapport om systemer for sikringsmekanismer til UNFCCC.

CAFI har de siste årene i økende grad vært rettet mot oppfølging av og rapportering på sikringsmekanismer. CAFI og DR Kongos nasjonale REDD-fond (FONAREDD) har et krav om at alle som mottar finansiering skal rapportere på sikringsmekanismer. Rapporteringen har foreløpig vært noe svak da flere av programmene har vært i oppstartsfasen. DR Kongo er landet som har kommet lengst. I DR Kongo tas det i bruk flere verktøy som sikrer sosiale og miljømessige sikringsmekanismer: Rammeloven for miljø, REDD+ monitorering- og evalueringsrammeverket og REDD+ nasjonale sosiale og miljømessige standarder. Disse verktøyene tas i bruk i alle program som implementeres i DR Kongo. Eksempelvis er sosial og miljømessig screening gjennomført før lansering av integrerte provinsprogrammer i Mai

²⁰ United Nations Framework Convention on Climate Change

Ndombe, Orientale, Kwilu. Equateur og Sud Ubangi og strategiske miljøstudier vil tas i bruk for alle reformene som støttes av CAFI i DR Kongo.

Som ledd i forberedelsene av CAFIs resultatbaserte samarbeid med Gabon har CAFI i 2020 bidratt med faglig bistand til utviklingen av Gabons første Safeguard Information System rapport, slik at denne er klar for innsending til UNFCCC før første utbetaling finner sted.

Sivilt samfunns partnere

I tillegg til at Cancun-rammeverket er førende for oppfølgingen av klima- og skogporteføljen, følger Norad etablerte prinsipper for støtte til sivilt samfunn. Norads prinsipper for sivilt samfunn bidrar til å operasjonalisere flere av rammeverkets sikringsmekanismer. De fokuserer på bærekraft, inkludering, partnerskap, legitimitet, etterrettelighet, kostnadseffektivitet og kontekstsensitivitet.

Både midtveisgjennomganger og organisasjonsgjennomganger er viktige kilder for systemanalyser om organisatorisk kompetanse og kapasitet som vurderer elementer som er relevante for Norads oppfølging av sosiale og miljømessige sikringsmekanismer, inkludert *Cancun-rammeverket*.

Oppfølging

Norad er i 2020 gjort kjent med et par brudd på partneres forpliktelser knyttet til sikringsmekanismer. Ingen av disse har vært direkte knyttet til prosjekter under Klima- og skoginitiativet. Tilfellene har blitt fulgt opp gjennom dialog med gjeldende partnere, blant annet anklager mot UNDP og WWF. Norad har samarbeidet med andre givere i oppfølging og/eller i informasjonsinnhenting.

Sivilt samfunn bidrar til sikringsmekanismer

International Work Group for Indigenous Affairs (IWGIA) s partner i Myanmar har gjennom sitt påvirkningsarbeid hatt en avgjørende rolle i arbeidet med å inkludere Cancun-rammeverket i Myanmar's REDD+ Strategy, Safeguard Information System (SIS).

Regnskogfondet har gitt skriftlige og muntlige innspill til Myanmar's utkast til REDD + -strategi og implementering av Cancun-safeguards. Det har vært en positiv politikkutvikling, etter påvirkningsarbeid fra Regnskogfondet og partnere.

Oppfølging av risiko

I etterkant av etatsstyringsmøtet nr. 1, 2020 mellom Klima- og miljødepartementet og Norad ba KLD Norad rapportere på, herunder utarbeide en riskomatrise for klima- og skoginitiativet. Matrisen ble ferdigstilt høsten 2020 og gjør seg fortsatt gjeldende. En oppdatert versjon av matrisen relatert til risiko på portefølje- og forvaltningsnivå vedlegges. Under følger en kort oversikt over hvordan Norad har jobbet med enkelte sentrale risikoer på porteføljnivå.

Bilaterale partnerskap

Peru er et av landene som er hardest rammet av covid-19. Dette satte en stor demper på alle aktivitetene i 2020. I tillegg til et lengre portforbud og begrensninger i nasjonal og internasjonal reisevirksomhet, har pandemien også påvirket markedet, preget av noe varemangel og høyere

kostnader enn vanlig. Som det framgår over er det iverksatt ekstra tiltak i samarbeid med UNDP for å bidra til å redusere konsekvensene av epidemien for spesielt utsatte urfolksgrupper.

2020 har også vært preget av politiske uroligheter i Peru. Det toppet seg da presidenten ble avsatt i riksrettssak i november. Det politisk ustabile landskapet har ført til usikkerhet rundt statlige institusjoner og samarbeidspartnere. Det er tett dialog med KLD og ambassaden om oppfølging.

Guyana har også vært preget av politiske utskiftningen i 2020 og dette har hatt stor effekt på dialogen med myndighetene og framdrift i GRIF-porteføljen. Norad har i 2020 jobbet med å styrke oppfølgingen av GRIF-porteføljen i Guyana med konsulentbistand.

Multilaterale partnere

CAFI opererer i et landskap med høy risiko på mange ulike områder. Norad opplever tidvis at tiltak for å redusere én form for risiko kan bidra til å øke andre former for risiko. Tiltak for å redusere risiko for mislighold har for eksempel ført til mer byråkratisering og mindre utvalg av effektive gjennomførende organisasjoner.

I 2020 har Norad gjort et omfattende arbeid i forbindelse med oppdateringen av CAFIs Terms of References og utviklingen av en operasjonsmanual. Arbeidet fikk gode innspill fra midtveisgjennomgang av CAFI og en fondsgjennomgang utført av Transparency International. Det ble i dette arbeidet blant annet funnet løsninger for å benytte et bredere utvalg gjennomførende partnere, inkludert utvalgte internasjonale sivilsamfunns organisasjoner. Dette kan redusere risiko knyttet til lang oppstarts- og implementeringstid hos mange multilaterale organisasjoner/banker.

Arbeidet opp mot det nasjonale REDD+-fondet i DR Kongo, FONAREDD, har vært utfordrende i 2020. Man har søkt å løse operasjonelle problemer og styrke kommunikasjonen med CAFI som girer. Forbedringsarbeidet vil fortsette i 2021. Det er viktig å unngå at tiltakene for å styrke styringsstrukturene i FONAREDD oppfattes som en overstyring av nasjonale strukturer, og det søkes å bevare et godt forhandlingsklima rundt en ny intensjonsavtale. Det å sikre en forsvarlig og god implementering av investeringer under en ny intensjonsavtale vil imidlertid være det overordnede hensynet.

Sivilt samfunn og covid-19

Norad innførte flere unntak fra avtalekrav for å lette arbeidsmengden og øke fleksibiliteten hos sivilsamfunnspartnerne i KoS-porteføljen under covid-19. Det ble i tillegg gitt en ekstrabevilgning til Regnskogfondet på 24,1 mill. kroner for å gjennomføre tiltak mot covid-19, med fokus på urfolk i Brasil og Colombia. I Brasil førte dette til at 58 600 personer med urfolksbakgrunn fikk tilgang til medisinsk behandling. Matsikkerheten ble styrket for 18 000 personer. I Colombia fikk 188 urfolkssamfunn hjelp med å innføre handlingsplaner for å forhindre spredning av viruset. I tillegg fikk 3 600 familier overlevelsessett tilrettelagt for frivillig isolasjon i to måneder.

Målkonflikt bevaring/utvikling for urfolk

Urfolk som får råderett over skogterritorier står fritt til å benytte arealene som de selv ønsker. Dette kan føre til konflikter mellom et ønske om skogbevaring på lang sikt, og bruk av skogressursene til å bedre levekårene på kortere sikt. Dette er en omfattende problemstilling, som Norad ikke kan avbøte direkte,

men som vi er bevisste på. Den nye sivilsamfunnsporteføljen inneholder både lokale og internasjonale organisasjoner som vil jobbe med urfolksrettigheter gjennom forskjellige innfallsvinkler. Et viktig oppfølgingsarbeid for Norad vil være å kontrollere at disse organisasjonene tar hensyn til denne problemstillingen i sine risikoanalyser og kommer med gode avbøtende tiltak tilpasset situasjonen de står i.

Risikostyring en integrert del av tilskuddsforvaltningen

Norad har solide rutiner for risikostyring i forvaltningen og risiko er et element som følges gjennom hele prosjektsyklusen, fra prosjektvurderinger, i årlig rapportering og i den løpende oppfølgingen av partnere helt fram til prosjektavslutning. Norad skal i sin forvaltning være risikobeviste, men ikke nødvendigvis unngå all risiko. Beslutninger som medfører høy risiko må alltid begrunnes grundig.

Rapportering på reduserte klimagassutslipp knyttet til reiser innen KoS-porteføljen

Det vises til punkt 2.8 i årsrapporten om Norads bidrag til at bistandsbudsjettet i enda større grad enn i dag støtter målene i Parisavtalen for omtale av tiltak for reduserte utslipp fra reiser.

Risikomatrixe Norads arbeid med Klima- og skoginitiativet

I det følgende fokuseres det på risiko på porteføljenivå og forvaltningsrisiko.

Risiko på porteføljenivå

Risiko på porteføljenivå er konsekvens både av risiko på overordnet KoS-nivå og mer spesifikk risiko knyttet til de enkelte porteføljene.

I tråd med tildelingsbrevet kan vi dele Norads portefølje i Klima- og skoginitiativet i følgende porteføljer:

1. Bilaterale partnerskap
2. Multilaterale organisasjoner
3. Grønn vekst og privat sektor
4. Tilskudd til sivile samfunnsorganisasjoner
5. Strategiske avtaler

Bilaterale partnerskap

Risiko er knyttet til forhold i de landene vi har et bilateralt partnerskap med. Norad har landansvar for Peru og Guyana, og forvalter porteføljen av avtaler i disse landene i tråd med dette.

Type risiko	Identifisering	Analyse	Håndtering		
			Risikofaktorer	Sannsynlighet	Konsekvens
Politisk risiko	Politisk ustabilitet / borgerkrig.	Middels i Peru. Høy i Guyana.	Høy Vanskelig eller umulig å drive skogarbeid i landet. Skogarbeidet må stanses eller settes på vent. Får ikke tatt beslutninger om nye prosjekt.	Bygge opp kontaktnett og ha tett dialog med sivilsamfunn som kan drive skogarbeid når de politiske myndighetene er svekket.	Peru: Presidenten ble avsatt i riksrettssak i november. Det politisk ustabile landskapet har ført til usikkerhet rundt statlige institusjoner og samarbeidspartnere. Guyana: Stor politisk ustabilitet etter valg i mars 2020. Store politiske motsetninger i landet. Høy grad av risiko for politisk vold. Ny regjering på plass fra sommeren 2020. Dialog gjenopptatt mot slutten av 2020.
Politisk risiko	Hyppige politisk skifter og utskiftninger av nøkkelpersonell som gir redusert kontinuitet.	Høy Stor grad av utskifting ved politiske skifter i mange land, særlig i Latin-Amerika.	Middels Svekket kontinuitet og kompetanse på mottakersiden. Må etablere nye kontakter og bygge opp ny kompetanse ofte. Forsinker arbeidet og svekker resultatene.	Bygge opp bred kontaktflate og kompetanse så man fortsatt har folk på plass etter et skifte. Ha avtaler som forplikter innkommende myndigheter.	Har vært situasjonen de senere år i Peru. Bedre kontinuitet og god kontakt med politiske myndigheter i Peru de siste to år, men større usikkerhet etter avsettelsen av presidenten i november 2020.
Politisk risiko	Politisk skifte med nytt regime som ikke er interessert i skogagendaen.	Middels / høy Har skjedd i Brasil. Foreløpig ikke så sannsynlig i Peru eller Guyana.	Høy Resultatene som er oppnådd så langt rives ned. Reversering av utviklingen. Avskogingen går opp. Den politiske dialogen stopper opp.	Bygge kontakter og utvikle program også med delstatsmyndigheter og sivilsamfunn i landet.	Peru: Godt forhold til dagens føderale myndigheter og mange delstatsmyndigheter som har skogbevaring høyt på sin politiske agenda. Guyana: Selv om det er store politiske motsetninger mellom de

					to toneangivende politiske partiene i landet, er det i realiteten stor grad av konsensus om å bevare regnskogen. Usikker hvor stor grad dette vil vare når landet har muligheter til store olje-gassinntekter.
Risiko knyttet til skogarbeidet	Svak forankring av program eller prosjekt hos føderale eller delstatsmyndigheter.	Middels / lav	Middels Svak fremdrift i programmene. Lav bærekraft og dermed redusert sannsynlighet for varige resultater.	Sikre politisk forankring hos føderale og delstatsmyndigheter når man inngår nye avtaler.	
Risiko knyttet til Covid19	Manglende kapasitet til skogarbeid	Høy	Middels Håndtering av Covid19 krever så mye ressurser at skogagendaen settes på vent. Reduserte muligheter til innreise gjør det vanskelig å følge opp.	Akseptere at prosjekter blir forsinket. Forenkle krav til rapportering.	
Risiko knyttet til Covid19	Urfolks og lokalbefolknings levekår /overlevelsesmuligheter svekkes	Høy	Høy Covid19 er en særlig helseutfordring for urfolk. Kan svekke deres levekår betydelig og gjøre at de og annen lokalbefolkning i mindre grad kan fungere som beskyttere av regnskogen.	Inkludere bekjempelse av og beskyttelse mot Covid19 i avtaler med partnere.	Beskyttelse mot Covid 19 og støtte til gjenreising etter pandemien inkludert i avtale med UNDP i Peru.
Risiko knyttet til Covid19	Skogtiltak nedprioriteres til fordel for økonomiske stabiliseringspakker som kan gå på bekostning av skogen.	Høy	Middels / lav Covid19 har ført til kraftig økonomisk tilbakegang også i Peru. Tiltakspakker for økonomisk stabilisering kan prioritere kortsiktig økonomisk vekst og arbeidsplasser på bekostning av skogen		

Multilaterale partnerskap

Multilaterale partnerskap som forvaltes i Norad omfatter:

- Central African Forest Initiative (CAFI)
- UN-REDD
- FCPF – Readiness Fund (Verdensbanken)
- Forest Investment Program (FIP) (Verdensbanken)
- Det Grønne Klimafondet GCF

I noen av disse partnerskapene er Norge den dominerende giveren (CAFI, UN-REDD). I andre er Norge en av mange givere (FCPF, FIP, GCF). Ikke alle risikoene nedenfor er aktuelle i alle partnerskapene.

Type risiko	Identifisering	Analyse	Håndtering		
			Risikofaktorer	Sannsynlighet	Konsekvens
Begrenset innflytelse	Som en av mange givere har Norge liten innflytelse over valg av prosjekter	Middels / høy Prosjekter må godkjennes gjennom konsensus eller flertall. Dette betyr at ikke alltid prosjekter som er viktig for Norge blir prioritert.	Middels / lav Partnerskapet ikke i tråd med Norges prioriteringer. Fører til manglende oppnåelse av norske mål.	Argumentere godt for norske interesser. God og tett dialog med andre givere med sammenfallende interesser som Norge.	I det grønne klimafondet har REDD+ prosjekter alltid blitt godkjent med bred støtte fra utviklings- og industriland
Implementeringsrisiko	Treg implementering av prosjekter fra multilaterale aktører (FN, Verdensbanken)	Høy Mange etapper eller vurderinger før et prosjekt kan godkjennes og implementeres	Middels / høy Manglende oppnåelse av resultater fordi det tar lang tid for prosjektene og programmene blir implementert på bakken. Avskogingen forverres mens prosjektene venter på å bli gjennomført.	Tett oppfølging av implementerende partnere (Jfr Lomøyrappen om tettere oppfølging av multi). Åpne for konkurranse ved å inkludere for eksempel INGO.	En utfordring blant annet i CAFI og FCPF (Verdensbanken). I løpet av 2020 har CAFIs Terms of References blitt oppdatert for å legge til rette for et bredere utvalg implementerende partnere.
Implementeringsrisiko	Prosjektene leverer ikke forventede resultater på bakken	Høy Mange faktorer som politisk vilje eller inkludering av lokalt samfunn kan påvirke selve implementeringen av prosjekter	Høy Manglende oppnåelse av resultater	Tett oppfølging av implementerende partnere. Avslutte dårlige prosjekter.	REDD+ i enkelte land som Tanzania har fått kritikk for dette.
Finansiell risiko	Få andre donorer enn Norge.	Høy Norge er hovedgiveren til REDD+, andre land som Tyskland og UK gir også finansiering til REDD+	Høy Norge nesten alene om å finansiere det multilaterale samarbeidet. Mister noe av poenget med multilateralt samarbeid.	Dialog med andre potensielle donorer. Stille krav om flere donorer for å fortsette samarbeidet.	En utfordring bl.a. i UN REDD

Grønn vekst og privat sektor

Omfatter Mighty Earth, GGGI og PAGE.

Type risiko	Identifisering	Analyse	Håndtering		
			Risikofaktorer	Sannsynlighet	Konsekvens
Vanskelig målbare resultater	Vanskelig å måle direkte effekter av arbeid overfor privat sektor. Hvor mye av adferdsendringer som skyldes påvirkningsarbeid og hva ville uansett bli gjort er vanskelig å dokumentere.	Høy	Middels / lav Vanskelig å rapportere utad om resultater av bruk av midler. Kan gi svekket oppslutning om bistanden.	Rapportere på det som er mulig å måle (output), som indirekte bidrar til å nå overordnede mål. Ha et godt strategisk overordnet rammeverk for KoS.	I Mekong-prosjektet implementert av blant annet ME er det vanskelig å bekrefte at selskapene har endret politikken på grunn av ME. Selskapene pleier ikke å offentligere hvorfor de endret holdning. Dette kan også være på grunn av ulike aktører og faktorer.

Tilskudd til sivilsamfunnsorganisasjoner

Type risiko	Identifisering	Analyse	Håndtering		
	Risikofaktorer	Sannsynlighet	Konsekvens	Avbøtende tiltak	Rapportering
Målkonflikter	Målkonflikter mellom bevaring av naturskog/verneområder og levekår for urfolk som er avhengig av skogen	Høy	Høy	Viktig del av ny skogutlysning for sivil samfunn.	
Operasjonell risiko	Uforholdsmessige klimagassutslipp pga. utstrakt flyvirksomhet - lang avstand til samarbeidsland, og strategi med globalt påvirkningsarbeid og alliansebygging	Høy	Lav	Eget miljøprosjekt igangsatt i Norad der både egne og partners reduserte klimautslipp er sentralt.	

Strategiske avtaler

Omfatter BBC Media Action (Return to the forest), Mongabay, Governors, Transparent global reporting on forest resources (FRA), RRR+ og Tenure Facility.

Type risiko	Identifisering	Analyse	Håndtering		
	Risikofaktorer	Sannsynlighet	Konsekvens	Avbøtende tiltak	Rapportering
Sikkerhet for partnere	Arbeid med dokumentasjon og rapportering av avskoging kan utsette partnere for fysisk fare. i flere skogland.	Høy	Høy Personer som arbeider for partnere kan bli arrestert, fysisk mishandlet eller drept.	Dialog med partnere om fokus på sikkerhet hos medarbeidere.	Vi har dessverre eksempler på at miljøforkjempere, urfolksaktivister og journalister har blitt drept eller mishandlet i skogland.

Forvaltningsrisiko

Her menes risiko for at de ulike avtalene og porteføljene ikke forvaltes som forventet. Dette omfatter både risiko for misligheter og risiko for ineffektiv bruk av midler eller tidsbruk. Risikoen kan skyldes forhold enten hos forvalter (KLD, Norad, ambassadene) eller hos partner. Som forvaltere plikter vi å forvalte de tildelte midlene på en så effektiv måte som mulig og sikre at midlene anvendes der de er tiltenkt av bevilgende myndighet. Forvaltningen av midlene er blant annet regulert i Statens økonomireglement

Selv om risiko for manglende måloppnåelse og forvaltningsrisiko her er skilt fra hverandre, så påvirker de hverandre og det er ikke alltid et like tydelig skille. For eksempel dersom en stor del av midlene til et prosjekt forsvinner i korrupsjon eller ineffektiv forvaltning så blir det gjerne også dårlig resultatoppnåelse for prosjektet.

Risiko for manglende måloppnåelse og forvaltningsrisiko kan i mange tilfelle være komplementær. Forsvinner mye av midlene i misligheter, oppnår man også dårligere resultater. Det kan imidlertid også i noen tilfelle være en motsetning. For mye fokus på risiko for misligheter kan føre til treg implementering av prosjektene på grunn av omfattende saksbehandling og at mye av midlene går til administrasjon fremfor tiltak på bakken, og dermed dårligere resultatoppnåelse.

Type risiko	Identifisering	Analyse	Håndtering		
	<i>Risikofaktorer</i>	<i>Sannsynlighet</i>	<i>Konsekvens</i>	<i>Avbøtende tiltak</i>	<i>Rapportering</i>
Tverrgående hensyn. Utsiktede negative konsekvenser ved korrupsjon	Mislighold eller misbruk av midler Midler havner hos korrupte ledere eller tjenestemenn som følge av korrupsjon i mottagerlandet	Middels	Høy Midlene blir ikke brukt i tråd med formålet. Dette medfører mindre sannsynlighet for å nå målene med samarbeidet. Bringer bistanden i vanry.	Fokus på anti-korrupsjon gjennom alle faser av samarbeidet. Tett oppfølging av partnere med krav til revisjon av regnskap. Null-toleranse for korrupsjon. Gjøre organisasjons-gjennomganger, følge opp krav til regnskap og revisjon av alle underpartnere og gjøre flere stikkprøver. Opprettholde sanksjoner ved mistanke eller dokumentert brudd på avtale.	Obligatorisk i årlig rapportering
Tverrgående hensyn. Utsiktede negative konsekvenser for kvinners rettigheter og likestilling og menneske-rettigheter.	Diskriminering eller manglende måloppnåelse for jenter og kvinner i tiltakets målgruppe Brudd på MR-konvensjoner (urfolks rettigheter, landrettigheter, funksjonshemmede, ansvarlig næringsliv).	Høy/middels Stor variasjon i bevissthet om risiko og hvordan analysere	Middels/ høy avhengig av hva målet med tiltaket er	Etterspørre analyse og avbøtende tiltak fra designfase (legge vekt på dette i søknadsvurdering/BD) og gjennom hele prosjektsyklusen. Vurdere behov for å allokere budsjett til håndtering av risiko for tverrgående hensyn.	Obligatorisk i årlig rapportering. Krav om særskilte tiltak for partnere som har vært knyttet til saker med beskyldninger om MR-brudd.
Utsiktede konsekvenser ved ikke å følge Cancun Safeguards	Manglende referanser i prosjektbeskrivelser og rapportering	Middels	Middels/høy	Vedtatt om ytterligere retningslinjer for safeguard rapportering. Vurdere å inkludere eksplisitt i fremtidige avtaler Forankre arbeidet hos lokale partnere.	
Utsiktede konsekvenser ved ikke å følge Free and Prior Informed Consent (FPIC).	Rapporter om varierende grad av lokal deltakelse.	Middels	Middels	Følge Norads prinsipper om støtte til sivil samfunn. Forankre arbeidet hos lokale partnere.	
Mislighold av midler	En del av midlene går til å berike partner eller subpartner gjennom overfakturering og uriktig rapportering av faktiske utgifter	Middels	Høy Lavere måloppnåelse fordi en del av midlene blir brukt til å berike avtalepartner fremfor å bli brukt i tråd med formålet. Bringer bistand i vanry.	Tett oppfølging av partner gjennom kontroll av regnskap. Stans i alle utbetalinger og eventuell krav om tilbakebetaling ved mistanke om uriktig rapportering om bruk av midlene. Involvering av Norads varslingsteam ved behov.	Har god dialog med Norads varslingsteam
Operasjonell risiko	En uforholdsmessig stor andel av midlene går til administrasjon,	Middels	Middels Lavere måloppnåelse på grunn av	Tett oppfølging av partnere. Gjennomgang av finansiell rapportering før avtaleinngåelse og under gjennomføring av	Har tett og løpende dialog med FORVALT.

	mange mellomledd, etc hos partnere.		ineffektiv bruk av midlene. Kan bringe bistand i vanry.	prosjektet. Involvere FORVALT i gjennomgang av finansiell rapportering. Vurdering opp mot benchmark for administrative utgifter.	
Operasjonell risiko	Seksuell trakassering i programmer som støttes	Middels/ høy	Høy	Som oppfølging på #metoo har Norad etterspurt partneres policyer for å forhindre, avdekke og følge opp saker som berører seksuell trakassering eller overgrep. Dette kommer i tillegg til eksisterende tiltak.	Tematikken integrert i oppdatering av CAFIs Terms of References.
Program-relatert risiko	Få varsler om misligheter i KoS-porteføljen som kan skyldes lav bevissthet om avtalens krav om varsling.	Middels	Middels	Bevisstgjøring av partnere.	
Uklart landskap av private aktører og sivilsamfunns-partnere i samme konsortie eller nettverk.	Tilskudd til flere aktører, som har til dels overlappende agendaer og prosjekter, og har underavtaler med hverandre. Ustrukt bruk av (dyre) konsulenter.	Høy	Middels/lav Spørsmål om kostnadseffektivitet	Kartlegge nettverk og avklare roller og ansvar. Dokumentere merverdi Unngå «double dipping.»	Norad følger opp sivilsamfunns-porteføljen, bl.a. gjennom organisasjons-gjennomganger og feltbesøk. Vi har også igangsatt partnervurderinger.
Oppfølging av avtale-forpliktelser inkl. av underpartnere på økonomistyring	Rutiner for anskaffelser, revisjon og anti-korrupsjonsarbeid følges ikke alltid systematisk opp helt ned til laveste nivå/partner. Manglende dokumentasjon for å verifisere.	Medium	Høy	Felles oppfølging og styrket respekt for gjeldende krav, eventuelt sammen med andre givere. Avtaler med underpartnere på kvalitetssikres for «compliance».	
Program-relatert risiko	Usikkert om alle tilskuddsmottakere i KoS-porteføljen har oppfølgingsmodeller av lokale partnere som innebærer krav til åpenhet rundt lokale organisasjoners totale finansielle situasjon.	Middels	Høy	Foreslår kartlegging av mottakeres oppfølging og/eller informasjon om problestillingen til mottakerne	
Intern risiko	Forvaltning og oppfølging av tiltakene er ikke god nok grunnet en variert og kompleks portefølje med omfattende avtaler som krever høy og effektiv faglig og	Lav/ Middels	Middels/ Høy	Forvaltnings-gjennomganger som ser på etterlevelse av regelverket, men er også i ferd med å styrke vurderinger av kvaliteten på forvaltningen	Gjennomføres ikke nå pga reiserestriksjoner. Jakarta er blant de utsatte gjennomgangene. Norad følger opp sivilsamfunns-

	forvaltningsmessig kompetanse.			Obligatorisk rådgiving av resultat-, risiko- og økonomistyring i alle Norad finansierte prosjekter over 100 mill. kroner, forut for endelig beslutning om støtte. Videreutvikling og styrking av GMA og integrering med Tilskuddsportalen.	porteføljen, bl.a. gjennom organisasjons-gjennomganger og feltbesøk. Vi har også igangsatt partnervurderinger.
Intern risiko	Brudd på ODA-regelverket som følge av gråsoner knyttet til klima- og skog/klimakonvensjonen som et globalt fellesgode og nytteeffekter som i hovedsak skal være rettet mot utviklingsland	Middels / lav	Middels / lav Norge får ikke godskrevet tiltaket som ODA-finansiering. Kan medføre at bistanden kommer under Stortingets mål for ODA-godkjent bistand. Politisk kritikk.	Involvering av statistikkseksjonen ved inngåelse av avtaler der man er i tvil om er i tråd med ODA-regelverk. Sammenligninger med andre, lignende avtaler og internasjonal praksis.	Så lenge gevinsten av tiltaket kommer befolkningen i utviklingsland til gode er tiltaket innenfor ODA-godkjent bistand, I globale fond er praksis at så lange mer enn 90 (?) prosent av utbetalingene fra fondet går til ODA-land kan bidraget regnes som ODA.
Intern risiko knyttet til COVID 19	Redusert arbeidskapasitet (pga. stengte skoler, arbeidsplasser, hjemmekontor og økt sykefravær) i Norad og hos våre partnere.	Høy Dette er et reelt problem pr i dag	Middels Fare for forsinkelser, behov for å lempe på krav	Tilrettelegging for Norads ansatte i hjemmekontor (økt fleksibilitet arbeidstid, teknisk utstyr, opplæring, kommunikasjon)	Medarbeidere har vist betydelig tilpasningsevne og opprettholdt høy arbeidskapasitet. Enkelte oppgaver er satt på vent og nedprioritert. Etter hvert som koronaepidemien drar ut, må det forventes at arbeidskapasiteten på hjemmekontor svekkes noe.
Intern risiko knyttet til COVID 19	Store restriksjoner på reisevirksomhet, bevegelsesfrihet og mulighet for oppfølging av partnere og prosjekter.	Høy Problem i dag	Middels Ingen reisevirksomhet mulig	Bruk av videokonferanser o.l. Tett kontakt med ambassadene.	
Intern risiko knyttet til COVID 19	Våre tilskuddsmottakere rapporterer om en vanskelig arbeidssituasjon, hvor operasjonelle aktiviteter må prioriteres	Høy	Middels Forsinkelser Redusert kvalitet og resultatoppnåelse	Tiltak for raskere effektivisering av utbetalinger: -Prioritering -Tillempling av regelverk	
Intern risiko knyttet til COVID 19	Redusert kvalitet på tilskuddsforvaltning.	Middels	Høy Misligheter, svake budsjetter og svak resultatmåling.	Skille mellom velkjente «trygge» partnere, og nye/ukjente. Unntak fra regelverk kun når nødvendig og etter individuell vurdering.	Har midlertidig ikke krav om egenandel for sivilsamfunnet, har økt fleksibilitet i avvik fra budsjett.

Norads evalueringer, rapporter, studier mv. 2020 (utført eller bestilt av Norad)

Hvor	Type dokument	Gjennomført av	Tittel
Årsrapport mm.			
	Årsrapport Evaluering	Norad, Evalueringsavd.	Annual Report 2019/2020 From knowledge to implementation
	Årsrapport Evaluering	Norad, Evalueringsavd.	Årsrapport 2019/2020 Fra kunnskap til gjennomføring
	Evalueringsprogram	Norad, Evalueringsavd.	Evalueringsprogrammet 2020 - 2022
	Evalueringsprogram	Norad, Evalueringsavd.	Evaluatoin Programme 2020 - 2022
	Strategi	Norad	Strategy 2020 - 2025 The Knowledge Bank
	Strategi	Norad	Kunnskapsbanken: Strategi 2020 - 2025
	Retningslinjer	Norad	Statistical Classification Manual
	Årsrapport	Norad	The Oil for Development programme – annual report 2019
	Årsrapport	Norad	Fish for Development – annual report 2019
	Håndbok	Norad	NORHED II – Programme Document
	Årsrapport	Norad	Norads Årsrapport 2019
	Strategi	Norad	Tax for Development Strategy 2020 - 2025
	Strategi	Norad	Hav for Utvikling - styringsdokument
	Årsrapport	Norad	Varslingsteamets Årsrapport 2019
Region/land			
Afrika sør for Sahara	Rapport Diskusjon	Norad	Bærekrafts- og gjeldsutfordringer i Afrika sør for Sahara
Uganda	Evaluation Brief	Particip GmbH	Country Evaluation Brief - Uganda
Ghana	Evaluation Brief	Particip GmbH	Country Evaluation Brief - Ghana
Indonesia	Evaluation Brief	Particip GmbH	Country Evaluation Brief - Indonesia
Niger	Evaluation Brief	Particip GmbH	Country Evaluation Brief - Niger
Colombia	Evaluation Brief	Particip GmbH	Country Evaluation Brief - Colombia
Somalia	Evaluering	Tana Copenhagen/CMI	Norway's Engagement in Somalia 2012-2018
Sør-Sudan	Evaluering	Tana Copenhagen/ Overseas Dev. Inst./ CMI	Blind Sides and Soft Spots – An Evaluation of Norway's Aid Engagement in South-Sudan
Nepal	Gjennomgang	Multiconsult	Energize Nepal 2016-2019 Mid-term review and Appraisal of Upscaling Proposal
Global			
	Norad-rapport Diskusjon	Konsulent Torun Reite	Gender responsiveness in public financial management in Norway
	Norad-rapport Diskusjon	Norad	Sosiale sikkerhetsnett og kontaktoverføringer – en kunnskaps- og erfaringsoppsummering
	Norad-rapport Diskusjon	Norad	Et nytt energiprogram – fra olje for utvikling til bred energibistand
	Norad-rapport Diskusjon	Norad	Bistand i koronapandemiens kjølvann
	Norad-rapport Diskusjon	Frode Lindseth, Skatteetaten	Reforms of Tax Administration and Systems: A Mapping of Current analytical Tools and Frameworks
	Norad-rapport Diskusjon	Arne Disch/Kirsten Sandberg Natvig	Addressing Risks in Trust Funds: Lessons Learned and Possible Responses
	Evaluering	Evalueringsavdelingen/ DEval	Lærdommer fra evalueringer av kontantoverføringer
	Evalueringsstudie	Ternström AB	Kvalitetsvurdering av desentraliserte evalueringer
	Evaluering - kartlegging	Chr. Michelsens Institutt (CMI)	Responding to the Covid-19 Pandemic – Early Norwegian Development Aid Support

	Evaluering	Nordic Consulting Group (NCG)	Norway's Anti-Corruption Efforts as part of its Development Policy and Assistance
	Evaluering	Anaysis for Economic Decisions (ADE)/ Scanteam	Norway's Aid Concentration
	Evaluering	Itad/CMI	Norwegian Aid Administration's Approach to Portfolio Management
	Evaluering	Chr. Michelsens Institute (CMI)	Norwegian Development Assistance to Private Sector Development and Job Creation
	Gjennomgang	HERA	Sexual and reproductive health and rights Portfolio Review
	Partnervurdering	HERA/NCG	Partners Assessment Mercy Ships
	Partnervurdering	HERA/NCG	Partner Assessment – Non-communicable diseases Alliance

Norads verv i styreverv mv. - for oppdatering pr. 31.12.2020 Vedlegg 4

Forum	Tema	Norads verv
ABS Initiativet	Program for å styrke afrikanske lands muligheter til å dra fordeler ved utveksling av genetiske ressurser.	Medlem i programstyret
Amplify Change	Flergiverfond SRHR inkl kjønnslemlestelse	Medlem i programstyret
AtScale - Global partnership for Assistive Technology	Hjelpemidler for personer med funksjonsnedsettelse	Medlem i 'Forming Committee'
The Biodiversity Finance Initiative (BIOFIN)	Naturmangfold i lands økonomiske beslutninger og lønnsomme investeringer	Medlem i styringskomité og rådgivende komité
Building Evidence in Education (BE2)	Forskningsnettverk av givere	Medlem av styringskomité
Central African Forest Initiative (CAFI)	Klima- og skoginitiativet	Styreplass, deler med KLD
Consortium of International Agricultural Research (CGIAR)	Landbruksforskning	* Styremedlem * Styreverv i System Council; deltaker i European Group og medlem i Audit and Oversight Committee
Convention on Biological Diversity (CBD)	CBD Conference of the Parties (CoP) og andre relaterte møter	Inngår i forhandlingsteam
Data 4 Decisions (D4D, IMF)	Økonomisk statistikk og kapasitetsbygging i nasjonale statistikkbyråer	Medlem av styringskomité
Employment and Skills for Eastern Africa (E4D/SOGA)	Yrkesopplæring og sysselsetting i Øst-Afrika	Rådgiver for UD's medlem i programstyret og rådgivende forum
Education cannot wait (ECW)	Utdanning i krise og konflikt	Medlem i flere arbeidsgrupper (Education Technical Reference Group, Gender Reference Group, Summative Evaluation Advisory Group)
Energising Development (EnDev)	Partnerskap med Tyskland, Nederland, Sverige, Sveits og UK	Medlem, Consultative Group
EnPe-programmet (energy and petroleum)	Støtte til kapasitetsutvikling til høyere utdanning og forskning	Representant og vararepresentant 2013-2020
Energy Sector Management Assistance Program (ESMAP)	Energi, utfasing av fossile subsidier, vannkraftfasilitet	Medlem, Consultative Group
ENVIRONET	Miljønettverk under OECD DAC	Medlem
Every Woman Every Child (EWEC) Innovation Marketplace	Nettverk/partnerskap for skalering av helse-innovasjoner	Medlem i programstyret (Steering committee)
Extractive Industries Transparency Initiative (EITI)	Åpenhet i utvinningssektoren	Styremedlem (vara i 2018-2019, medlem 2019-2020)
Forest Carbon Partnership Facility Readiness Fund (FCPF RF)	Klima og skoginitiativet	Styremedlem
Forest Investment Programme (Under Climate Investment Fund)	Klima- og skoginitiativet	Medlem i subcommittee
Global Alliance to monitor learning outcomes (GAML)	Faglig partnernettverk for monitorering av læring innenfor bærekraftsmål 4	Medlem
Global Environment Facility (GEF)	Miljøfond	Rådgiver for styrerepresentant fra UD
Global Energy Efficiency and Renewable Energy Fund (GEEREF)	Fornybar energi	Medlem i investeringskomiteen
Global Financing Facility (GFF)	Finansieringsmekanisme og flergiverfond for kvinner, barn og unges helse.	Varamedlem i Investor Group Varamedlem i Trust Fund Committee: programstyre
Global Monitoring Report (GEM)	Uavhengig årlig rapport	Medlem i Advisory Board
Global Partnership for Education (GPE)	Flergiverfond (FIF) i Verdensbanken. Norge er i styregruppe med UAE, Irland og Finland	Medlem i finanskomiteen (Finance and Risk Committee FRC)
Health Data Collaborative	Faglig partnerskap om helseinformasjon-systemer	Medlem i styringsgruppe (og co-chair)
Human Reproductive Health (HRP), special research program	Spesialprogram i WHO med eget programstyre. SRHR	Medlem i programstyre (Policy and Coordination Committee)
IMF Data for Development	Kapasitetsbygging innen nasjonal statistikk (makroøkonomi)	Medlem i styringskomité
Inclusive Education Initiative	Inkluderende utdanning. Flergiverfond i Verdensbanken	Rådgiver for styremedlem for UD i Partnership Council
InfoDev	Flergiverprogram - Investeringer, utvikling	Representant i styringskomité
International Finance Corporation (IFC) - African Development Partnership	Investeringer, utvikling	Representant i styringskomité
Intosai Donor cooperation	Internasjonalt samarbeid, riksrevisjon	Representant i styret og arbeidsgruppe
Managing Natural Resource Wealth, IMF	Petroleumsinntektsforvaltning, herunder skatt	Styremedlem
The Multilateral Organisation Performance Assessment Network (MOPAN)	Nettverk for vurdering av multilaterale organisasjoner	Representerer Norge på vegne av UD

Nordisk Mikrofinans Initiativ (NMI)	Mikrofinans	Chair: komite for teknisk assistanse
Nordisk Mikrofinans Initiativ (NMI)	Mikrofinans	Chair: investeringskomiteen
OECD/ DAC	Community Workshops – resultatarbeid og metodikk	Representerer Norge på vegne av UD
Ozonfondet	Klima, ozon. Fond opprettet under Montrealprotokollen	Styreplass sammen med Miljødirektoratet
Paris21	Kapasitetsbygging innen nasjonal statistikk	Medlem av styringskomité
Partnership for maternal, newborn and child health (PMNCH)	Partnerskap for mødre-, nyfød- og barnehelse	Medleder i Advocacy Working Group 2020 -
PEFA-programmet	Offentlig finansforvaltning	Representant i styret
PISA for Development	Program for måling av læringsutbytte, administreres av OECD	Medlem i International Advisory Group
Pollution Management and Environmental Health Program (PMEH)	Sektorfaglig trust fund	Styremedlem
Pilot Programme on Climate Resilience (PPCR)	Klimatilpasning	Deltaker i styringskomité
Private Finance Advisory Network, UNIDO/REEEP	Klima, teknologi tilpasning og utslipp. Sektorprogram i prosjekt UNIDO	Medlem i styringskomiteen
PROBLUE	Havfond i Verdensbanken	Rådgiver for styrerepresentant fra UD
Results in Education for All Children (REACH)	Flergiverfond i Verdensbanken. Resultatbasert finansiering av utdanning	Leder i giverkomiteen
Robert Carr Fund (RCF)	Flergiverfond rettet mot regionale og globale nettverk av sivilt samfunnsorg.- hiv, marginaliserte og sårbare grupper. Administreres av Aids Fonds (NL)	Styremedlem i programstyre
Safe Abortion Action Fund (SAAF)	Flergiverfond trygg og lovlig abort rettet mot sivile samfunnsorganisasjoner	Styremedlem i programstyre
Saving Lives at Birth	Innovasjonprogram Forvaltes av Grand Challenges Canada	Medlem i programstyre
Scaling Up Nutrition (SUN) Movement	Ernæring	Deltaker i givernetverk
The Sustainable Energy Fund for Africa (SEFA)	Ren energi (sektorfaglig trust fund, Afrikabanken)	Styrerepresentant/rådgivende komité
Solutions for youth employment (S4YE)	Koalisjon utviklingsaktører, privat sektor og NGOer om jobbskaping for unge	Medlem i styret siden 2017. Vervet ble avsluttet høsten 2020 i samråd med departementet.
Special Programme for Research and Training in Tropical Diseases (TDR)	Spesialprogram i WHO med eget programstyre. Tropesykdomsforskning. Norge deler sete med Sveits	Medlem i programstyret Joint Coordinating Board
Global Tax Program – Verdensbanken	Skatt	Medlem i programstyre
Revenue Management Trust Fund – IMF	Skatt	Medlem i programstyre
Tax Administration Diagnostic Assessment Tool (TADAT)- IMF	Skatt	Medlem i programstyre
Platform for Collaboration on Tax	Skatt	Medlem i programstyre
Teacher Task Force (Lærerinitiativet)	Internasjonalt partnerskapsnettverk, administreres av UNESCO	Medlem i styringskomité, Co-chair fra 2015
The Alliance for Health Policy and Systems Research (AHPSR), special research program	Spesialprogram i WHO med eget programstyre. Helseystem og policyforskning	Medlem i programstyre
The Global Book Alliance	Partnernetverk administrert av USAID, Det globale digitale bibliotek (GDL) inngår her som norsk bidrag	Medlem i programstyre (Steering Committee)
The Inter-Agency Network for Education in Emergencies (INEE)	Faglig nettverk og koordineringsplattform for utdanning i krise og konflikt	Medlem i styringsgruppe (Steering Committee)
Think Tank Initiative	Støtte til tankesmier i sør	Styremedlem
Universal Health Coverage UHC2030	Faglig nettverk og koordineringsplattform for helseystemer, administreres av WHO	Medlem i referansegruppe (Reference Group) og arbeidsgruppe (Accountability Working Group)
UN Capital Development Fund (UNCDF) Last Mile Trust Fund	Access to finance and digitalization	Medlem i styringskomité
UN Population Fund (UNFPA) Supplies	UNFPA program med eget programstyre	Medlem i styrekrets med Nederland og Tyskland
UN REDD	Klima- og skoginitiativet	Medlem av Executive Board

UNITAID styre	Flergiverfond administrert av WHO, innovasjon og utvikling av nye produkter for forebygging, diagnostisering, og behandling av hiv, tuberkulose og malaria	* Styremedlem (Executive Board) * Medlem i finanskomite (Finance and Accountability Committee FAC) * Medlem i strategikomite (Policy and Strategy Committee PSC)
United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC)	Conference of the Parties (CoP) og andre relaterte møter	Inngår i forhandlingsteam
Vaksinealliansen GAVI	Roterende styre og varaplass innenfor styregruppen (Norge, Sverige, Nederland)	* Varastyremedlem 2019-2020 * Medlem i programkomiteen (Programme and Policy Committee PPC) * Medlem i revisjons- og finanskomite (Audit and Finance Committee AFC)
Water Supply and Sanitation Collaborative Council (WSSCC)	Vann og sanitær	Deltaker i giverkomité og styringskomité
Working for Health (MPTF)	Flergiverfond - Helsepersonell, samarbeid WHO, ILO og OECD. Administreres av UNDP	Styremedlem (Steering Committee)
WP-Stat, OECD/ DAC	Bistandsstatistikk	Representerer Norge på vegne av UD

Konferanser, seminar mv. arrangert av Norad/med Norad som medarrangør 2020					Vedlegg 5
Column1	Måned	Type arrangement	Sted	Medarrangør, panel mv.	
Norsk lansering av Human Development Report 2020	desember	Digitalt		Med blant andre leder av UNDP, utviklingsministeren og Norads direktør	
Hva gjør Norge for å stoppe ulovlig kapitalflukt fra korrupsjon, hvitvasking og skatteunndragelse?	desember		Digitalt	Statssekretær Jacobsen/UD, Dir. Solhjell/Norad, Prof. Schjelderup/NHH og leder av Kapitalfluktutvalget 2009, Dir Funnemark/Skatteetaten, Daglig leder Klæboe-Jakobsen/Tax Justice Network Norge, Leder Lønseth/Økokrim og avdelingsleder Wahlberg/Industri Energi	
Myndighetsforum	desember	Webinar	Digitalt		
Ghana: Fra fattig bistandsmottaker til mellominntektsland. Evalueringsavdelingen i Norad samler internasjonale evalueringfunn om Ghanas utvikling. Hvor går veien videre?	desember		Digitalt	Norges ambassadør, Accra og seniorforsker Amundsen/CMI	
Lansering av resultatportalen (www.bistandsresultater.no)	desember	Pressekonferanse med demo	Digitalt	UD KOMM, med utviklingsminister Ulstein og Norad	
Lærdommer fra internasjonal bistand til Colombia	november		Digitalt	Sanberg Natvig/Particip GmbH, underdirektør	
Møte med ekstern ressursgruppe på moderne slaveri	november	Webinar	Digitalt	Utviklingsminister Ulstein, direktør Solhjell/Norad, ekstern ressursgruppe på moderne slaveri v/Kobbeltvedt (Rafto-stiftelsen), underdirektør Mathisen og seniorrådgiver Bugge/Norad	
Norwegian management of risks in fragile states. An increasing share of Norwegian aid goes to countries in fragile situations. The Evaluation Department in Norad invites to a debate on risk management in fragile and conflict affected countries.	oktober		Digitalt	Statssekretær Hagen/UD, forsker M. H. Gaas, regionale direktører i NRC og Redd Barna og landdirektør i den nordiske internasjonale støttegruppen i Somalia.	
Hva er nettpedagogikk?	oktober	Webinar	Digitalt		
The anti-corruption effort in Norwegian development policy and assistance. A new evaluation assesses Norway's anti-corruption efforts as part of its development policy and assistance.	september	Webinar	Digitalt	Statssekretær Hagen/UD, Søreide/NHH, Vaillant/Particip GmbH og Kihara (Somalia Humanitarian Fund, OCHA).	

Kapasitetsutvikling i krise - eller en ny normal?	september	Webinar	Digitalt	
Nettsvindel mot norsk bistand – lærdommer og erfaringer	september	Webinar	Digitalt	
Bedriftsstøtte for næringsutvikling - fornybar energi. For potensielle søkere	september	Webinar	Digitalt	Samarbeid med Innovasjon Norge og Norwegian Energy Partners
Bedriftsstøtte for næringsutvikling. For potensielle søkere	september	Webinar	Digitalt	Samarbeid med Innovasjon Norge og NABA
Slik søker du om #infostøtte. Møte om informasjonsstøtten.	august	Webinar	Digitalt	
Myndighetenes rolle i kriser	juni	Webinar	Digitalt	Folkehelseinstituttet
Hvordan kombinere høye mål og begrensede ressurser i gjennomføringen av utviklingspolitikken? To nylige evalueringer har som utgangspunkt et økende behov for effektivisering av tilskuddsforvaltning og som følge av det, bedre og mer varige resultater av bistanden.	juni	Webinar	Digitalt	Ass.utenriksråd Hertzberg, Aasland/Agenda, Jansen Hagen/UiB og rep fra Evalueringsavdelingen i Norad.
What Works? Erfaringer fra e-læring i en utviklingskontekst	mai	Webinar	Digitalt	Universitetet i Oslo
Approaches to learning in remote capacity building	mai	Webinar	Digitalt	Universitetet i Agder, Statistisk sentralbyrå
Tall som teller: Slik var norsk bistand i 2019. Vi ser bakover – og fremover – når Norad presenterer bistandsstatistikken for 2019.	mai	Webinar		
Digital relasjonsbygging	april	Webinar	Digitalt	NTNU/Eksperter i Team
Information meeting on NORHED II. Norad invites potential applicants to an information meeting on the NORHED II call for proposals	april	Webinar		
Institusjonssamarbeid i Koronatider	april	Webinar	Digitalt	Statistisk sentralbyrå og Skatteetaten
Nytt evalueringsprogram og bruk av kunnskap. Evalueringsprogrammet 2020-22 lanseres med påfølgende debatt om bruk av evaluering og kunnskap i utforming og gjennomføring av bistand.	mars	Webinar		Evalueringsdirektør Bastøe og direktør Solhjell fra Norad, forskningssjef Sending/NUPI og Baklien, pensjonert forsker tilknyttet FHI og nestor i evalueringsforeningen
Dilemmaer og lærdommer fra Norges engasjement i Sør-Sudan. Hvordan kan erfaringer fra norsk engasjement i verdens yngste land brukes som lærdommer i lignende situasjoner?	februar	Debatt	Norad	Statssekretær Jacobsen/UD, Sørbø/CMI, Westrhin/Norsk Folkehjelp, Ding/KN
Evalueringsprogrammet 2020-22 lanseres med påfølgende debatt om bruk av evaluering og kunnskap i utforming og gjennomføring av bistand.	februar	Presentasjon	Oslo	Statssekretær Jacobsen/UD, Villanger/CMI, Nafstad/Norfund, Horrocks/OECD og Kvam (forsker på bærekraft).
Næringslivets konferanse for internasjonalsisering og utvikling 2020	februar	Konferanser	Oslo	Samarbeid med Innovasjon Norge, NHO og Norad
Markering av den internasjonale dagen mot kjønnslemlestelse/ Event to mark the International Day of Zero Tolerance for Female Genital Mutilation.	februar		Norad	
Vil du vite mer om hvilke muligheter Norad-finansierte programmer gir for forskning og kapasitetsutvikling på skatt og utvikling?	februar	Informasjonsmøte	Norad	Direktør Solhjell/Norad, Direktøren for FN-universitetets institutt for utviklingsøkonomi (UNU-WIDER), Norges Forskningsråd og Norad presenterer NORHED.
World Migration Report 2020	januar	Presentasjon	Norad	
Boklansering: Fem forutsetninger for gode evalueringer. Per Øyvind Bastøe, evalueringsdirektør i Norad, lanserer boka Fem forutsetninger for gode evalueringer.	januar	Boklansering	Norad	Ass.utenriksråd Hertzberg, Singsaas/DFØ, Stave/FAFO, evalueringsdirektør Bastøe
Erfaringsutveksling om norske aktørers utdanningsrespons på covid-19. Webinar om erfaringer med bruk av fjernundervisning og hvordan nå de mest marginaliserte når skoler er stengt på grunn av covid-19	april	Webinar	Norad	Direktør Solhjell/Norad; Redd Barna; Flyktningshjelpen; Adra; Norges Handikapsforbund; norsk ambassader i Nepal og Etiopia.